

ASISTENȚA SOCIALĂ VICTIMELOR TRAFICULUI DE PERSOANE, ÎN SPECIAL FEMEI

Îndrumar practic pentru asistenți sociali și psihologi

Ediția a II-a

SOCIAL ASSISTANCE TO TRAFFICKED PERSONS, ESPECIALLY TO WOMEN

Handbook for social workers and psychologists

Second edition

Prezentul Îndrumar a fost elaborat de Centrul Internațional "La Strada" în cadrul Programului "La Strada" – Prevenirea Traficului de Femei în Europa Centrală și de Est, finanțat de Ministerul Afacerilor Externe al Olandei, fundațiile ICCO și NOVIB.

Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii "La Strada"
MD-2012, C.P.259.
Tel.: (373 22) 23-49-06, Fax: (373 22) 23-49-07
Linia Fierbinte: (373 22) 23-33-09, 0-800-77777
E-mail: office@lastrada.md
www.lastrada.md

ASISTENȚA SOCIALĂ VICTIMELOR TRAFICULUI DE PERSOANE,
ÎN SPECIAL FEMEI
Îndrumar practic pentru asistenți sociali și psihologi, 2005

Alcătuitori:

Viorelia Rusu, Ana Revenco, Daniella Misail-Nichitin

Formatori:

Viorelia Rusu, Daniella Misail-Nichitin, Alina Budeci

Recenzenți:

Sergiu Sainciuc, prim-vice-ministru, Ministerul Muncii și Protecției Sociale
Tatiana Gribincea, șef Departament Asistență Socială, Ministerul Muncii și Protecției Sociale,
Raisa Dogaru, șef Direcție Politici de Ocupare a Forței de muncă, Agenția Națională pentru
Ocuparea Forței de Muncă, Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Desen copertă:

Rodica Plămădeală

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Centrului Internațional "La Strada".
Reproducerea integrală sau parțială a textului din această carte este permisă numai cu
acordul scris al Centrului Internațional "La Strada".

Organization for Security
and Co-operation in Europe
Mission to Moldova

Această publicație a fost realizată cu sprijinul financiar al Misiunii
OSCE în Moldova. Informația și punctele de vedere expuse nu
reflectă neapărat poziția și politica promovată de OSCE.

© Centrul Internațional "La Strada"

Centrul Internațional pentru Protecția
și Promovarea Drepturilor Femeii "La Strada"

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

ASISTENȚA SOCIALĂ VICTIMELOR TRAFICULUI DE PERSOANE, ÎN SPECIAL FEMEI

ÎNDRUMAR PRACTIC
PENTRU ASISTENȚI SOCIALI ȘI PSIHOLOGI
Ediția a II-a

SOCIAL ASSISTANCE TO TRAFFICKED PERSONS, ESPECIALLY TO WOMEN

HANDBOOK
FOR SOCIAL WORKERS AND PSYCHOLOGISTS
Second edition

Chișinău –2005

CUPRINS

PARTEA I. TRAFICUL DE PERSOANE. COMPLEXITATEA PROBLEMEI	11
I.1. Traficul de persoane. Definiții	11
I.2. Căi de definire a fenomenului	13
I.3. Complexitatea problemei	19
I.4. Traficul de persoane - încălcarea drepturilor omului.....	22
PARTEA II. TRAFICUL DE PERSOANE. FACTORI, MECANISME, ACTORI	25
II.1. Introducere	25
II.2. Statutul persoanelor vulnerabile.....	29
II.3. Manifestările abuzului de putere și control în situația de trafic	35
PARTEA III. TRAUMA. MANIFESTĂRI ȘI CONSECINȚE	41
III.1. Sindromul stresului post-traumatic	41
III.2. Consecințe asupra sănătății.....	48

PARTEA IV. ASISTENȚA SOCIALĂ ACORDATĂ VICTIMELOR TRAFICULUI	51
IV.1. Sarcinile și principiile asistenței sociale acordate victimelor traficului de persoane	51
IV.2. Identificarea persoanelor traficate (victimelor).....	58
IV.3. Prima întrevvedere cu beneficiarul. Stabilirea contactului. Cunoașterea necesităților	63
IV.4. Reabilitarea și reintegrarea supraviețuitorilor traficului. Considerente majore	69
IV.5. Mecanismul Național de Referire pentru identificarea, asistența și protecția persoanelor traficate.....	84
IV.6. Însoțirea și monitoring-ul reintegrării sociale a victimelor	91
IV.7. Sindromul arderii profesionale	92

ANEXE

Anexa 1. Glosar	96
Anexa 2. Principii Standard ale Drepturilor Omului privind Tratatul Persoanelor Traficate	98
Anexa 3. Instrucțiuni pentru protecția drepturilor copiilor victime ale traficului în Europa de Sud-Est.....	118
Anexa 4. Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii “La Strada”	132
Anexa 5. Linia Fierbinte pentru prevenirea traficului de femei	135
Anexa 6. Asistența socială persoanelor traficate, organizată de Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii “La Strada”	138
Anexa 7. Lista site-urilor utile.....	139
Anexa 8. Bibliografie	141

CONTENTS

PART I. TRAFFICKING IN PERSONS. ISSUE COMPLEXITY	11
I.1. Trafficking in persons. Definitions	11
I.2. Trafficking in women – ways to define the phenomenon	13
I.3. Trafficking in persons – issue complexity	19
I.4. Trafficking in persons – violation of human rights	22
PART II. TRAFFICKING IN PERSONS. FACTORS, MECHANISM AND ACTORS	25
II.1. Introduction	25
II.2. Current status of vulnerable persons	29
II.3. Manifestation of power and control under trafficking situation	35
PART III. TRAUMA – ITS MANIFESTATIONS AND CONSEQUENCES	41
III.1. Post-traumatic stress disorder	41
III.2. Consequences upon health	48

PART IV. SOCIAL ASSISTANCE TO VICTIMS OF TRAFFICKING	51
IV.1. Tasks and principles of social assistance to victims of trafficking in humans	51
IV.2. Identification of survivors/victims of trafficking	58
IV.3. First meeting with the trafficked person. Contact setting. Needs assessment	63
IV.4. Rehabilitation – major considerations	69
IV.5. National Referral Mechanism for identification, assistance and protection of trafficked persons	84
IV.6. Custody and monitoring of social reintegration of trafficked persons	91
IV.7. Burn-out syndrome	92

ANNEXES

Annex 1. Glossary	96
Annex 2. International Human Rights Standards on Treatment of Trafficked Persons	98
Annex 3. Guidelines for protection of the rights of children of trafficking in South-Eastern Europe	118
Annex 4. The International Center for Women Rights Protection and Promotion “La Strada”	132
Annex 5. Hot-Line on trafficking in women prevention	135
Annex 6. Social assistance mechanism applied by the International Center “La Strada”	138
Annex 7. List of useful websites	139
Annex 8. Bibliography	141

*Femeilor care ne-au învățat cum să le ajutăm
Autorii*

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

În ultimii ani traficul de persoane ia amploare în comunitatea internațională, manifestându-se în special în Republica Moldova și noile state ale CSI. Guvernele mai multor țări, organizații internaționale și neguvernamentale elaborează programe, politici și legislații în domeniu pentru a contracara traficul cu ființe umane. În același timp, cadrul legislativ actual este orientat mai mult spre lupta cu criminalitatea și mai puțin spre protecția socială și a intereselor persoanelor traficate, ceea ce conduce adesea la revictimizarea lor.

Totodată, este important ca victimele traficului cu femei să poată beneficia de serviciile asistenței sociale, în special la întoarcerea în țara natală.

Cunoașterea și înțelegerea problemei traficului de ființe umane de către furnizorii asistenței sociale, a necesităților victimelor traficului va contribui la utilizarea eficientă a resurselor limitate, la îmbunătățirea calității serviciilor oferite și, finalmente, la reintegrarea cu succes a acestor persoane. Lucrul de reabilitare și reintegrare socială trebuie să se bazeze pe principiile respectării drepturilor omului, standardelor internaționale și naționale în domeniu, pentru a ne asigura că acțiunile întreprinse nu vor afecta persoanele traficate.

Elaborarea prezentei ediții are la bază experiența acumulată de colaboratorii Centrului Internațional “La Strada” și întrunește practicile internaționale și naționale în domeniul acordării asistenței sociale victimelor traficului de femei, aceasta fiind a doua ediție de acest gen (prima a fost editată în 2003). Necesitatea reeditării îndrumarului, într-un tiraj mai mare, vine din insuficiența de informație la acest capitol, din trebuința de a perfecționa lucrul direct cu această categorie de beneficiari, precum și din nevoia

de a stabili anumite mecanisme de colaborare între actori la nivel local. În acest context, ediția a doua a îndrumarului se bazează pe experiența acumulată în ultimul an atât de Centrul Internațional “La Strada”, cât și de partenerii locali și internaționali în domeniul asistenței persoanelor traficate și membrilor familiilor lor.

Îndrumarul practic a fost avizat de Comisia Specializată a Ministerului Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova (Avizul nr.12/1383 din 13.12.2004) și este recomandat ca material de lucru pentru asistenții sociali/persoanele responsabile din cadrul subdiviziunilor desconcentrate și descentralizate ale ministerului în domeniul respectiv.

Îndrumarul este destinat atât specialiștilor din structurile guvernamentale, cât și celor din organizațiile neguvernamentale și scontează armonizarea serviciilor oferite la nivel național.

PARTEA I

TRAFICUL DE PERSOANE. COMPLEXITATEA PROBLEMEI

I.1. Traficul de persoane. Definiții

Pentru o mai bună înțelegere a fenomenului **trafic de persoane** și pentru a-i da o definiție clară și fără echivoc, vom face o scurtă incursiune istorică privind evoluția conceptului **trafic de ființe umane**.

Noțiunile *femeie sclavă*, *femeie vîndută*, *femeie luată în robie* nu sînt deloc noi; pe parcursul istoriei aceste fenomene s-au manifestat la noi și în timpul jugului turcesc, dar și în relațiile diplomatice ale domnitorilor moldoveni cu suveranii statelor vecine.

În epoca contemporană, acest fenomen a căpătat o formulă mult mai concretă, atunci cînd termenul *trafic* a fost pentru prima dată utilizat cu referire la așa-numitul fenomen *comerț cu slave albe*, la începutul anilor 1900, manifestîndu-se respectiv ca o variantă a comerțului. Traficul și migrarea voluntară a femeilor albe din Europa spre țările arabe și Europa de Est, în calitate de concubine sau prostituate, a alertat guvernele mai multor state europene. Drept rezultat, în 1904, la Paris, majoritatea statelor din Europa au semnat o Convenție Internațională ce prevedea lupta cu *comerțul de slave albe*. La acel moment, *traficul* însemna **mișcarea sau transportarea femeii pentru scopuri imorale**, adică **prostituție**. Inițial, definiția presupunea traversarea hotarelor, însă, ceva mai tîrziu, în 1910, un alt acord de colaborare a venit cu o nouă definiție, care recunoștea că traficul de femei poate avea loc și în cadrul hotarelor unei țări.

Mai tîrziu, acest termen – *comerț cu slave albe* – s-a extins și asupra noțiunii de trafic în general: importul de femei dintr-o țară în alta sau în calitate de “mirese prin corespondență”, de servitoare, chelnerițe, dansatoare, fotomodel, care de cele mai dese ori sfîrșesc cu “angajarea” forțată, prin înșelăciune sau amenințare, în industria sexului. Respectiv, sînt elaborate și semnate o serie de acorduri și convenții, ce dau noi interpretări acestui fenomen și stabilesc noi modalități de conlucrare în vederea contracarării fenomenului.

Astfel, noțiunea capătă un caracter și mai larg, incluzînd cu timpul violarea drepturilor omului, asemănătoare cu robia, ajungîndu-se a fi definită într-o variantă cît de cît stabilă.

Protocolul privind prevenirea, combaterea și sancționarea traficului de ființe umane, în special a femeilor și a copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva crimei organizate transfrontaliere, aprobat la 15 decembrie 2000 la Palermo, stabilește că:

- a) *“Traficul de persoane înseamnă recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea persoanelor prin amenințare cu forța sau prin folosirea forței sau a altor forme de constrîngere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de putere sau situația de vulnerabilitate sau prin oferirea sau acceptarea de plăți sau foloase pentru obținerea consimțămîntului unei persoane care deține controlul asupra unei alte persoane în scop de exploatare. Exploatarea va include, la nivel minim, exploatarea prostituției altora sau alte forme de exploatare sexuală, muncă sau servicii forțate, sclavie sau practici similare sclaviei, servitute sau prelevare de organe;*
- b) *Consimțămîntul unei victime a traficului de persoane privind exploatarea intenționată definită în alineatul a) al prezentului articol nu este relevant în cazul în care s-au folosit oricare dintre mijloacele enunțate la alineatul a);*
- c) *Recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea unui copil în scopul exploatării vor fi considerate “trafic de persoane” chiar dacă aceasta nu implică nici unul din mijloacele prevăzute în alineatul a) din prezentul articol;*
- d) *“Copil” înseamnă orice persoană sub 18 ani.”*

Această definiție permite să se facă o distincție clară între fenomenul **trafic de ființe umane**, pe de o parte, și migrație de muncă, contrabandă cu migranți și prostituție, pe de altă parte, cu care, deseori, este asociat traficul de ființe umane. Elementele care caracterizează traficul de femei și prin care se distinge de celelalte două fenomene menționate, sînt situațiile în care se încalcă un șir de drepturi ale omului cum ar fi:

- (a) demnitatea persoanei,
- (b) libertatea persoanei,
- (c) securitatea persoanei.

Alianța Globală Împotriva Traficului de Femei (GAATW), Grupul Internațional de Drept privind Drepturile Omului și Fundația Împotriva Traficului de Femei (STV), ONG-uri din lume au elaborat o definiție, pornind de la experiența de lungă durată în domeniul prevenirii traficului de femei și acor-

dării asistenței sociale victimelor acestui trafic – **Principii Standard ale Drepturilor Omului privind Tratamentul Persoanelor Traficate (PS):**

“Orice acțiune sau tentativă de recrutare, transportare înăuntrul sau în afara unor frontiere, cumpărare, vânzare, transfer, primire sau adăpostire a unei persoane prin folosirea inducerii în eroare, a constrîngerii (inclusiv prin utilizarea amenințărilor sau abuzului de autoritate) sau a constrîngerii cauzate de datorii, în scopul aducerii sau menținerii acestei persoane, cu sau fără plată, într-o formă de aservire (muncă în gospodărie, aservire sexuală sau de reproducere), într-o formă de muncă forțată sau constrînsă de datorii sau în condiții asemănătoare sclaviei, exploatarea ei petrecîndu-se în altă comunitate decît cea în care persoana trăia în momentul inducerii ei în eroare, constrîngerii prin forță sau constrîngerii cauzate de datorii.”

Definiția dată de PS identifică clar elementele crimei, pentru a putea distinge cazurile de trafic de alte acțiuni, cum ar fi migrația ilegală. Odată luate în considerație, elementele crimei menționate în definiția de mai sus și aplicîndu-le cazurilor concrete de trafic, putem decide cînd avem de a face cu un caz de trafic și cînd nu.

Luate în comun, aceste două definiții includ cele mai importante componente ale crimei traficului de persoane:

- I. **Acțiuni** (terminate sau tentative)
 - a) recrutare
 - b) transportare, transfer
 - c) primire, adăpostire
 - d) cumpărare, vânzare
- II. **Metode**
 - a) amenințarea cu forța sau aplicarea oricăror forme de constrîngere, răpire
 - b) fraudă, înșelăciune, inducere în eroare
 - c) abuz de putere sau de situația de vulnerabilitate
- III. **Scop**
 - exploatare

I.2. Căi de defnire a fenomenului

Definirea noțiunii **trafic de persoane**, de altfel ca și metodele de defnire aplicate, a fost și rămîne un subiect îndelung discutat atît de teoreticieni, cît și de practicieni. Varietatea de strategii aplicate de structurile statale și ONG-uri întru redresarea traficului de persoane umane reflectă diversitatea noțiunilor, dar și a priorităților acordate de o structură sau alta în combaterea acestui fenomen. Variatele soluții, adică măsurile de prevenire sau

contracarare a **traficului de persoane**, sînt elaborate în funcție de modul de conceptualizare a problemei și de analiza corespunzătoare a cauzelor. Astfel, unele definiții se axează pe părțile vătămate, altele – pe părțile generatoare ale problemei. În așa fel, fiecare definiție generează soluții proprii, iar fiecare soluție propusă este proprie modalității de definire a fenomenului. Și dacă **traficul de persoane** este considerat drept o problemă sau consecință a sărăciei, soluțiile propuse vor fi diferite de cele propuse în cazul în care același fenomen este tratat drept o problemă a crimei organizate.

Cercetători dintr-un șir de organizații neguvernamentale din Regatul Țărilor de Jos (Olanda), care s-au implicat activ în prevenirea și contracararea acestui fenomen încă în anii '80, au efectuat studii științifice în domeniu și au elaborat publicații practico-științifice, au evidențiat câteva metode de definire a fenomenului *trafic de persoane*, în funcție de strategiile aplicate.

Traficul de persoane ca o formă a crimei organizate

Atunci cînd traficul de persoane este tratat din punct de vedere al crimei organizate, scopul strategiei de combatere este axat în primul rînd pe:

- (a) persecutarea mai aspră a criminalilor, adică a traficantilor;
- (b) consolidarea eforturilor organelor de drept, precum și fortificarea inițiativelor de colaborare a acestora la nivel internațional, alte activități, care permit urmărirea mai eficientă a criminalilor.

Totodată, observăm, însă, că de fapt contracararea fenomenului **trafic de persoane** se limitează la combaterea crimei organizate. Practica statelor europene atestă că mai multe victime au avut de suferit în urma conlucrării cu organele de drept – făcînd depoziții în calitate de martor sau parte vătămată, acestora nu li s-a acordat protecția și asistența necesară. Urmărirea criminalilor se axează în primul rînd pe criminalizarea acțiunilor acestora și rareori include protecția și respectarea drepturilor victimei, iar în majoritatea cazurilor interesele victimei sînt supuse în întregime intereselor investigațiilor. Și dacă victimele, mai bine zis mărturiile acestora, joacă un rol determinant în incriminarea acțiunilor traficantilor, fiind respectiv încurajate să conlucreze cu organele de drept (să depună mărturiile), acestora trebuie să li se acorde servicii de asistență de bază, inclusiv protecție (permis de staționare pe durata investigațiilor, asistență juridică și asigurarea dreptului de protecție a martorului, asigurarea dreptului la azil și asistență socială din partea statului). În acest context, statutul victimei continuă să fie vulnerabil.

Traficul de persoane ca problemă a migrației

14 În ultimii ani, tot mai des, fenomenul **trafic de persoane** este definit prin prisma migrației ilegale. În limitele acestei metode, prevenirea traficului de persoane presupune prevenirea ieșirii/intrării, respectiv, sta-

ționării ilegale a persoanelor într-o țară. Totodată, atunci cînd traficul de persoane are loc în limitele hotarelor aceluiași stat, această metodă își epuizează toate justificările. În acest context strategia de combatere a traficului de persoane devine o luptă împotriva migrației ilegale. Astfel, mai multe state (atît țări de origine, cît și de destinație) duc o politică restrictivă în ce privește migrarea, care, printre altele, ar prevedea:

- (a) politica strictă și condiționată de eliberare a vizelor și controlul strict al hotarelor;
- (b) limitarea numărului permiselor de ședere și de muncă;
- (c) expulzarea tuturor persoanelor fără permis de reședință;
- (d) controlul riguros al străinilor pe teritoriul țării date;
- (e) supravegherea mai strictă a căsătoriilor între cetățenii diferitelor state;
- (f) incriminarea imigranților ilegali etc.

O astfel de strategie denotă, de fapt, interesul statului de a-și proteja mai degrabă teritoriul național de imigranți (ilegali), decît de a asigura protecția imigranților de exploatare și violență. Promovarea unei astfel de strategii are un efect negativ asupra persoanelor, cînd din lipsa oportunităților în propria țară, în combinație cu cererea de forță de muncă în sectorul neformal din altă țară (care, de fapt, este cel mai neprotejat și nereglementat), lipsa oportunităților legale de emigrare, face **traficul de persoane** o afacere profitabilă, "încurajîndu-le" să apeleze la modalități ilegale. Astfel ele devin și mai vulnerabile în fața diferitelor forme de abuz, violență și exploatare, neavînd acces la protecție și suport.

Majoritatea țărilor de destinație, inclusiv țările din Uniunea Europeană, neținînd cont de obligațiunile internaționale și prevederile Protocolului de la Palermo, în aspect legislativ și în activitatea practică consideră victimele traficului de persoane și copii ca imigranți ilegali și, ca rezultat, aceștia sînt imediat deportați din țară. Astfel, persoanele traficate nu au acces la serviciile de asistență și nu pot beneficia de o ulterioară reintegrare. O astfel de atitudine din partea statelor de destinație nu numai că încalcă drepturile persoanelor traficate, dar și demotivează dorința victimelor de a depune mărturii împotriva traficantilor, aceștia rămînd în anonim și continuînd să desfășoare activități criminale.

Traficul de persoane ca problemă a muncii

În cazul cînd traficul de persoane, munca forțată și practicile tip sclavie sînt definite drept problemă a muncii, aceste practici pot fi considerate drept rezultat al poziției sociale și juridice dezavantajoase a femeii pe piața muncii, inclusiv a imigrantelor. Din punctul de vedere al protecției drepturilor persoanelor, decizia de a pleca peste hotare la muncă este motivată de posibilitatea și dreptul de a lucra în condiții normale, incasînd un venit decent.

În limitele acestei interpretări, traficul de femei ține strîns de procesul de

feminizare a migrației lucrătoare, care promovează de asemenea dezvoltarea diferitelor forme de exploatare a muncii femeii în sectorul neformal, în cadrul căruia, după cum s-a mai menționat, femeile au acces foarte limitat la protecție împotriva abuzului și violenței. Astfel, strategiile de combatere și prevenire a traficului de persoane, în special femei tind spre:

- (a) recunoașterea muncii în sectoarele neformale drept muncă legală;
- (b) recunoașterea de către țările de destinație a cererii la forța de muncă în aceste sectoare;
- (c) elaborarea legislației respective privind protecția muncii în cazul imigranților lucrători.

Totodată, politica statelor de destinație este îndreptată spre protejarea propriei piețe a muncii și asigurarea cu locuri de muncă a propriilor cetățeni, astfel accesul imigranților la locuri de muncă în sectorul formal bine plătit este limitat și condiționat. În așa fel, imigranților le este “rezervat” sectorul prost plătit sau cel neformal, unde, angajându-se, femeia devine mult mai vulnerabilă, dat fiind statutul de ilegalitate.

Astfel, traficul de persoane, munca forțată și practicile tip sclavie devin probleme ce urmează a fi tratate de angajați și angajatori prin prisma legii privind protecția angajaților, de către confederațiile sindicatelor, a inspectoratelor muncii etc.

Traficul de femei ca problemă a moralei

Probabil cea mai tradițională modalitate de definire a traficului de persoane, în special femei, este cea a moralei, care condamnă prostituția. Respectiv, strategia de combatere a traficului de femei are drept “punct de reper” lupta cu prostituția. În același timp însă, nu se ține cont de condițiile “voluntar” sau “forțat”, iar femeile sînt fie victime care trebuie recuperate, fie infractori (cu comportament deviant) care trebuie pedepsite. În mod inevitabil impactul asupra femeii este izolarea, stigmatizarea, marginalizarea, vulnerabilitatea față de violență, criminalizarea femeii, dat fiind statutul ilegal al ei sau al acțiunilor sale.

În acest context apare întrebarea: dacă prostituția este condamnată din punct de vedere al moralei, atunci orice asistență oferită de alte persoane sau “facilitarea” prostituției de către alte persoane trebuie tratată de asemenea drept condamnată.

Traficul de persoane ca problemă a ordinii publice

Tratînd fenomenul în cauză ca problemă a ordinii publice, strategiile elaborate sînt axate pe controlul riguros al comportamentului, acțiunilor “indecente” și dezordonate ale persoanelor. În interesul ordinii publice, strategiile sînt orientate spre interzicerea și eliminarea unui astfel de comportament (sau a persoanelor cu astfel de comportament) din viața publică. Metodă dominantă atunci cînd vorbim de prostituție.

În mai multe țări, prostituția este considerată, mai mult sau mai puțin, inevitabilă sau chiar un “viciu” necesar. În același timp, ea este considerată o amenințare asupra sănătății sau ordinii publice, fiind respectiv controlată și reglementată. Cu toate acestea, este important să se facă distincție între prostituția voluntară și cea forțată. Astfel, în mai multe țări din Europa prostituția are caracter legal, iar crimă este considerată prostituția forțată. O astfel de situație se atestă în Olanda și Germania, de exemplu, unde prostituția este reglementată prin diferite forme de înregistrare și evidență, alte forme de control al statului asupra activității persoanei, respectiv, penalități pentru încălcarea acestor prevederi. În așa fel, în strategia de combatere se acordă prioritate măsurilor ce țin de controlul sănătății publice și mai puțin de controlul asupra condițiilor de muncă, ce ar însemna penalizarea sau decalificarea angajatorului sau clienților pentru practici neechitabile, defavorizante față de muncitor. În asemenea circumstanțe, femeia este supusă mai mult riscului de a fi victimă a abuzului sau violenței.

Mai mult ca atît, dreptul de a desfășura o astfel de activitate în unele țări ale Uniunii Europene unde prostituția este reglementată, aparține doar cetățenilor acestor țări. Aceasta înseamnă că femeile imigrante, inclusiv din statele Europei de Est, vor fi pedepsite și deportate.

Traficul de persoane ca problemă a încălcării drepturilor omului

Acesta este punctul de reper al strategiilor și politicilor de combatere a traficului de persoane, elaborate și aplicate de majoritatea organizațiilor neguvernamentale din lume. Conferința mondială privind drepturile omului, desfășurată la Viena în anul 1993, a fost o etapă importantă în aprobarea unei astfel de concepții, în care, pentru prima dată, violența împotriva femeii a fost definită drept încălcare a drepturilor omului.

În ultimii ani, din prisma protecției drepturilor femeii, au fost elaborate o serie de acte internaționale privind prevenirea și combaterea traficului de femei și copii cu scop de exploatare sexuală. De exemplu, **Declarația Ministerială de la Haga**, care cuprinde recomandări privind căi eficiente de prevenire și combatere a traficului de femei cu scop de exploatare sexuală și în care se subliniază că *“traficul de femei este o încălcare gravă a drepturilor omului, combaterea căreia solicită o strategie multidisciplinară și coordonată în care să participe toate părțile interesate – organizațiile neguvernamentale, organizațiile de asistență socială, structuri de drept, de migrare. O astfel de strategie de combatere solicită eforturi comune atît naționale, cît și regionale și internaționale. Însă responsabilitatea principală cade pe statele membre ale Uniunii Europene. Pentru că organizațiile neguvernamentale sînt larg definite drept purtători de schimbări și surse de asistență pentru femei, organizațiile statale trebuie să acorde susținere acestor organizații neguvernamentale”*.

Aceste aspecte sînt importante, deoarece acțiunile de combatere și prevenire, precum și structurile responsabile pentru implementarea acestora,

vor fi elaborate sau instituite în funcție de modalitatea prin care este definit fenomenul. Și tot în funcție de modalitatea aleasă, aceste acțiuni sau strategii pot fi grupate în două categorii:

- ▶ strategii represive de contracarare a traficului de persoane, îndreptate spre combaterea crimei organizate, a migrării ilegale și prostituției, acțiuni ce fac parte din politica și strategia structurilor de stat;
- ▶ strategii bazate pe ideea consolidării și fortificării statutului femeii și a drepturilor ei prin acțiuni de informare, școlarizare și susținere, acțiuni ce revin organizațiilor neguvernamentale.

Ambele strategii pot fi valoroase, însă aplicarea lor solicită prudență, spre a evita un eventual proces cu caracter represiv și a nu acționa negativ asupra statutului, și așa nestabil, al persoanelor (limitarea libertății de mișcare și utilizarea persoanei drept martor în lupta contra crimei organizate, fără a i se acorda protecția corespunzătoare).

În toate țările care se confruntă cu problema traficului de persoane, un rol important în prevenirea și combaterea fenomenului respectiv este atribuit organizațiilor neguvernamentale de femei. Recunoscând dreptul femeii la libera decizie și alegere, organizațiile neguvernamentale își construiesc strategiile și politica pornind de la interesele, necesitățile și problemele femeii. Scopul campaniilor de sensibilizare rezidă în asigurarea respectării drepturilor femeii, ca femeie imigrantă, femeie lucrătoare imigrantă, femeie lucrătoare în gospodărie, femeie lucrătoare în sex-business etc. În acest context, strategiile represive sînt eliminate și, atîta timp cît drepturile acestora nu vor fi recunoscute și asigurate, traficul de persoane, munca forțată și practicile tip sclavie vor continua să existe.

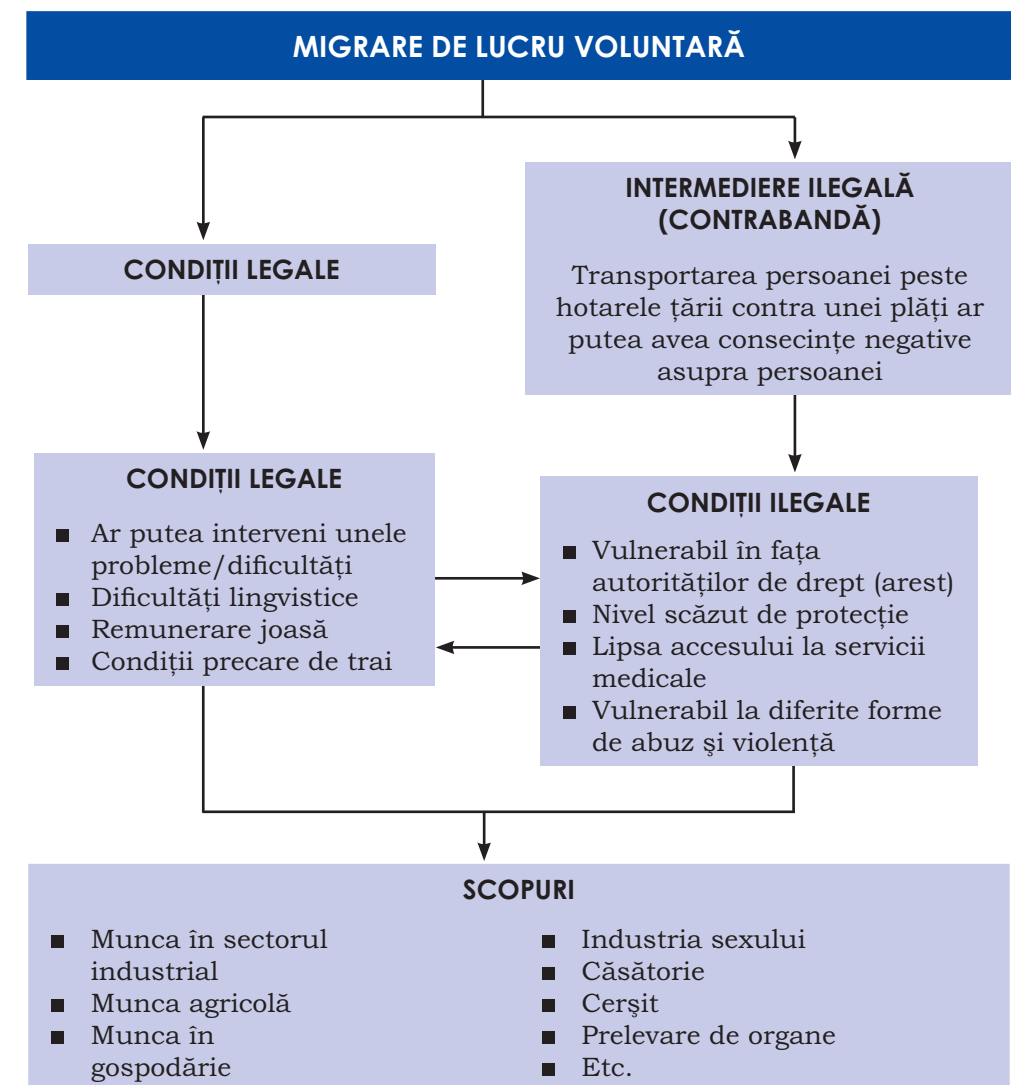
Destul de active în prevenirea acestui fenomen s-au dovedit a fi organizațiile internaționale și neguvernamentale care își desfășoară activitatea în multe țări din lume. Fiind inițiatori și promotori ai mai multor acte legislative în domeniu, precum și autori de acțiuni practice, acestea acordau atenție doar unui aspect al traficului de persoane de importanță stringentă, și anume traficului de femei. Astfel, s-a creat impresia că anume traficul de femei în scop de exploatare sexuală reprezintă traficul de ființe umane în general. Interpretarea problemei prin această prismă s-a văzut reflectată în mai multe acte internaționale și în legislația națională a mai multor state. O astfel de situație este caracteristică Europei Centrale și de Est, din cauză că utilizarea femeii în industria sexului este cea mai răspîndită în statele dezvoltate.

O astfel de viziune împărtășește și Fundația Împotriva Traficului de Femei (STV), subliniind că traficul de femei are loc atunci cînd femeia este impusă să se prostitueze prin aplicarea forței, înșelăciunii sau abuzului de autoritate. În același timp, nu contează faptul dacă ea, femeia, a practicat sau nu prostituția sau dacă dorește să desfășoare în continuare o astfel de activitate din propria dorință. Nucleul infracțiunii îl constituie încălcarea libertății femeii.

I.3. Complexitatea Problemei

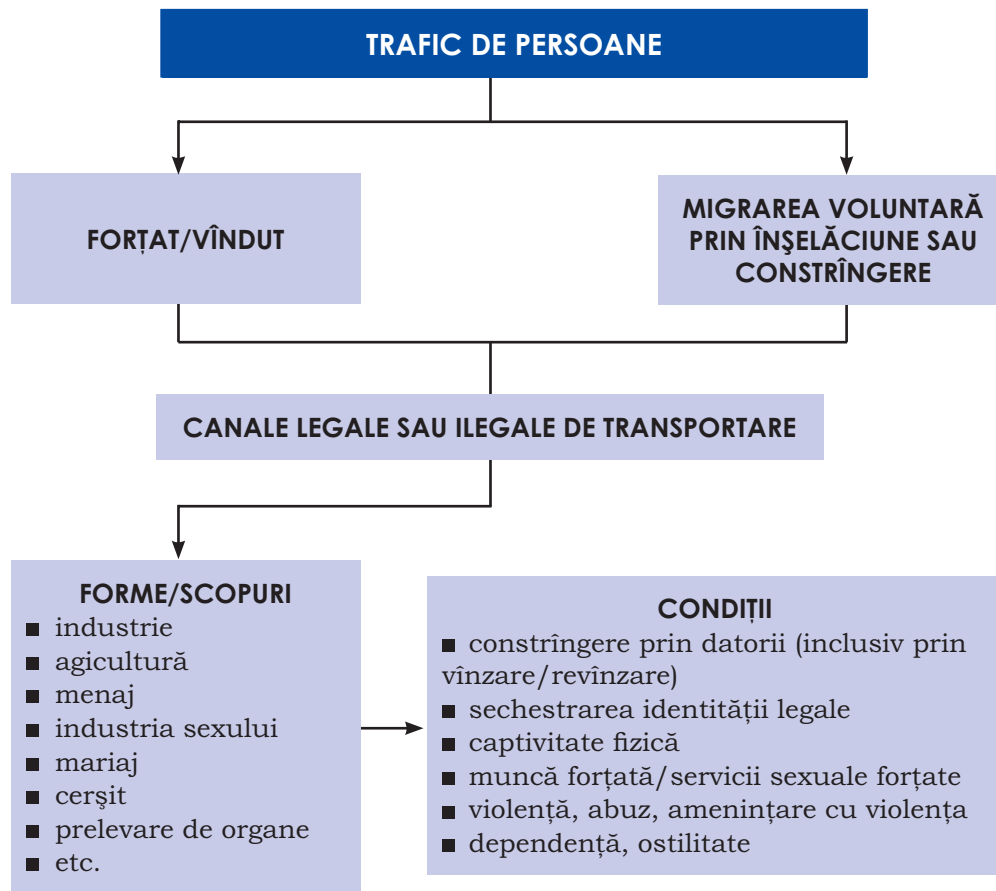
Migrarea și contrabanda cu migranți NU constituie trafic de persoane

Există o serie de diferențe semnificative dintre fenomenele migrare, contrabandă cu migranți și trafic de persoane. **Migrare** înseamnă de fapt mișcarea unei persoane dintr-o țară/regiune în alta. Ea poate fi legală sau ilegală, voluntară (cu consimțămîntul persoanei) sau involuntară (fără consimțămîntul acesteia), deși de cele mai dese ori pare a fi voluntară. Deplasarea involuntară (mișcarea) persoanelor și traficul sînt exemple de migrare forțată. **Contrabandă** cu migranți înseamnă transportarea unei persoane (cu consimțămîntul acesteia) într-o altă țară prin mijloace ilegale.

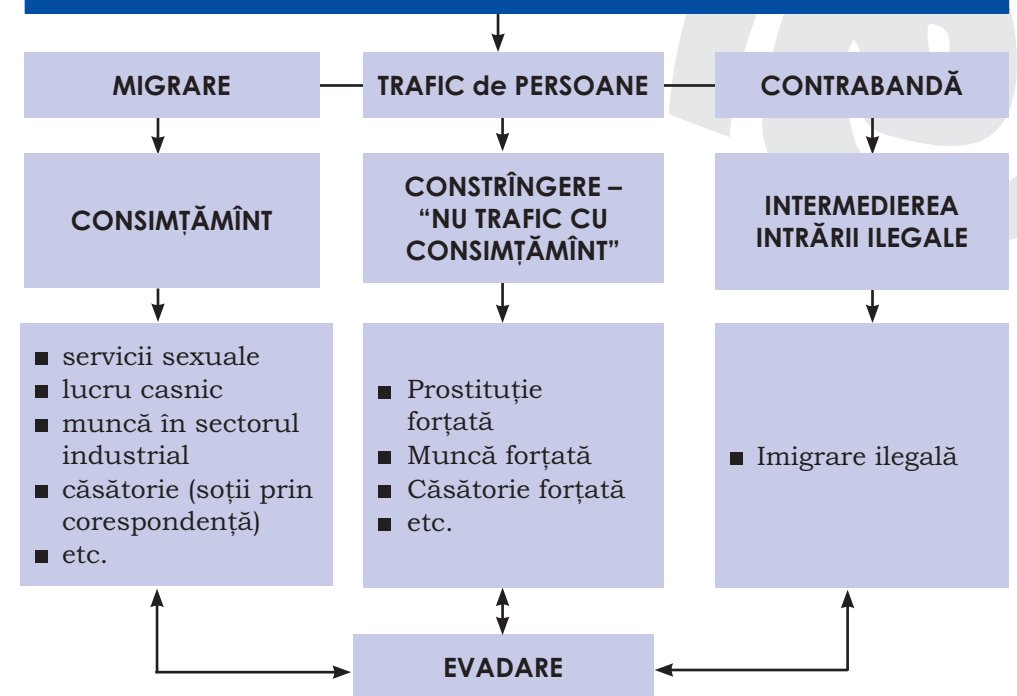
Traficul de persoane este caracterizat prin următoarele elemente critice:

- ▶ transportarea persoanei;
- ▶ aplicarea diferitelor forme de constrângere și înșelăciune;
- ▶ forme de aservire, muncă forțată sau în condiții similare sclaviei.

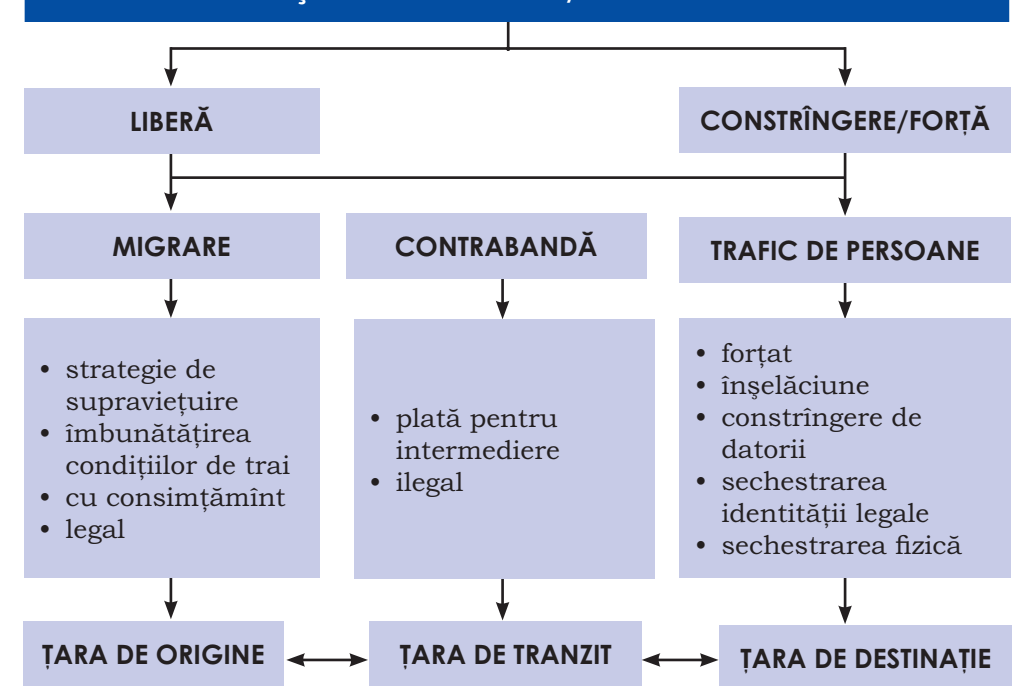

Multe persoane traficate au migrat voluntar, însă au sfinșit fiind exploatare. Migrarea voluntară/cu consimțământul persoanei NU înseamnă “trafic voluntar/cu consimțământul persoanei”. “Trafic voluntar” este o contradicție în sine, deoarece nimeni NU și-ar da consimțământul la aservire, muncă forțată sau condiții similare sclaviei.

RELAȚIA DINTRE MIGRARE, TRAFIC ȘI CONTRABANDĂ

MIȘCAREA ÎN LIMITELE/PESTE HOTARE

Migrarea cu scopul acordării serviciilor sexuale NU este trafic de persoane

Practicarea prostituției nu poate fi identificată cu traficul de persoane din simplu motiv că aceasta presupune asumarea liberă a deciziei persoanei privind întreținerea relațiilor sexuale benevole în scopul obținerii unor beneficii materiale, pe când în cazurile traficului de persoane este prezent elementul constrîngerii. În plus, activitatea benevolă ar presupune de asemenea libertate în exercitarea drepturilor și deciziilor proprii în ceea ce privește unde, cînd și cum vor fi întreținute aceste relații, abandonarea activității în orice moment, însușirea deplină a beneficiilor, liberul acces la servicii medicale etc. Toate acestea însă lipsesc în cazul traficului de persoane în scop de exploatare sexuală, unde persoana nu este în drept să ia și să aplice astfel de decizii.

În concluzie, nu poate fi vorba de imigrare ilegală sau de prostituție atunci cînd persoana:

- ▶ este obiectul traficului fără cunoștință de cauză și/sau fără consimțămîntul ei;
- ▶ se află în posesia unei alte persoane fără știrea, consimțămîntul său și fără un temei legal;
- ▶ nu dispune de dreptul de liberă circulație și comunicare cu alte persoane;
- ▶ nu este liberă să decidă privind prestarea/abandonarea unui anumit gen de activitate, servicii;
- ▶ este supusă unui regim de amenințare și constrîngere fizică și psihologică permanentă;
- ▶ este lipsită de dreptul la remunerare echitabilă;
- ▶ este supusă constrîngerilor de natură financiară, cu plata datoriilor din câștig, nivelul și durata cărora sînt stabilite și controlate de persoane terțe prin deposedarea de acte și lucruri personale.

I.4. Traficul cu persoane – încălcare a drepturilor omului

În continuare vom face o încercare de a ilustra drepturile omului stipulate în mai multe acte internaționale recunoscute – Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948 (Republica Moldova a aderat la prevederile acestei Declarații în 1990), Convenția pentru Eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeii și altele, care sînt violate în contextul traficului de persoane și pentru care guvernele poartă răspundere în cazul în care nu este eliminată discriminarea gender, nu sînt persecutați traficanții, nu sînt redresate necesitățile și nu sînt protejate drepturile persoanelor traficate.

Dreptul la viață

Dreptul la libertate și securitate personală

Persoanele traficate sînt supuse violurilor, abuzurilor fizice și psihologice, bătăilor și torturii.

Dreptul de a nu fi ținut în sclavie

“Nimeni nu va fi ținut în sclavie, nici în robie, sclavia și traficul cu sclavi sînt interzise sub toate formele lor”. Persoanele traficate nu-și pot exercita nici un drept.

Dreptul la muncă, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă

Dreptul la remunerare echitabilă și satisfăcătoare

Dreptul la odihnă

Persoanele traficate nu sînt libere să-și aleagă genul de muncă, ele sînt supuse unor munci forțate, supranormate, lor le sînt refuzate zile libere, sînt prost, sporadic remunerate ori total neremunerate sau constrînse de datorii, condițiile de muncă sînt sub orice nivel.

Dreptul la liberă circulație și alegere a reședinței

Dreptul la liberă comunicare

Persoanele traficate sînt ținute în captivitate fizică și supravegheate, le sînt sechestrate actele de identitate și călătorie, lucrurile personale, sînt izolate social și lingvistic (interzicerea de a se încadra în contacte sociale, interzicerea corespondenței etc.).

Dreptul la asigurarea sănătății proprii

Persoanelor traficate deseori le sînt administrate forțat droguri și stupefiante, sînt supuse avorturilor forțate, sînt lipsite de acces la mijloace de contracepție, le sînt încălcate drepturile reproductive. Persoanele traficate sînt lipsite de alimente, supuse malnutriției; condițiile de trai sînt sub orice nivel.

Dreptul la egalitate în fața legii

Deseori, instanțele de judecată tratează femeile traficate altfel – pe motiv de rasă, sex, etnie, apartenență la un statut juridic sau naționalitate. Instanțele de judecată deseori nu condamnă traficanții, ci persoana traficată (invocînd practicarea prostituției).

Nimeni nu poate fi arestat, deținut sau exilat în mod arbitrar

Detenția arbitrară sau arestul arbitrar înseamnă că acestea nu au fost efectuate conform procedurilor stabilite prin lege, durata detenției nu este stabilită, iar acușările concrete nu sînt înaintate. Persoanele traficate sînt deseori arestate și ținute în detenție arbitrar.

TRAFICUL DE PERSOANE. FACTORI, MECANISME, ACTORI

II.1. Introducere

Unul dintre primele motive care influențează persoana în a lua decizia să plece peste hotare este factorul economic. Oportunitățile de angajare la muncă, în special pentru femei, în Moldova (în țările de origine, în general) sînt limitate, mai ales pentru tinerele care provin din familii sărace, neavînd posibilitate să urmeze un colegiu sau o facultate. Ideea de a pleca la lucru peste hotare (deși sînt conștiente că vor lucra în sectorul neformal) le pare o oportunitate reușită pentru a-și rezolva problemele. Opțiunile de a-și realiza această idee sînt diferite. O categorie de persoane caută surse financiare pentru a plăti intermediarilor. Acești bani de obicei sînt împrumutați de la rude, prieteni, cunoscuți sau obținuți prin vînzarea unor lucruri de preț.

O femeie poate migra în speranța că va cîștiga bani pentru a-și întreține familia, pentru a le asigura copiilor un viitor mai bun. Ea speră să cîștige suficienți bani pentru studii, pentru a-și procura un apartament, o mașină sau, mai rar, pentru a începe o afacere, ce i-ar permite să prospere în Moldova. Informația despre posibilitatea cîștigurilor mari peste hotare o poate afla de la persoanele care s-au reîntors anterior (au cîștigat ceva bani sau cel puțin așa prezintă lucrurile), bineînțeles, acestea fiind persoane din aceeași localitate, în care are încredere.

Pentru a ademeni persoanele în capcanele lor, traficanții fac oferte false de lucru. Uneori ele sînt făcute direct de persoane fizice sau juridice, care plasează anunțuri în diferite mijloace media. Unele anunțuri oferă cursuri gratuite de studiere a limbii țării sau cursuri profesionale (de fotomodel ori coregrafie). Categoria mai vulnerabilă în fața traficanților, dar, pe de altă parte, și cea mai dornică de a pleca peste hotare, sînt femeile tinere. Acestea pot fi femeile divorțate, care își întrețin singure copiii, orfanele sau femeile din medii abuzive, din familii cu situație materială nefavorabilă și cele cu un nivel scăzut de educație.

Unele tinere au fost traficate forțat, folosindu-se metode de abuz fizic, amenințare, fiind drogate sau chiar răpite. Recrutarea prin metode abuzive este folosită mai des în cazul minorelor, pe cînd metodele de înșelăciune și fraudă – în cazul femeilor. Traficanții folosesc mai des oferte false de lucru, pentru că este o metodă mai sigură pentru ei.

Multe persoane, în special femei, care au fost traficate ori au migrat din țările sărace au ajuns a fi implicate în prostituție, muncă forțată, muncă casnică sau în alte domenii ce reprezintă sectorul neformal al pieței muncii. În acest sector, femeia este permanent supravegheată, izolată, amenințată cu denunțarea la poliție (pornind de la statutul ilegal pe care îl are), efectuează o muncă foarte grea ori în condiții nocive. Aceste persoane nu pot pretinde la condiții mai bune de muncă, nu pot adera la sindicate pentru a-și apăra drepturile de lucrător. Legislația muncii din majoritatea statelor nu reglementează munca migranților străini în sectorul neformal.

Prostituția

O parte din femeile care pleacă peste hotare sînt conștiente că munca lor va include oferirea serviciilor sexuale. Dar majoritatea dintre ele nu cunosc condițiile în care vor lucra, considerînd că vor fi libere să-și aleagă clienții, să gestioneze banii cîștigați după bunul lor plac. Alte femei, prin fraudă sau amenințare, nimeresc în sex-busines împotriva voinței lor.

Femeile care sînt impuse să ofere servicii sexuale se confruntă cu un șir de probleme: sînt deposedate de documente de identitate, încătușate de povara datoriilor, nu primesc bani pentru serviciile prestate, sînt bătute, maltratate, hărțuite sexual, ținute în captivitate. Fiind implicate în prostituție, ele au și probleme de sănătate (contaminare cu boli sexual-transmisibile, inclusiv HIV/SIDA), din motivul că nu li se permite să recurgă la metode de protecție corespunzătoare (de exemplu, utilizarea prezervativelor). Pe de altă parte, ele riscă să fie penalizate de poliție (conform legislației în vigoare în țările unde prostituția nu este legalizată) ori deportate din țară, fiind cetățeni străini în țările unde prostituția este legalizată (dar unde au dreptul să practice prostituția numai femeile din țara respectivă).

Autoritățile manifestă adesea o atitudine disprețuitoare și neglijează reclamațiile făcute de prostituate (inclusiv de persoanele forțate să se prostitueze). Dacă acestea încearcă să depună plîngerii împotriva traficantilor, proprietarilor de bordeluri sau proxeneților, în cele din urmă sînt arestate pentru practicarea prostituției. Unele au fost abuzate și mai crud după ce au depus o reclamație la poliție.

Femeile care oferă servicii sexuale sînt stigmatizate de societate. Ele sînt discriminate atît în țara de destinație, cît și în propria țară. Acest element este deseori folosit de traficanți, care le amenință cu expedierea fotografiilor compromițătoare rudelor.

“O tînără a acceptat să plece în Germania pentru a oferi servicii sexuale. Femeia care a făcut aranjamentele a asigurat-o acolo că va fi foarte bine plătită și că va fi în siguranță. Ajunsă la locul de destinație, stăpînul bordelului a deposedat-o de pașaport. Ea primea doar cîtiva bănuți din venitul pe care îl aducea patronului, trăia ca o sclavă. Stăpînul i-a promis că o va elibera numai în cazul în care în locul ei va veni o altă fată din Moldova. Ea a fost nevoită să invite o cunoștință de-a ei. Aceasta s-a împreitenit cu un bărbat, care a plătit prețul cerut de patron pentru a le elibera...”

Munca domestică

Persoanele care lucrează în acest “domeniu” locuiesc de cele mai dese ori în casa angajatorului. Obligațiunile lor sînt: să gătească, să aibă grijă de copii sau să facă ordine. Unii angajatori cer ca pe lîngă obligațiunile pomenite să lucreze și în restaurant sau la uzina proprie. Lucrătorii pot fi abuzați de membrii familiei angajatorului și nu pot pretinde nici o protecție. Uneori membrii familiei își permit să abuzeze sexual femeile. O parte au viza expirată sau o viză turistică, respectiv se află ilegal în țară, sînt plătite cu niște salarii foarte mici sau deloc, le sînt încălcate drepturile, dar nu pot pretinde o protecție din partea statului.

“O tînără dintr-o localitate rurală a acceptat propunerea unei cunoștințe de a pleca în Emiratele Arabe Unite să muncească într-o familie. Timp de 15 luni ea nu a primit nici un ban de la stăpîn. Era permanent închisă în casă, frecvent bătută, maltrată. Nu putea ieși sub nici un pretext, nici la biserică, nici pentru cumpărături. După un incident cu stăpînul a încercat să se sinucidă și s-a aruncat de la etajul 3. A fost spitalizată pe parcursul a 6 luni. Tentativa de suicid este o crimă în Emiratele Arabe Unite, respectiv putea fi arestată pentru acest act”.

Această categorie de lucrători se simt foarte izolați, pentru că au foarte puțini prieteni, care vorbesc aceeași limbă și, respectiv, nu au practic posibilitatea de a-i întîlni. Este și mai complicat atunci cînd stăpînul le controlează corespondența, inclusiv scrisorile care vin de acasă. În felul acesta, posibilitățile de a solicita un ajutor din partea celor apropiați se reduc. Mai ales în cazul cînd viza este expirată sau nu are acte de identitate, le este frică să se adreseze la poliție pentru că vor fi deportate din țară ca imigranți ilegali.

Căsătoriile cu cetățenii străini

Traficanții se prezintă uneori ca reprezentanți ai agențiilor matrimoniale și, respectiv, organizează întâlniri femeilor din țările sărace cu cetățeni străini, de obicei din Europa de Vest, cu o situație materială foarte bună. Uneori tinerele își cunosc potențialii soți în diferite site-uri Internet. După o perioadă de corespondență, bărbatul de obicei îi propune să vină în țara lui pentru a face cunoștință mai în de aproape, expediind uneori și bani pentru cheltuielile de transport.

Un număr foarte mic de femei realizează faptul că visul de a-și îmbunătăți situația materială se transformă într-un coșmar, femeia devenind o sclavă. “Soțul” ei poate fi deja căsătorit sau pur și simplu este un proxenet. Ea poate fi forțată să ofere servicii sexuale sau poate fi vândută dintr-un bordel în altul. Ea poate fi impusă să lucreze la manufactura soțului ei, fără a fi remunerată. Unii bărbați sînt foarte violenți. În mai multe țări, statutul de rezident al femeii este condiționat de faptul dacă este căsătorită sau nu. Din aceste considerente femeia uneori nu-și părăsește soțul de frică să nu fie deportată. În plus, în unele state cetățenia copilului, precum și dreptul la moștenire, dreptul de proprietate, depinde de faptul dacă, în definitiv, căsătoria este înregistrată sau nu. Sînt înregistrate cazuri de “căsătorii în serie”, cînd un bărbat s-a căsătorit cu un șir de femei pentru a le duce în altă țară și a le forța să muncească (exploatare fizică).

Sigur, sînt și cazuri de căsătorii reușite. Dar situațiile cînd așa zisul soț își exploatează soția, o maltratează, o supune diferitelor forme de abuz, pot fi considerate cazuri de trafic. Traficanții deseori regurg la agenții matrimoniale, site-uri Internet, chiar și la persoane fizice pentru a recruta femeile.

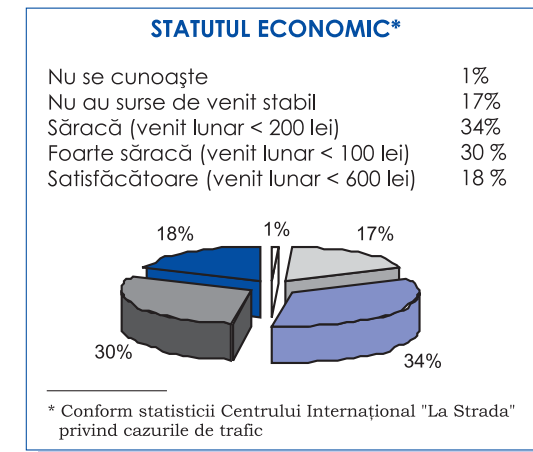
“O tînără de 22 de ani a acceptat propunerea unui italian de a vizita Italia, urmînd să se căsătorească în scurt timp. Ajunsă la Milano, fata a fost deposedată de pașaport, ținută permanent în casă, supravegheată. Bărbatul a violat-o și apoi a adus alți bărbați, cărora trebuia să le ofere servicii sexuale. Fata a refuzat să se supună, vecinii care au auzit gălăgie au chemat poliția, astfel ea a fost salvată și s-a întors în țară”.

Munca forțată

Mai multe persoane sînt forțate să lucreze în agricultură, la ferme, la întreprinderi etc., în condiții de muncă și trai inadmisibile, amenințate permanent cu pedeapsa fizică sau cu denunțarea la poliție. Aceste persoane nu se adresează poliției chiar și atunci cînd sînt maltratate, deoarece le este frică să nu fie deportate sau penalizate că se află ilegal în țară, inclusiv pe motiv că nu au acte.

II.2. Statutul persoanelor vulnerabile

Un șir de studii de caz, precum și cercetările efectuate de Centrul Internațional “La Strada”, Organizația Internațională pentru Migrație și alte organisme active în domeniu, dau în vileag mai multe aspecte ce definesc “portretul” persoanelor care sînt prinse în capcanele traficantilor.

Profilul persoanei vulnerabile poate fi prezentat în felul următor:

- ▶ Categoria de vîrstă – 12 și 25 ani;
- ▶ Proveniența – din zone sărace, urbane sau rurale;
- ▶ Proveniența din medii sau familii în care există violență (diverse forme de abuz);
- ▶ Profil social vulnerabil (orfane sau provin din familii cu un singur părinte ori avînd tutore);
- ▶ Au nivel scăzut de educație, lipsa profesionalizării;
- ▶ Apartenența la un mediu informațional sărac;
- ▶ Lipsa experienței de viață și a unui loc de muncă;
- ▶ Mame singure;
- ▶ Dependență financiară sau lipsa unei surse financiare stabile;
- ▶ Dorință aprigă de independență materială;
- ▶ Își asumă cu ușurință riscul plecării în străinătate, de care-și leagă speranța de realizare.

Principalii factori de vulnerabilitate

Proveniența sau reședința dintr-o regiune săracă

Relația dintre fenomenul traficului de persoane și sărăcie este direct proporțională. Acest lucru se explică prin faptul că anume în regiunile cu o situație economică precară femeile tinere, în special, sînt cele mai

vulnerabile în fața acestui fenomen. Influența negativă a sărăciei se manifestă prin:

- ▶ reducerea posibilităților de a-și continua studiile;
- ▶ micșorarea numărului locurilor de muncă;
- ▶ posibilități de independență materială reduse în raport cu familia din care provin.

Abuzul și disfuncționalitatea familială

Vulnerabilitatea tinerilor față de trafic crește în mediile:

- ▶ abuzive (tinerii sînt victimele abuzurilor și violenței fizice, psihice, economice, sexuale);
- ▶ neglijente (refuzul sau incapacitatea adulților de a comunica adecvat cu copilul).

Mediul abuziv

Mediul abuziv poate influența decizia de a pleca prin:

- ▶ afectarea stabilității emoționale a persoanei;
- ▶ dorința de a părăsi, fugi din acest mediu, dorința de libertate;
- ▶ persistența sentimentului de eșec în relațiile personale;
- ▶ căutarea unor noi relații;
- ▶ creșterea gradului de credulitate și încredere față de persoane străine, care aparent s-au arătat îngrijorate de situația persoanei.

Nivelul de educație

Vulnerabilitatea față de fenomenul traficului de persoane este invers proporțională cu nivelul de educație. Nivelul scăzut de educație se manifestă prin:

- ▶ lipsa informării;
- ▶ prelucrarea superficială sau incapacitatea de a prelucra informația;
- ▶ lipsa reperelor valorice;
- ▶ decizii insuficient fundamentate.

În acest context, un nivel ridicat de educație micșorează vulnerabilitatea față de trafic.

Dorința de independență materială

Persoanele la care dorința de independență materială este pe prim plan sînt mai ușor manipulate de traficanți decît cele la care predomină alte valori.

Reprezentări generale eronate despre succes și realizare

Un model de succes al migrării, adică cunoașterea unui caz, unei istorii a persoanei care a reușit să se realizeze în străinătate, are o influență determinantă asupra potențialei victime la luarea deciziei privind plecarea peste hotare, devenind astfel ușor manipulată de traficanți. Această situație este proprie atît tinerelor din regiunile rurale, cît și celor din regiunile urbane. Pentru persoanele tinere vulnerabile existența unui model de reușită peste hotare contribuie la creșterea disponibilității de a pleca în străinătate, datorită:

- ▶ funcționării modelului respectiv drept asigurare că în străinătate nu există eșec;
- ▶ manifestării cu o mai mare intensitate a mirajului străinătății;
- ▶ creșterii încrederii în recrutor și în relațiile acestuia.

Factorii care le "împing" pe femei să-și părăsească mediul lor sunt:

- ◆ Șomajul
- ◆ Sărăcia
- ◆ Gradul redus de educație
- ◆ Discriminarea femeilor
- ◆ Violența domestică

De rînd cu acești factori negativi de discriminare, mai există și o serie de factori "de atracție" a femeilor și fetelor spre avantajele vieții într-o țară occidentală bogată, făcându-le mai vulnerabile pentru traficul de persoane:

- ▶ speranța că își vor găsi un loc de muncă și un salariu bun;
- ▶ speranța prostituatelor că vor cîștiga mari sume de bani;
- ▶ accesul la facilitățile vieții din Occident;
- ▶ speranța la o poziție mai bună în societate și la un tratament mai uman;
- ▶ percepția Occidentului ca un mediu de lux;
- ▶ cererea de femei pentru "reproducere";
- ▶ cererea de prostituate exotice;
- ▶ cererea de forță ieftină de muncă.

Factorii «favorizanți» pentru traficanți

Aceștia sînt de fapt factorii cu care manipulează traficanții, atunci cînd recrutează potențiala victimă:

- ▶ dorința de a evada din mediul abuziv;
- ▶ dorința de independență materială;
- ▶ dorința de a-și schimba statutul familial;
- ▶ efectul povestirilor de succes;
- ▶ asumarea cu ușurință a riscurilor;
- ▶ lacunele în educație și accesul limitat la sursele de informare.

Aspecte manipulatorii

Pentru a-și atinge scopurile, traficanții, fiind buni psihologi, deseori manipulează cu statutul vulnerabil al persoanei. Principalele pîrghii manipulatorii sînt:

- ▶ cunoașterea recrutorului de către victimă;
- ▶ manipularea statutului vulnerabil al victimei (social, economic etc.);
- ▶ oferte ademenitoare de lucru, care nu necesită o pregătire specială;
- ▶ semne insuficiente pentru recunoașterea riscurilor și/sau dificultatea identificării acestora;
- ▶ oferirea unei game largi de servicii și aranjamente – rolul “pasiv” al victimei;
- ▶ izolarea în timp și mediu.

Recrutarea victimelor este prima fază a traficului de persoane. Metodele de recrutare a femeilor și fetelor sînt destul de diverse și variate, depind atît de modul de operare, cît și de nivelul de organizare a traficanților.

Modalități de recrutare

Traficanții recurg mai frecvent la următoarele modalități de recrutare:

- a) propuneri directe făcute de persoane fizice, de cele mai dese ori în localuri de divertisment (baruri, cafenele, cluburi și discoteci);
- b) propuneri directe prin rețele “particulare” (în familii și în cercuri de prieteni);
- c) anunțuri în mass media privind oferte de lucru, studii sau căsătorii în străinătate;
- d) agenții, inclusiv turistice, de intermediere în angajare, matrimoniale, care oferă locuri de muncă, studii, căsătorii, călătorii în străinătate.

Cercetările atestă că un număr impunător de victime au fost recrutate prin intermediul ofertelor false, făcute de persoane fizice direct. De multe ori victima îl cunoștea dinainte pe traficanț sau pe recrutor, uneori este vorba chiar de un membru al familiei victimei, nerealizînd de fapt că persoana în cauză este traficanț. Recrutorii își concentrează atenția asupra femeilor și fetelor aflate în căutarea unei șanse de a pleca în străinătate, respectiv se folosesc de vulnerabilitatea tinerelor, pentru că, în cele mai multe cazuri, acestea au o situație financiară și familială precară.

De cele mai dese ori persoanele sînt recrutate prin intermediul ofertelor false de lucru, care de obicei nu solicită o pregătire specială, cunoașterea bună a limbii țării date etc., cum ar fi chelneriță, bonă, menajeră, spălătoareasă, dansatoare, artistă, servicii de escortă ș.a. și care sînt totodată “bine plătite”. Și agențiile matrimoniale internaționale pot fi o “fațadă” pentru rețelele de trafic de persoane. De multe ori, abia după ce au ajuns în țara de destinație, femeile realizează că au fost înșelate și descoperă că vor fi exploatate cu forța ca prostituate.

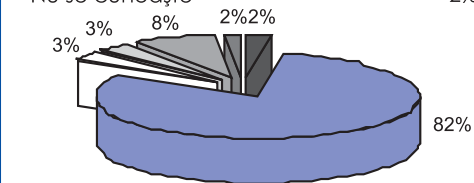
După cît se pare, există puține semne prin care femeile își pot da seama dacă este vorba de agenții serioase, care oferă munci legale sau dacă este vorba de “fațade” pentru traficul de persoane. Și acest lucru se întîmplă din mai multe motive – traficanții sînt bine organizați și dotați cu cele necesare, fapt ce inspiră seriozitate. Din start, traficanții se comportă bine, se arată foarte preocupați de problemele, interesele și necazurile victimei, sînt foarte dispuși să-i vină în ajutor, ceea ce spulberă orice dubii, ba chiar inspiră încredere. Astfel, analiza studiilor de caz, arată ca majoritatea ofertelor false, fie directe sau indirecte, sînt secundate de o gamă largă de servicii oferite de traficanț, victima neavînd un rol “activ” în pregătirile sau aranjamentele pentru plecare – perfectarea pașaportului de străinătate, a vizei, mijlocul și cheltuielile de transport, confort pînă și în timpul transportării etc. Toate acestea, ținînd cont de incapacitatea financiară a victimei în circa 100% dintre cazuri, sînt oferite “în credit”, din contul traficanțului, iar datoriile acumulate de victimă față de traficanț urmează a fi achitate din cîștigul promis. Astfel, victima devine vulnerabilă prin împovărarea cu datorii. În plus, traficanții aplică factorul “izolare în timp” – adică tind să organizeze plecarea cît mai repede posibil, pentru a nu-i da timp de reflecții sau chiar prin izolarea în sensul direct al cuvîntului – în mai multe cazuri, victimele recrutate din sate au fost aduse în oraș și ținute într-un apartament pînă la plecare.

Se estimează că în peste 25 la sută din cazuri, femeile recrutate își dau seama din start că vor lucra în industria sexului sau că natura ofertei de lucru propusă poate să implice eventual servicii sexuale (fiindu-le propus lucru în calitate de escortă, dansatoare etc.). Totodată, însă, ele sînt înșelate, induse în eroare în ceea ce privește condițiile de muncă, de remunerare sau natura relațiilor de serviciu. Astfel, ele se așteaptă la un grad sporit de independență, cred că vor putea să ia liber decizii în legătură cu munca lor, fie că vorbim despre liberă decizie de a accepta sau refuza un anumit beneficiar sau o anumită relație sexuală, fie că vor beneficia de cîștig sau că vor fi libere în decizia privind abandonarea ocupației; ele își închipuie că vor lucra ca artiste de strip-tease, în “peep-show”-uri sau ca prostituate “clasice”, făcînd numai “sex clasic”.

Femeilor care pleacă de bună voie în străinătate pentru a lucra în industria sexului nu li se spune în ce condiții vor lucra cînd vor ajunge la destinație: număr mare de ore de muncă, servicii sexuale periculoase,

METODE DE RECRUTARE*

Invitație falsă	2%
Promisiune falsă de lucru	82%
Căsătorie falsă	3%
Aranjamente false de călătorie	3%
Răpire	8%
Nu se cunoaște	2%

* Conform statisticii Centrului Internațional "La Strada" privind cazurile de trafic

fără mijloace de protecție etc. Mai mult ca atât, femeile nu se așteaptă că față de ele vor fi aplicate mijloace severe de constrângere, în cazul unui eventual refuz parțial sau integral de la muncă sau încercare de fugă.

În unele cazuri, femeile sau fetele sînt vîndute fără consimțămîntul lor de rude, de “prietenu” lor sau de instituții de stat, cum ar fi căminele de copii orfani. Se descoperă din ce în ce mai multe cazuri în care femeile și adolescentele au fost răpite cu forța de acasă și traficate în altă regiune din țara de origine sau în străinătate.

Metode de bază de recrutare

- 1) *Constrîngerea totală prin răpire.* Deși nu e o primă metodă de recrutare în Moldova, ea este totuși aplicată, în special în cazul minorilor și orfanilor. Metoda respectivă este destul de răspîndită în alte regiuni (de exemplu, Albania și Kosovo), iar în anumite regiuni din Asia este una uzuală.
- 2) *Înșelarea victimelor prin promisiuni de muncă legală sau de intrare legală în țara de destinație.* Femeile sînt convinse că vor intra, staționa și lucra legal conform promisiunilor sau că vor încheia căsătorii.
- 3) *Înșelarea victimelor prin promisiuni semiadevărate,* cum ar fi munca în “show-business”, dans sau chiar și strip-tease.
- 4) *În cazul în care unele dintre femei sînt complet conștiente că își părăsesc țara de origine pentru a lucra în prostituție,* ele nu-și dau seama cât de mult se vor îndatora, cât de tare vor fi intimidat, exploatate și controlate.

Una dintre promisiunile tentante pentru tinerele femei din Europa Centrală și de Est este oferta unei cazări proprii, ceea ce reprezintă un nivel de independență inimaginabil în țările de origine. Femeile traficate sînt lăsate să creadă că vor pleca într-o țară bogată din Europa Occidentală, unde în scurt timp vor câștiga sume mari de bani, pe care le pot folosi pentru ele și familiile lor, astfel ieșind din sărăcie și disperare.

Noi tendințe în traficul de persoane

Inițial, tendința predominantă era trafizarea tinerelor din țări de origine sărace spre țări de destinație mai bogate din Occident. Această situație este supusă unor permanente schimbări, avînd în vedere că unele țări de origine sau de tranzit au crescut economic, devenind la rîndul lor țări de destinație.

Cît privește traficul cu ființe umane în scopul exploatării sexuale, etnia

joacă un rol din ce în ce mai important în demografia infrațională, clienții solicitînd femei dintr-o grupă etnică diferită de a lor.

De exemplu, victime provenind din Sud-Estul Europei pot fi găsite lucrînd în industria sexului în Sud-Estul Asiei, victime din Africa pot fi găsite lucrînd în industria sexului în Europa și victime europene pot fi găsite lucrînd în bordeluri din America Centrală. Prin aceasta, traficul cu ființe umane poate fi considerat ca un prim exemplu de globalizare mondială, în special cînd vine vorba de industria sexului.

Însă cel mai îngrijorător moment este faptul că, în multe regiuni, vârsta medie a victimelor scade constant. Și în acest caz oferta este determinată de cererea din partea clienților, bazată pe percepțiile și solicitările lor specifice. De exemplu, copiii traficați sînt implicați din ce în ce mai mult în prostituție, deoarece clienții sînt convinși că riscă mai puțin de a contacta o boală transmisibilă pe cale sexuală, dacă au contacte sexuale cu copii.

II.3. Manifestările abuzului de putere și control în situația de trafic

Principalul scop al traficantilor este obținerea unor venituri cît mai mari de pe urma exploatării victimelor o perioadă cît mai îndelungată. În acest sens se iau toate măsurile pentru ca victima să prelungească a munci, fără a încerca să evadeze. De aceea, traficantul vrea să aibă un control permanent asupra victimelor.

În faza de exploatare traficantii folosesc diferite mecanisme, deseori combinîndu-le chiar, urmărind crearea unei situații de captivitate psihologică sau reală.

► Constrîngerea cauzată de povara datoriilor

Un mecanism foarte des întîlnit în cazul traficului de persoane. Victimei i se cere să restituie sume exagerate, sub pretext că aducerea ei în țara de destinație a costat foarte scump. La aceste sume se adaugă dobînzii exagerate, chirii la suprapreț pentru cazare și locul de muncă la bordel, costurile pentru reclama serviciilor sexuale, transport etc. Victima nu are nici o informație despre volumul sumei de care ea are nevoie pentru a achita

Scopurile traficării pot fi, deși nu se limitează la:

- ◆ exploatare sexuală, sau industria pornografică
- ◆ căsătorie forțată
- ◆ muncă forțată
- ◆ servitute
- ◆ folosirea forțată în calitate de casnică
- ◆ muncă forțată în sectorul agricol sau industrial
- ◆ mame – surogat.

cheltuielile menționate, iar aceste sume permanent cresc și achitarea lor devine imposibilă. În plus, exploatatorii folosesc un sistem de amenzi și penalități financiare după cum găesc de cuviință, fără careva reguli, motiv din care banii datorati sînt în continuă creștere considerabilă.

► **Izolarea prin confiscarea documentelor de identitate**

Imediat după sosirea în țara de destinație, victimelor li se confiscă documentele de identitate. Astfel ele pierd identitatea oficială și riscă să obțină statutul de imigrant ilegal. Ele nu pot cere ajutor și nu mai pot evada într-o altă țară de destinație. Victimele nu cer ajutor de la poliție, din simplu motiv că multe dintre ele provin din țări unde poliția este considerată o forță de oprimare, și nu una de sprijin. Traficanții manipulează cu această percepție, spunînd victimelor că sînt libere să plece și să contacteze poliția, dar rezultatul va fi expulzarea imediată din țară. Din experiență s-a constatat că traficanții nu mint în acest sens, majoritatea victimelor traficului de ființe umane, care ajung în atenția poliției și care nu pot prezenta acte de identitate valabile, sînt expulzate imediat, în loc să fie tratate ca victime ale unei infracțiuni grave. Deseori persoana este impusă să comită acțiuni ilicite, este implicată în activități criminale, care o fac vulnerabilă în fața poliției.

În unele cazuri traficanțul afirmă că nu are nici un rost să se adreseze poliției, deoarece poliția este coruptă și a fost deja plătită. Traficanții exploatează lipsa documentelor și frica de poliție pentru a se asigura că victimele nu vor încerca să scape sau să facă reclamații împotriva lor.

► **Folosirea violenței și a fricii**

Un alt mecanism eficient de control este folosirea violenței și a amenințării cu violența. Pentru a le supune, victimele sînt deseori bătute, violate, închise, ținute perioade lungi de izolare, lipsite de mîncare și apă, drogate sau torturate. Abuzurile pot fi folosite ca penalizare pentru încălcările unor reguli prestabilite sau sînt folosite ca avertisment, pentru ca femeia să știe ce se întîmplă în cazul în care va încălca aceste reguli.

Un mecanism de control în situațiile exploatării sexuale este și rușinea. Traficanțul amenință victima că va spune familiei că lucrează ca prostituată. De multe ori traficanțul face fotografii în timp ce victima este violată, pe care apoi le utilizează pentru a o șantaja și a o obliga să respecte cu strictețe toate ordinele traficanților. Victima deseori este înfricoșată de faptul că va fi vîndută unui proxenet și mai nemilos sau că va fi ucisă.

Traficanțul recurge la violența fizică pentru a obliga femeia să se prostitueze: ea este violată de către un grup de bărbați, este bătută fără a lăsa urme sau invers, i se aplică diferite metode care duc la deformări și lasă urme pe viață (arsuri cu țigara, tăieturi de cuțit etc.), este adusă la

epuizare completă (prin nelăsarea ei să doarmă sau forțarea să lucreze non-stop). Traficanțul o face pe victimă să simtă frica prin diferite acțiuni, gesturi, aparențe:

- izbirea obiectelor și manifestarea furiei;
- deteriorarea și distrugerea lucrurilor victimei;
- bătaia și violarea altor fete în fața ei;
- amenințarea ei cu arma;
- crearea impresiei că este foarte puternic, are posibilități mari și este în relații bune cu poliția și autoritățile care sînt de partea lui.

► **Utilizarea amenințării victimei cu represalii împotriva familiei**

Traficanții află de obicei unele amănunte despre situația familiei, cum ar fi numele, porecla sau adresa unei rude apropiate sau a unei persoane iubite. Nici măcar nu este nevoie ca el să știe foarte multe detalii despre familia respectivă – pentru a controla victima este de ajuns amenințarea și percepția care se formează în mintea ei. Problema victimei este că ea nu poate risca soarta și siguranța celor dragi, pentru că nu are de unde să afle dacă traficanțul minte cînd spune că știe amănunte despre familia ei sau dacă într-adevăr va folosi violența împotriva celor dragi în cazul că ea va încerca să se opună sau să evadeze. Traficanțul o face pe victimă să se simtă vinovată și responsabilă pentru familia și copiii ei, care se află acasă, în țara de origine: o amenință că îi va povesti familiei că ea este prostituată, că familia și copiii ei vor avea de suferit, dacă ea nu se va supune (în unele cazuri aceste amenințări sînt îndeplinite).

► **Captivitate și tortură psihologică**

În concluzie, dacă luăm în considerație toate aceste mecanisme de control în ansamblu, rezultatul concret este un regim de captivitate și tortură psihologică. Important este să percepem situația prin prisma victimei:

- ea este singură într-o țară străină, izolată de compatrioții săi, aflîndu-se în imposibilitatea de a comunica în limba maternă;
- i s-au luat documentele de identitate, nu i se permite să ia legătura cu familia, este dezorientată datorită schimbărilor permanente de adresă sau de localitate;
- este supusă unor abuzuri fizice și sexuale repetate, pedepsită aspru pentru fiecare tentativă de neascultare sau de eliberare;
- nu poate cere ajutorul poliției, pentru că se teme de consecințe (poliția a fost mituită);
- traficanțul controlează pînă și necesitățile ei fizice elementare – hrană, îmbrăcămîntea, necesitatea de a merge la veceu, igiena etc.;

- este obligată să practice contacte sexuale periculoase din toate punctele de vedere, riscă să se îmbolnăvească, lucrând zilnic un număr mare de ore cu clienți cu care nu poate comunica verbal;
- este supusă unui regim de amenințări și represalii îndreptate împotriva ei și/sau a familiei ei.

Dacă luăm în considerație toți acești factori laolaltă, nu mai este greu de înțeles care sînt condițiile de trai și de muncă ale victimelor traficului de persoane și de ce foarte puține dintre ele încearcă să scape din captivitate. Traficantul:

- plasează victima într-o poziție de supunere, o umilește;
- o face să se simtă prost, murdară, neimportantă, o persoană care nu merită ajutor și compasiune;
- o insultă;
- o face să se simtă proastă și bolnavă psihic;
- o face să se simtă vinovată.

Condițiile de muncă și trai ale victimelor traficului de persoane

De cele mai dese ori condițiile de trai și muncă sînt de natură abuzivă.

Sub aspect social:

- ▶ abuz psihologic (amenințare, șantajare, manipulare, umilință, ofense, constrîngere etc.);
- ▶ abuz fizic (bătaie, pămuiere, lovire, amenințare cu bătaia etc.);
- ▶ atac sexual sau viol;
- ▶ supraveghere strictă (verificarea bunurilor materiale/personale, imposibilitatea deplasării sau circulația numai sub supraveghere etc.);
- ▶ izolarea (imposibilitatea comunicării cu rudele, prietenii, interzicerea scrisorilor, apelurilor telefonice, contactelor sociale obișnuite);
- ▶ lipsa puterii de decizie (imposibilitatea de a alege sau refuza beneficiarul, forma și timpul contactului sexual, numărul de clienți, stoparea activității);
- ▶ lipsa accesului la servicii medicale;
- ▶ consumul obligatoriu de droguri și alcool;
- ▶ avort forțat, inclusiv în condiții antisanitare și în localuri neautorizate;
- ▶ frica de a fi predată la poliție sau de a fi arestată;
- ▶ regim de lucru supranormat;
- ▶ lipsa orelor sau zilelor de odihnă;
- ▶ malnutriție;

- ▶ comodități proaste sau lipsa lor totală (lipsa blocului sanitar, forțarea să ofere servicii sexuale în aceeași încăpere unde locuiesc);
- ▶ forțarea să recruteze sora, prietena sau alte rude.

Sub aspect juridic:

- ▶ deposedarea de acte de identitate;
- ▶ posedarea actelor false;
- ▶ amenințarea cu predarea la poliție.

Sub aspect economic:

- ▶ împovărarea cu datorii;
- ▶ neremunerarea;
- ▶ remunerarea parțială și selectivă;
- ▶ reținerea de către angajator a unor plăți nejustificate din salariu;
- ▶ condiționarea remunerării de realizarea unor acțiuni sau prestarea unor servicii.

TRAUMA. MANIFESTĂRI ȘI CONSECINȚE

III.1. Sindromul stresului post traumatic¹

Formularea diagnosticului modern al sindromului stresului post-traumatic (SSPT) se bazează în special pe observarea supraviețuitorilor trăirilor traumatiche relativ limitate: lupte, calamitate naturală, viol. Se presupune că el nu poate acoperi diversele consecințe ale traumei continue, suferite în mod repetat. Spre deosebire de experiențele puțin traumatiche, traumele continue, repetate se manifestă doar atunci când victima este ținută captivă, neavînd posibilitatea să evadeze, fiind sub controlul infractorului. Exemple de situații similare sînt captivitatea în închisori, lagăre de concentrare și lagăre de muncă forțată. Ele pot fi întâlnite de asemenea în unele culte religioase, în bordeluri și în alte instituții de exploatare sexuală, precum și în familii.

Captivitatea care pune victima în situația de contact permanent cu infractorul creează un tip specific de relație dintre ei – cea a controlului forțat. Ea este aplicată atît în cazul cînd victima a fost luată inițial în captivitate, cît și în cazul aplicării forței fizice sau printr-o combinație a mijloacelor de ordin fizic, economic, social și psihologic.

Observațiile clinice identifică trei sfere largi ale dereglărilor ce depășesc stresul obișnuit.

- ▶ **Prima este simptomatica:** tabloul simptomelor supraviețuitorilor traumelor îndelungate deseori pare a fi mai complex, difuz și profund decît în cazurile de SSPT obișnuit.
- ▶ **A doua se referă la caracter:** supraviețuitorii abuzurilor îndelungate denotă schimbări de caracter, inclusiv schimbări în relațiile cu oame-nii și schimbări de identitate

¹ Materialul se bazează pe lucrarea "Sindromul complex al stresului post-traumatic: Sindromul supraviețuitorilor traumelor repetate în perioade îndelungate", Journal of Traumatic Stress, vol.5, No.3, 1992.

- ▶ **A treia sferă include vulnerabilitatea supraviețuitorilor față de violența repetată**, provocată atât de ei înșiși, cât și de alte persoane.

Așadar, simptomele SSPT complex includ:

- ▶ **SIMPTOMELE SOMATICE** (au o durată foarte lungă și pot să sporească odată cu trecerea timpului):
 - Insomnia
 - Reacția la încercarea de a lua lucrurile de la început
 - Dureri de cap
 - Gastrite ale tractului digestiv, îmbolnăviri de stomac
 - Dureri de spate
 - Tremur
 - Senzația de sufocare și greață.
- ▶ **DISOCIEREA** – o formă de a schimba conștiința unei persoane pentru a preîntîmpina acceptarea unei realități insuportabile și dureroase prin:
 - **Depreciere** – minimalizarea și/sau negarea completă a violenței;
 - **Dereglarea percepției timpului** – dereglarea memoriei și a puterii de concentrare (debarasarea de trecut și de viitor; lipsa legăturii dintre prezent și trecut, care deseori continuă chiar și atunci când victima este liberă; captivii pot lăsa impresia că fizic s-au reîntors în prezent, iar psihologic au rămas în intervalul de timp al captivității lor);

Formele extreme ale disocierii se observă în cazurile de dedublare a personalității și sînt adesea condiționate de situațiile în care victimele au fost expuse la abuzuri masive și prelungite.

- ▶ **SCHIMBĂRILE AFECTIVE** (depresie grea și continuă, prezentă în tabloul clinic al oamenilor traumatizați cronic):
 - **“triada supraviețuitorilor”** – insomnia, coșmaruri și acuze psihosomatice;
 - **Probleme de concentrare**, tipice pentru depresie, ce se combină cu simptomele disociative sau simptomele disocierii;
 - **Apatia și sentimentul de neajutorare**, caracteristice pentru depresie și combinate cu paralizarea inițiativei în cadrul traumei cronice;
 - **Izolarea și retragerea** depresiei reprezintă agravarea **problemei de comunicare** în traumă cronică;

- **Sentimentul de vinovăție** în depresie intensifică **deprecierea sinelui** în traumă cronică;
- **Pierderea credinței**, caracteristică pentru depresia cronică, secundată de sentimentul **neajutorării**;
- **Furia și umilința** persoanelor aflate în captivitate, care se adaugă la povara depresiei ce le apasă. Persoanele ținute în captivitate nu sînt capabile să-și exprime supărarea lor față de infractori, deoarece le-ar putea periclita șansele de a supraviețui. Chiar și atunci cînd ies la libertate, foștilor captivi continuă să le fie frică de pedeapsă pentru fiecare exprimare a supărării lor împotriva celui puternic. Mai mult ca atât, supraviețuitorii conservă povara supărării pe care n-au putut să o exprime împotriva tuturor celor care au rămas indiferenți și nu au făcut nimic pentru a-i ajuta. Eforturile de a ține sub control această supărare pot spori și mai mult retragerea socială a supraviețuitorilor și le pot bloca inițiativele. Exprimările ocazionale ale furiei pot îndepărta supraviețuitoarii și mai mult de ceilalți oameni și împiedica să-și restabilească relațiile cu ei. Inhibarea acestei supărări în interior poate provoca o puternică ură față de sine și tendințe cronice de suicid.
- **Risc sporit de moarte** – omor, suicid și accidente suspecte, înregistrate într-un șir de studii epidemiologice efectuate asupra persoanelor care au supraviețuit captivității.

Consecințele ce au influențat caracterul pot include următoarele schimbări:

▶ **SCHIMBĂRI ÎN RELAȚII**

Stabilirea controlului asupra altei persoane în situația de captivitate

În situația de captivitate agresorul se transformă în persoana cea mai puternică din viața victimei, iar psihicul acesteia cu timpul se modelează după acțiunile și convingerile agresorului. Metodele care permit unei ființe umane să controleze o altă ființă umană pot fi uimitor de consecvente. Descrierile metodelor coercitive, făcute de femeile care au fost supuse bătăilor, ale copiilor care au fost supuși abuzurilor și ale femeilor care au fost prostituate forțat, se aseamănă foarte mult cu cele aplicate ostaticilor, deținuților politici și cu cele aplicate supraviețuitorilor lagărelor de concentrare.

Insuflarea sentimentului de groază și neajutorare: perceperea sinelui în raport cu alții este distrusă, generînd un atașament patologic al victimei față de agresor; violență fizică, amenințarea cu moartea sau cauza rea leziunilor corporale grave, fie nemijlocit victimei, fie altor persoane;

manifestări necontrolate de violență; impunerea respectării unor reguli lipsite de sens.

Distrugerea sentimentului de autonomie al victimei: controlul asupra corpului și a necesităților fiziologice; lipsirea de hrană, somn și adăpost, igienă personală și spațiu intim.

Izolarea: atît timp cît relațiile victimei cu alți oameni sînt stabile, puterea agresorului este limitată, de-aceea el încearcă să izoleze victima. El va încerca nu doar să-i interzică orice fel de comunicare și primirea unui ajutor material de la alte persoane, ci și va distruge chiar legătura afectivă dintre victimă și alți oameni.

Convertirea victimei în complice: ultima etapă de “înlăturare a barierelor de apărare” ale victimei nu se va încheia, pînă cînd aceasta nu se va lăsa învinsă pe deplin, forțînd-o să fie martor sau să ia parte la comiterea unor infracțiuni împotriva altor persoane.

Consecințele suportate de victimă în plan relațional

După ce victima este izolată, ea începe să fie tot mai mult și mai mult dependentă de agresorul ei, nu doar pentru satisfacerea necesităților sale vitale de care depinde supraviețuirea fizică, ci și pentru a avea un suport informațional și emoțional. Această stare se caracterizează prin:

- **Supunere traumatică.** După stabilirea unui asemenea nivel de control, agresorul devine sursa de confort, dar și de umilință. Micile gesturi de atenție subminează rezistența psihologică a victimei mult mai efectiv decît privațiunile și frica permanentă pe care le resimte. Traiul continuu în izolare și frica de moarte provoacă senzația de identificare a victimei cu agresorul.
- **Probleme de inițiativă și planificare.** Victimele care nu au fost complet “distruse”, nu renunță la ideea de implicare activă în mediu. Ba chiar mai mult, deseori ele abordează micile însărcinări zilnice cu ingenuitate și hotărîre. Însă inițiativa lor scade treptat datorită restricțiilor impuse de agresor. Victima nu mai caută căi de a evada, ci doar modalități de a-și face captivitatea mai suportabilă.
- **Pasivitate și neajutorare.** În rezultatul posibilităților restrînse de a se implica activ în lumea din afară, oamenii traumatizați cronic sînt deseori descriși ca fiind pasivi și neputincioși. Captivitatea continuă subminează sau distruge sentimentul obișnuit de stabilitate considerabilă a mediului în care se află, unde există unele tentative și erori de toleranță. Pentru oamenii supuși traumatismelor continue, fiecare acțiune independentă înseamnă neascultare, care conduce implacabil la pedepse îngrozitoare.

- **Sentimentul prezenței agresorului, chiar și după ce victima a fost salvată.** Relațiile forțate care au existat pe parcursul captivității și care dominau întreaga atenție a victimei, devin parte a lumii sale interioare și continuă să-i domine atenția chiar și după ce ea este pusă în libertate. Această relație continuă poate îmbrăca următoarele forme:
 1. implicarea exagerată în cariera criminală a unor agresori;
 2. atitudine dublă: victima continuă să se teamă de agresor și de aceea că el se va întoarce după ea din nou, dar, pe de altă parte, victima poate simți că viața sa este pustie, confuză și lipsită de sens fără el.

Relații extreme. Chiar după ce își recapătă libertatea, victimele pur și simplu nu pot reveni la relațiile lor anterioare cu alți oameni de dinainte de captivitate. Exact așa cum nu mai este loc pentru o implicare moderată și asumare de inițiativă, nu mai este loc nici pentru asumarea riscurilor unei relații. Supraviețuitorii privesc relațiile ca pe o chestiune de viață și moarte, ezitînd între un puternic atașament și evitare totală.

► SCHIMBĂRI DE IDENTITATE

Schimbări rezultate din captivitate

Situația de control forțat duce la schimbări profunde în identitatea victimei. Ele pot genera:

- **Schimbări în toate structurile Sinelui:** perceperea corpului propriu, perceperea altor persoane, a valorilor și ideilor care creează sentimentul de împlinire și scop în viață.
- **Pierderea identității:** deseori se ajunge la o etapă în care victima nu mai are nici nume; victimele care au fost supuse unui singur traumatism intens pot spune după incident că “numai sînt ele însele”, pe cînd victimele cu traumatismul continuu pot pierde chiar sentimentul că sînt cineva în general; supraviețuitorii se descriu pe sine ca reprezentînd o formă inferioară, inumană de viață.
- **Permanența schimbărilor** identității personale este un caracter constant în sindromul supraviețuitorilor.

Riscul violenței repetate

În SSPT “repetările” experienței traumatice se observă sub forma amintirilor copleșitoare, senzațiilor somatico-senzoriale, similare celor avute în perioada cît a durat situația de violență sau repetarea comportamentului victimei din perioada traumatismului. După expunerea la traumatism continuu și repetat, supraviețuitorii se confruntă cu un risc înalt de repetare și retrăire a evenimentului traumatic, care pot ajunge chiar pînă la:

- **Provocarea auto-leziunilor:** auto-leziunile reprezintă un comportament repetat diferit de tentativele de sinucidere.
- **Victimizare repetată:** supraviețuitorii violenței continue sînt expuși unui risc înalt de provocare a auto-leziunilor, în special, fiind expuși violului, abuzurilor sexuale, bătăilor etc.
- **Implicarea în abuzul altor persoane:** supraviețuitorii se pot implica în abuzul altor persoane fie ca martori, iar rareori ca agresori; ei sînt înclinați să accepte sistemul de valori al agresorului și ar putea să înceapă să-i exploateze pe alții.

Particularitățile tipice ale persoanelor care au fost reduse la supraviețuire elementară deseori sînt atribuite la caracterul de victimă. Opiniile despre personalitatea care se dezvoltă în condiții obișnuite deseori sînt referite la supraviețuitori, fără a înțelege deformațiile de caracter ce apar sub exercitarea unui control forțat. Iată de ce oamenii care suferă consecințele complexe ale traumatismului cronic deseori riscă să primească calificativul de “dependent”, “mazochist” sau “defensiv”, devenind astfel marginalizați și stigmatizați de societate.

SITUAȚIA DE CRIZĂ

Caracteristicile crizei

Criza este o tulburare a stării stabile a personalității, care duce la întreruperea modelelor normale de funcționare. Criza este definită ca un răspuns la factori externi sau interni generatori de stres, ce nu poate fi depășită prin mecanisme obișnuite ale personalității de descurcare în condiții de stres.

Criza este o stare temporară de confuzie, tensiune sporită și sentiment de neajutorare, a cărei perioadă durează între 1 și 6 săptămîni. În acest interval de timp persoana încearcă să găsească o cale de realizare a echilibrului său tulburat. Soluția acestei probleme poate duce la:

- restabilirea echilibrului său inițial;
- un nivel adecvat sau mai înalt de funcționare;
- un nivel mai înalt de funcționare și sănătate mintală.

Condițiile de dezvoltare a crizei

- 46 Situațiile periculoase provoacă amenințarea, pierderea sau schimbarea personalității.

- **Amenințarea** este îndreptată împotriva integrității personalității și psihicul persoanei reacționează la ea cu anxietate.
- **Pierderea** este primită de psihicul persoanei cu depresie.
- **Schimbarea** este însoțită de acțiuni de mobilizare îndreptate spre soluționarea problemei.

Cauzele crizei

- **Dezastre sociale** – războaie, tulburări sociale, viața din lagărele de concentrare, catastrofe masive și calamități naturale.
- **Incidente personale** – violența fizică, violența sexuală, pierderea persoanei dragi, a locului de muncă etc., schimbarea locului de trai sau a instituției de învățămînt, naștere, dureri fizice.

Etapile crizei

Etapa întâia: în rezultatul influenței stresului se pot observa escaladarea anxietății și disconfortului. Pe parcursul acestei perioade sînt mobilizate mecanismele obișnuite de rezolvare a problemei – creșterea anxietății și dezordonării, iar în prim plan apar “mecanismele de rezervă” (toate resursele interne și externe).

Etapa a doua: în cazul eșuării primelor eforturi, anxietatea va crește și mai mult. Apare sentimentul de confuzie și ineficacitate, precum și tentative greșite de rezolvare a problemei. Acesta este cel mai propice timp pentru exercitarea influenței, la care se realizează efectul optim cu eforturi minime de intervenție.

Etapa a treia: dacă nici o soluție nu este găsită pe nici una din căile de mai sus, persoana ajunge la epuizare și starea de dezorganizare mintală.

Criteriile de recunoaștere a crizei:

- evenimentul ce a provocat criza a avut loc într-un interval de timp de la cîteva ore pînă la șase săptămîni în trecut;
- incidentul a periclitat viața sau sănătatea persoanei;
- prezența sentimentului de neajutorare, confuzie, frică, lipsă a perspectivelor, anxietatea sporită, rușine, vinovăție;
- devieri de comportament, emoții sau aprecieri de sine neadecvate;
- discrepanța dintre modul în care a avut loc evenimentul și emoțiile provocate;
- lipsa emoțiilor atunci cînd sînt relatate evenimentele teribile;
- emoții intense care distorsionează faptele evenimentului relatat;
- în cazuri extreme pot fi manifestate stări psihopatice.

III.2 Consecințe asupra sănătății

Ca regulă, majoritatea persoanelor care au avut de suferit de pe urma traficului de ființe umane, se aleg cu probleme de sănătate fizică și psihică drept consecință a exploatării.

Probleme de integritate psihică

Experiența traumatică trăită în condiții caracteristice sclaviei (abuz fizic și psihic, condiții inumane etc.) deseori conduc la dereglarea stării normale a psihicului. Dereglările psihice de ordin grav, cum ar fi neuras-tenia, psihastenia, depresia etc., necesită intervenția de lungă durată a psihoterapeutului. Dacă asistentul social suspectează asemenea probleme, el va referi beneficiarul la instituțiile medicale specializate pentru tratarea lor.

Afecțiuni ginecologice

Exploatarea în prostituție comportă un risc sporit de molipsire cu boli sexual-transmisibile (BST), inclusiv HIV/SIDA, în deosebi în condiții când folosirea mijloacelor de contracepție nu este acceptată de clienți/proxeneți. Netratarea lor continuă poate afecta grav sănătatea reproduc-tivă; avorturile efectuate în condiții ilegale nu numai că pot influența posibilitatea de a avea copii în viitor, dar pot pune în pericol chiar și viața persoanei exploatate. Conform informației extrase din profilurile de caz ale persoanelor traficate, 80% din ele nu aveau dreptul de a refuza un act sexual neprotejat; 15% din femeii au declarat că au devenit gravide în perioada exploatării (sarcina a finalizat prin avort spontan sau naștere prematură în condiții de antisanitarie).

O atitudine specială necesită persoanele infectate cu HIV/SIDA. În ace-s-te cazuri intervenția psihologilor este o indicație absolută. Psihologul le va ajuta să se adapteze la infecție și să trăiască cu această boală. Dacă victima se află în azil/centru de reabilitare, atunci acest lucru se face în grup eterogen (unde se pot găsi atât infectați cu virusul HIV, cât și persoane sănătoase), prin intermediul empatiei și ajutorului reciproc al victimelor.

Probleme stomatologice

Condițiile de sclavie (alimentație proastă, condiții tensionate/risc, sa-nitare dezastruoase, bătăi și abuzuri fizice continue etc.) deseori duc la afecțiunea danturii persoanelor exploatate. În multe cazuri femeile exploatate în prostituție au declarat că au suferit din cauza loviturilor severe ale proxenetului în regiunea facială, ce s-a soldat cu pierderea/afectarea danturii.

Afecțiuni ale aparatului respirator

Lipsa resurselor financiare necesare pentru a procura haine corespun-zătoare anotimpului le-a provocat persoanelor care au fost implicate în cerșit și lucru fizic în condiții de muncă și trai inadmisibile apariția unor maladii ale aparatului respirator, care, nefiind tratate la timp, au devenit cronice (bronșite cronice, traheobronșite, pneumonii cronice, astm bronșic).

PARTEA IV

ASISTENȚA SOCIALĂ ACORDATĂ VICTIMELOR TRAFICULUI

IV.1. Sarcinile și principiile asistenței sociale acordate victimelor traficului de persoane

În primul rând, considerăm necesară definirea contextului general al noțiunilor de *asistență socială* și *victimă*.

Asistența socială desemnează un ansamblu de instituții, programe, măsuri, activități profesionale, servicii specializate de protejare a persoanelor, grupurilor și comunităților cu probleme speciale, aflate temporar în dificultate, care datorită unor motive de natură economică, socio-culturală, psihologică etc. nu au posibilitatea de a realiza prin mijloace și eforturi proprii un mod normal, decent de viață.

Victima este persoana care a suferit, fie individual, fie colectiv, pagube, inclusiv vătămări psihice sau mintale, traume emoționale, pierderi materiale sau încălcări substanțiale ale drepturilor lor fundamentale, prin acte sau omisiuni prevăzute de legile penale în vigoare în statele membre, inclusiv de legile penale împotriva abuzului de putere (definiția din Declarația ONU privind principiile fundamentale referitoare la administrarea justiției pentru victimele infracțiunilor și ale abuzului de putere).

Ultima definiție include și victimele traficate, care de multe ori au avut de suferit toate consecințele menționate (vezi definiția persoanei traficate în *Principii Standard ale Drepturilor Omului privind Tratatamentul Persoanelor Traficate*, și *Codul Penal al Republicii Moldova*).

Pornind de la aceste definiții, **sarcinile concrete ale asistenței sociale în domeniul antitrafic** sînt:

- ▶ Ajutorarea persoanelor care au suferit în urma traficului cu ființe umane întru exercitarea și apărarea drepturilor lor;
- ▶ Profilaxia acestui fenomen social și lichidarea condițiilor care favorizează apariția lui.

Scopul asistenței sociale acordate persoanelor traficate este oferirea unui sprijin acestor persoane (cît și apropiaților lor, care pot fi numite “victime secundare”, pentru că deseori membrii familiei exprimă aceleași sentimente ca și persoana traficată) la orice etapă de aflare a lor în dificultate (exploatare, situații *înainte de* și *după* repatriere), intru respectarea drepturilor fundamentale ale omului, îmbunătățirea condițiilor necesare unei vieți decente, reabilitarea lor, dezvoltarea propriilor capacități și competențe cu scop de (re)integrare socială. Activitatea asistenților sociali rezidă în studierea statutului persoanei traficate în contextul respectării drepturilor omului, apărarea acestora, crearea condițiilor pentru prevenirea și eliminarea încălcării lor.

Obiectivele asistenței sociale acordate persoanelor traficate:

- ▶ a dezvolta la maxim capacitățile, calitățile volitive și morale ale acestor persoane, motivându-le să acționeze independent și să-și asume răspundere pentru tot ce i se întâmplă (acum) în viață;
- ▶ a contribui la stabilirea unor relații de acceptare reciprocă între persoana traficată și mediul social în care aceasta trăiește;
- ▶ a contribui la răspîndirea informației despre drepturile și înlesnirile categoriilor speciale de cetățeni, despre obligațiile și posibilitățile serviciilor sociale, asigurarea consultațiilor cu aspect juridic și de drept ale politicii sociale;
- ▶ a efectua profilaxia traficului de persoane.

Furnizorii asistenței sociale pot fi organizațiile statale (departamentele asistență socială, oficiile forță de muncă, centre de asistență psihologică a familiilor, centre pentru tineret, direcțiile de protecție socială a copilului etc.), neguvernamentale (obștești, de caritate/religioase, fonduri, clinici juridice etc.) și organizații interguvernamentale, ale căror programe și activități sînt orientate către asistența persoanelor vulnerabile. Colaborarea dintre aceste structuri permite beneficiarilor să primească o asistență profesională și complexă.

Reabilitare
– complex de
acțiuni îndreptate
spre restabilirea
sănătății fizice și
echilibrului psihic al
beneficiarilor.

(Re)integrare – procesul de
includere și (re)construire a
relațiilor în cadrul familiei
beneficiarilor și comunități în
țara de origine; (re)integrarea
poate fi psihologică, socio-
economică, socio-politică și
culturală.

Subiecții asistenței sociale în domeniul prevenirii traficului de persoane și acordării ajutorului victimelor traficului, pot fi:

- ▶ tineretul și populația de vîrstă medie, în special, din mediile social și economic vulnerabil;
- ▶ persoanele care au suferit în urma traficului² și membrii familiilor lor.

Este important de a elimina sau ameliora situațiile ori factorii care au determinat persoanele traficate să plece din mediul propriu peste hotare, astfel rezultînd în trafic de persoane (vezi capitolul II.2, *Profilul persoanei vulnerabile*). Cu părere de rău, problemele cu care se confruntă victimele traficului și familiile lor deseori sînt foarte complexe, fiind consecințe ale crizei social-economice din republică, și nu întotdeauna pot fi soluționate de personalul social. Dar trebuie să ținem cont de faptul că orice sprijin oferit de asistenții sociali (fie că ei reprezintă structurile de stat, fie sectorul non-guvernamental sau organizații internaționale) este întotdeauna binevenit și așteptat de către aceste persoane.

Un asistent social poate face (cel puțin) următoarele lucruri, ca să ajute o victimă a traficului de persoane:

Oferă ajutor prin ascultare

Ascultați atent persoana, nu o condamnați și nu fiți din cale-afară de curios(ă). Oferiți victimei timp pentru a-și împărtăși gîndurile și emoțiile. Nu așteptați ca victima să vă povestească despre detalii de violență aplicate asupra ei și că veți avea răspuns la toate întrebările; nu căutați “momente zguduitoare”, lăsați-o pe ea să determine direcția și făgașul povestirii.

Arătați victimei că credeți în tot ce vă povestește ea

Spunînd sau cel puțin comportîndu-vă față de victima traficului astfel încît ea să se convingă că îi credeți în tot ce vă povestește, o veți ajuta să se simtă în siguranță și respectată, fapt care este un prim pas spre a predis-pune victima la încredere. Manifestarea neîncrederii va spori și mai mult simțul vinovăției și va îndepărta victima traficului de la asistentul social.

Asigurați/ liniștiți victima că ceea ce s-a întîmplat nu este vina ei

Niciodată nu condamnați victima. Ea nu este vinovată de cele întîmplate; întrebările de tipul “De ce te-ai hotărît să lucrezi în prostituție?” sună mai mult a condamnare decît a compasiune.

Acceptați toate emoțiile/ sentimentele victimei așa cum sînt

Este normal ca victimele să se simtă supărate, agresate, în depresie sau să le fie frică. Ele au trăit într-un mediu în care au fost supuse înșelăciunilor și decepției; informația falsă le era oferită pentru a preveni evadarea acestora și apelarea la organele de drept. Drept rezultat, victimele

² În continuare numiți beneficiari, sau victime

pierd simțul identității și încrederii în forțele proprii, iar capacitatea de a reacționa adecvat la situația creată este extrem de diminuată. Pe motivul circumstanțelor dificile prin care trec, la întoarcere în țară, victimele dovedesc un nivel înalt al neîncrederii, care generează decizii impulsive. Astfel, victimele sînt deseori suspicioase privind asistența acordată și răspund cu agresivitate persoanelor care încearcă să le ajute.

Acceptă deciziile pe care le iau victimele

Asumați-vă un rol participativ, dar în nici un caz de lider în procesul de luare a deciziilor de către victimă. Este important să-i arătați că sînteți gata să o ajutați în cazurile în care nu se simte sigură sau nu știe cum să procedeze, fiți un sfătuitor, dar nu un povățuitor. Încurajați victima să ia decizii proprii. Ea trebuie să-și restabilească personalitatea și încrederea în sine prin capacitatea de a lua decizii de sine stătător, de a-și expune opinia proprie. Întrebați-o ce ajutor ar dori ea de la Dvs. (chiar dacă deja vă dați seama care va fi răspunsul).

În desfășurarea activității de profilaxie și asistență socială acordată victimelor traficului, se va ține cont de următoarele principii primordiale:

- ▶ Participarea voluntară a victimelor traficului la programele de asistență, adică acceptarea voluntară a serviciilor acordate.
- ▶ Respectarea și protecția drepturilor omului.
- ▶ Anonimat și confidențialitate.
- ▶ Abordarea individuală în soluționarea problemei victimei.
- ▶ Acordarea asistenței victimelor traficului se bazează pe principiul: necesitatea beneficiarului este prioritară.
- ▶ Neacuzare.
- ▶ Oferirea ajutorului indiferent de vîrstă, sex, naționalitate, starea materială sau psihică, studii, etc.
- ▶ Umanism, colaborare cu beneficiarul și familia lui.
- ▶ Profesionalism.

Principiile generale de lucru, obligațiile și responsabilitățile asistenței sociale în activitatea cotidiană sînt oglindite în Codul Deontologic al asistentului social (a se vedea de asemenea Principii Standard ale Drepturilor Omului privind Tratamentul Persoanelor Traficate).

PRINCIPIILE BUNEI PRACTICI DE LUCRU CU SUPRAVIEȚUITORII TRAFICULUI

În lucrul direct cu persoanele supraviețuitoare ale traficului ne vom conduce de un șir de principii obligatorii.

- 54 ▶ **Confidențialitatea.** Anonimatul și confidențialitatea sînt condițiile cele mai importante a lucrului cu victimele traficului. Istorisirile împărtășite de beneficiari despre viața lor, în special a femeilor

prostituate forțat, sînt însoțite de resentimente intense și rușine. Ele sînt îngrijorate, și pe bună dreptate, de faptul că vor fi respinse de membrii comunității, care nu înțeleg această problemă și consideră prostituția un viciu, iar pe persoanele care prestează servicii sexuale – niște decăzuți. Frica de stigmatizare și marginalizare este foarte puternică. Pe de altă parte, persoanele supraviețuitoare ale traficului posedă informații despre lumea interlopă, fapt care le face foarte vulnerabile. Iată de ce beneficiarele trebuie să fie absolut sigure că toate informațiile relatate de ele vor rămîne absolut confidențiale.

Pentru a evita efectul stigmatizării, marginalizării și etichetării persoanei, este important ca informația privind identitatea beneficiarului și cele întîmplate, inclusiv tipul ocupației, în nici un caz să nu fie făcută publică, deoarece aceasta ar face extrem de dificilă, dacă nu chiar imposibilă, reabilitarea și reintegrarea socială a persoanei asistate. Un alt motiv, pentru care nu se vor face publice datele personale și cele privind circumstanțele și natura traficării, este faptul că recrutorul/traficantul cunoaște multe despre victimă. Astfel, atunci cînd persoana traficată decide să colaboreze cu organele de drept, făcînd mărturii despre criminali, securitatea și viața ei, inclusiv a familiei sale, poate fi în pericol în cazul divulgării informației specificate mai sus. Aceluiași pericol, în acest caz, este supusă și organizația sau personalul care acordă asistență persoanei în cauză.

Păstrarea secretului personal (confidențialitatea) este o regulă fundamentală a tuturor tipurilor de servicii. Acest lucru o face pe persoană să se simtă în siguranță și protejată, ea poate vorbi sincer și deschis despre problemele ei.

Rețineți!

- Beneficiarul are dreptul să vorbească doar de lucrurile despre care dorește să vorbească.
- Informația pe care ne-o împărtășește poate fi discutată numai cu membrii personalului angajați în același serviciu.
- Toate înscrierile, cu excepția formularelor îndeplinite, trebuie șterse imediat după sfîrșitul discuției.
- Cazurile în care este admisibilă divulgarea informației oferite în cadrul consultației se referă doar la riscurile înalte de comitere a suicidului sau omorului. În asemenea situații, consultantul trebuie să avertizeze beneficiarul că, potrivit principiilor profesionale și morale, el are obligația să înștiințeze organele competente, după care consultantul trebuie să-l o întrebe dacă el mai dorește să continue conversația.
- Consultantul nu trebuie să formuleze opinii personale și să ia decizii privind situația persoanei.

- ▶ **Siguranța.** Majoritatea persoanelor care au reușit să evadeze din situația de trafic au riscat cu viața. Ele au trecut prin situații extreme, au fost supuse unei grave violențe fizice și emoționale. Fiecare zi a însemnat luptă pentru supraviețuire. Toate acestea laolaltă distrug sentimentul de siguranță și securitate, un sentiment de bază, necesar activității normale a ființei umane. Restabilirea acestor sentimente este un prim pas în procesul lor de reabilitare. Procedurile și practicile pe care le folosește lucrătorul din cadrul serviciului respectiv trebuie să fie îndreptate spre garantarea siguranței beneficiarilor săi. Deseori acest lucru presupune conlucrarea cu poliția și alte organe competente.
- ▶ **Consimțământul informat și alegerea.** În situația de trafic, victima nu deține controlul asupra vieții ei, nu are posibilitatea să facă alegeri și acționează în condiții tensionate. Recăpătarea independenței înseamnă posibilitatea de a face alegeri ce țin de viitorul ei. Pentru a fi în stare să o facă, ea are nevoie de informații, de încredere și de o imagine clară a posibilităților ce i se deschid. Echipa trebuie să-i ofere beneficiarului suport și colaborare la luarea deciziilor importante și dezvoltarea planurilor de viitor, în loc să-i dea sfaturi. Lucrătorii sociali acționează, înțelegând că beneficiarul este cea mai competentă persoană în ceea ce privește situația ei, respectând și acceptând toate deciziile pe care le ia.
- ▶ **Fortificarea.** Traiul în situația de trafic distruge însăși ideea persoanei de valoare proprie și încrederea în sine. Lucrătorul din cadrul serviciului trebuie să urmărească restabilirea încrederii în sine a supraviețuitorului, ajutându-l să-și descopere punctele și calitățile sale puternice. Beneficiarul trebuie tratat cu respect, recunoscându-i-se demnitatea umană. El trebuie privit ca un om capabil să supraviețuiască în condiții grele. Obiectivul este de a ajuta supraviețuitorii să creadă în forțele proprii și să-și recapete controlul asupra vieții lor.
- ▶ **Atitudini non-victimizatoare.** Responsabilizarea victimelor, și nu a făptuitorilor este un procedeu larg răspândit de explicare a violenței. Atitudini victimizatoare similare există și față de femeile victimele traficului – ele singure au căutat acest lucru, au fost prostute și naive, ele știau că vor lucra prostituate, ele încercau să câștige ușor bani și nu au făcut nimic pentru a scăpa etc. Victimele traficului se confruntă cu lipsa de înțelegere și victimizarea din partea majorității persoanelor care ar trebui să le ajute. Iată de ce ele preferă să nu spună nimic și să-și tăinuiască suferința. Serviciile de asistență trebuie să se bazeze pe ideea că unicii vinovați de suferința victimelor sînt autorii crimei de trafic. Victimele nu trebuie acuzate, deoarece ele au acționat fiind înșelate și abuzate.

- ▶ **Abordare profesională.** Persoanele traficate vor fi asistate de un personal instruit pentru acordarea asistenței unei astfel de categorii. Personalul care lucrează cu persoanele traficate trebuie să conștientizeze faptul că ele sînt victime ale încălcării grave a drepturilor omului, să asigure respectiv protecția drepturilor acestora, inclusiv prevenirea revictimizării. Investigațiile ce țin de activitatea de asistență persoanelor traficate trebuie să se bazeze pe principii etice, inclusiv în vederea prevenirii re-traumatizării. Metodicile investigaționale și tehnicile interpretative trebuie să fie de calitate cea mai înaltă.

Atitudinea pozitivă și necondiționată se instituie atunci cînd lucrătorul social reușește să comunice clientului o acceptare completă și sinceră a personalității acestuia. Nu este indicată poziția moralizatoare, de etichetare a unor acte sau sentimente.

Abordarea cu sinceritate – sinceritatea, ca o condiție fundamentală, rezidă în “dezvăluirea” propriei personalități în activitățile cu clientul.

Empatia este capacitatea de a participa la cele ce simte beneficiarul, este o fuziune cu sentimentele acestuia. Implică mai mult decît o înțelegere de tip intelectual, este un transfer emoțional în universul interlocutorului. Această calitate, pentru a fi dezvoltată, necesită un antrenament deosebit, care începe cu ascultarea activă și finalizează cu asimilarea unor vaste cunoștințe și experiențe despre cauzele și motivele comportamentului uman.

Așadar, *calitățile necesare* asistentului social care lucrează cu victima traficului vor include ca minimum:

- tratamentul fără blamare (condamnare);
- toleranța, acceptarea necondiționată a beneficiarului;
- bunăvoința și empatia;
- protecția și tratamentul corect.

De menționat, că persoanele traficate, exploatate un timp îndelungat în condiții de constrîngere, sînt total dezinformate și manipulate de criminali, care le fac dependente de ei, le provoacă pierderea încrederii în sine, capacității de a schimba viața în bine. Întorcîndu-se în patrie și ciocnindu-se cu problemele vechi, ele pot avea un comportament neadecvat sau pot lua decizii pripite. Ca rezultat al impactului negativ al experienței din trafic, aceste persoane nu întotdeauna cred în ajutorul propus din partea altor persoane sau exprimă indiferență față de asistentul social.

Procesul de depășire a experienței negative și reabilitare după traumă cuprinde câteva etape:

- “Victimă-dușman”. La această etapă victima evită contactul cu oficialitățile. În special ea nu cooperează cu poliția. Este o reacție de autoapărare – ei îi este frică să spună adevărul, simțind că nu va putea să se autoprotejeze.
- Pierderea orientării. Aceste reacții inițiale pot fi urmate de o perioadă de dezorientare. Nimerind absolut în alt mediu (fără violență), victima încă nu și-a format deprinderi de alt comportament.
- Reabilitare și reconstruirea memoriei. Persoana revine pas cu pas la modul de viață de pînă la traumă, acceptînd realitatea celor întîmplate.
- Reintegrare socială. La această etapă victimele își reconstruiesc relațiile sociale, capătă încredere în propriile forțe și devin treptat independente.
- Fiecare persoană traversează aceste etape în mod individual. Atît manifestările, cît și durata lor diferă de la caz la caz.

IV.2. Identificarea persoanelor traficate (victimelor)

Unul din elemente-cheie cu care începe ajutorarea persoanelor traficate este identificarea lor – proces care le facilitează accesul la asistență ulterioară. Totodată, acest element continuă a fi unul din cele mai dificile/problematice.

Este cunoscut faptul că, din diverse motive, persoanele traficate preferă să ascundă adevărul despre ce li s-a întîmplat. De regulă, persoanele traficate nu apelează la organele de drept (nu doresc să depună marturii – le este frică de represalii din partea traficanților atît pentru propria persoană, cît și pentru membrii famililor lor). Experiența ne demonstrează că, de fapt, cu problema dată se confruntă și ONG-ile – organizațiile care, potențial, sînt în stare să se implice în oferirea asistenței specializate acestor persoane. Totodată, personalul organizațiilor neguvernamentale are mai multe șanse de a stabili contact cu victimele (inclusiv grație existenței unei Linii Fierbinți, la care victimele pot apela gratuit la orice oră de zi sau noapte), păstrîndu-li-se confidențialitatea și dreptul de a accepta sau nu asistența propusă. Personalul ONG-urilor reacționează prompt la necesitățile victimei, contribuind la soluționarea problemelor ei.

Este cunoscut faptul că ONG-urile au acumulat oarecare experiență în asistența victimelor traficului, și-au cîștigat încrederea lor, așa încît joacă/pot juca un rol semnificativ la identificarea acestora și facilitarea accesului lor necondiționat (indiferent de decizia lor privind cooperarea cu organele de

drept) la asistența de reabilitare și reintegrare. Un rol semnificativ le revine în acest context asistenților sociali din organizațiile, care sînt în contact cu persoanele traficate în țara de destinație (bunăoară, din Macedonia) și care, identificînd o victimă a traficului, facilitează contactul acesteia cu organizația respectivă din țara de origine (bunăoară, din Republica Moldova).

Noțiuni de bază

Deși nu există o noțiune specifică a victimei traficului, pot fi luate în considerare următoarele definiții.

Victimă – persoana care suferă un prejudiciu sau o atingere a vieții, sănătății ori integrității sale fizice/psihice ca urmare a unei fapte ilicite săvîrșite de altcineva (Dicționar Explicativ al Limbii Române, Chișinău, 2001).

Persoană traficată – persoana recrutată, transportată înăuntrul sau în afara unor frontiere, cumpărată, vîndută, transferată, primită sau adăpostită de altă(e) persoană(e), prin folosirea inducerii în eroare, a constrîngerii (inclusiv prin utilizarea amenințărilor sau abuzului de autoritate) sau cauzate de datorii, cu scopul aducerii sau menținerii ei, cu sau fără plată, într-o formă de aservire (sexuală, de reproducere sau lucru casnic), sau într-o formă de muncă forțată, de prelevare de organe, constrînsă sau nu de datorii în condiții asemănătoare sclaviei (Protocolul ONU privind Prevenirea, Combaterea și sancționarea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva Crimei Organizate Transfrontaliere, 2000).

Așadar, următoarele elemente stau la baza procesului de identificare a victimelor traficului:

- identificarea încălcărilor drepturilor fundamentale ale omului (conform Declarației Universale a Drepturilor Omului din 1948 la care Republica Moldova a devenit parte din 1992);
- folosirea definițiilor “traficul de persoane” din Protocolul ONU privind Prevenirea, Combaterea și Sancționarea Traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, la fel ca și “trafic”, “persoana traficată” din Principiile Standard ale Drepturilor Omului privind Tratatamentul Persoanelor traficate, definite de Alianța Globală împotriva Traficului de Femei (GAATW, STV etc.), precum și din Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova (Legea nr. 122-XV din 14.03.2003, art. 58);
- abordarea individuală a fiecărui caz.

Identificarea persoanelor traficate este o procedură destul de complicată (deseori se transformă într-un proces), ce necesită experiență în domeniu și profesionalism din partea personalului specializat întru evitarea revictimizării acestor persoane.

Probleme ce țin de identificarea victimei

Identificarea victimelor traficului este un prim pas ce facilitează accesul acestor persoane la asistență, contribuie la stabilirea relațiilor de încredere cu personalul asistent și, respectiv, la reabilitarea lor cu succes.

Totodată, un alt element problematic al procesului de identificare este autoidentificarea victimelor sau capacitatea lor de a analiza/înțelege și accepta experiența prin care au trecut. Ca rezultat, persoanele bănuite sau chiar identificate ca persoane traficate, dar care nu se «autoidentifică», neagă/refuză asistența posibilă/propusă. Practica ne arată că atunci când victimele traficului recunosc sentimentele și emoțiile trăite, verbalizează și mărturisesc propriile stări/trăiri, ele se implică activ în elaborarea și realizarea planului de refacere.

Cauzele «neautoidentificării» sînt :

1. Deseori supraviețuitorii traficului nu se consideră victime ale violării grave a drepturilor omului din simplu motiv că nu și le cunosc, astfel nu conștientizează încălcarea drepturilor lor fundamentale; aceste persoane pot fi sub influența prejudecării societății, care condamnă victimele traficului, se autosubestimează/autorecunosc ca «persoane murdare, care au știut unde pleacă și nicidecum nu seamănă a victime».
2. Victimele suferă din cauza autoînvinuirii de cele întîmplate (acesta fiind un simptom al sindromului stresului post-traumatic). Refuzul beneficiarilor la serviciile de reabilitare/reintegrare la fel împiedică accesul lor la o asistență atît de importantă.
3. Supraviețuitorii traficului au pierdut totalmente încrederea în oameni, nu doresc să discute despre cele întîmplate (inclusiv din cauza evitării reamintirilor neplăcute).
4. Vîrsta minoră a victimelor traficului, care nu permite conștientizarea celor întîmplate sau retard mintal.

Astfel, în funcție de caz, considerăm oportune următoarele recomandări:

- informați obligatoriu persoanele identificate/bănuite ca supraviețuitori ai traficului despre ajutorul posibil din partea organizației abilitate (inclusiv înmînarea materialelor informative specializate, de exemplu, broșuri), explicați drepturile lor (inclusiv dreptul de a refuza la asistența la orice etapă);
- oferiți-le timp suficient pentru a decide/accepta asistența propusă/posibilă. (Nu așteptați ca ele să accepte imediat asistența propusă)

– victimele au nevoie de timp pentru a se «autoidentifica»; important este ca ele să fie informate despre respectarea principiului de confidențialitate, inclusiv în cazul cînd oferă contactele personale/acceptă să fie contactate); în caz de autoînvinuire/autoblamare, este important de a facilita contactul cu un psiholog calificat și de a reduce factorii ce pot conduce la revictimizarea acestor persoane; la fel, este necesară implicarea unui specialist psiholog calificat în cazurile minorilor, pentru a identifica victimele violenței și a oferi asistență de reabilitare psiho-socială;

- informați beneficiarii că pot oricînd accepta, refuza/părăsi programul de asistență; nu insistați să ia anumite decizii, mai bine asigurați-i un mediu de siguranță și ajutați-i să decidă/să facă primul pas singuri; totodată, oferind ajutor beneficiarilor, întreprindeți măsuri ca ei să nu devină dependenți de personalul asistent;
- însuflați-le încrederea că pot fi ajutate (că vor avea acces la serviciile de reabilitare atunci cînd se vor simți gata să beneficieze de ele în mod voluntar);
- oferiți-le contactele necesare cu organizațiile-prestatoare de servicii (inclusiv în regiunea locului de trai a persoanei), informații privind posibilitatea intermedierei asistențelor sociale în contactarea organizațiilor specializate din numele persoanei, la acordul ei voluntar³.

O altă problemă, sau mai bine zis un mit, este că statutul de «victimă» e oferit doar de organele de drept ori că această persoană poate avea acces la asistență numai atunci cînd organele de poliție confirmă statutul ei de victimă. Normele și standardele internaționale presupun că victimele traficului de ființe umane (inclusiv copiii) trebuie să aibă acces la asistență, indiferent de decizia ei privind depunerea sau nu a mărturiei în procesul penal împotriva persoanelor suspectate de implicare în exploatarea și/sau traficul de persoane. Activitatea personalului asistent trebuie să fie orientată spre apărarea intereselor victimelor traficului; informarea privind drepturile lor (inclusiv dreptul de a participa sau nu în procesul penal împotriva criminalilor – să fie informată pe deplin despre problemele ce țin de securitate și procedurile penale) este un aspect important, care contribuie la prevenirea încălcărilor drepturilor acestor persoane.

În caz de identificare a victimelor traficului, indiferent de profilul organizației, este important ca aceste persoane să fie readresate la o organizație specializată în asistența acestor persoane, care va evalua necesitățile lor, va oferi/organiza suport necesar și va monitoriza statutul ei pe parcursul procesului de reabilitare/reintegrare.

³ A se vedea partea: *Principiile buneii practici de lucru cu supraviețuitorii traficului.*

IDENTIFICAREA VICTIMELOR TRAFICULUI : VIOLAREA DREPTURILOR OMULUI ÎN PROCESUL DE RECRUTARE, TRANSPORTARE ȘI EXPLOATARE

PRINCIPIILE DREPTURILOR OMULUI		
	Drepturi fundamentale	Forme de manipulare și control
Recrutare și transportare	Dreptul la viață, libertate și securitate	- <i>Promisiuni false de lucru bine plătit.</i>
	Libertatea circulației, intimidarea și uzul de violență	- <i>Achitarea de către recrutori a tuturor cheltuielii ce țin de plecarea peste hotare.</i>
	Dreptul de a comunica	- <i>Insuflarea încrederii în “seriozitatea intențiilor”, stabilirea relațiilor apropiate;</i>
	Drepturile muncii de ocrotire a sănătății și alte drepturi	
Exploatare	Dreptul la ocrotirea sănătății; dreptul de a avea copii; dreptul la viață privată	
	Dreptul la muncă și remunerare; dreptul la condiții de muncă decente și sigure; dreptul la odihnă și timp liber	- <i>Constrângerea cauzată de datorii.</i>
	Interzicerea torturii, pedepsei sau a tratamentului crud și inuman	- <i>Izolarea prin confiscarea documentelor de identitate și/ sau a celor de călătorie.</i>
	Dreptul la auto-determinare	- <i>Folosirea violenței și a fricii.</i>
	Dreptul la condiții decente de viață	- <i>Captivitate și tortură psihologică.</i>
	Dreptul la identitate legitimă	- <i>Șantaj, amenințare cu represalii împotriva familiei victimei.</i>
	Dreptul la cetățenie	
	Libertatea gândirii, conștiinței și religiei	
	Dreptul la căsătorie	

contactului. Cunoașterea necesităților

Pregătirea pentru primul contact cu supraviețuitorii traficului

Primul contact cu victima traficului de ființe umane este foarte important. De el depinde eficiența asistenței ulterioare, precum și crearea unei punți de legătură între lucrătorul social și beneficiar în vederea redresării necesităților celui din urmă.

Sunt două reguli general acceptate de acces a supraviețuitorilor la serviciul furnizorului: la inițiativa victimei sau prin referirile făcute de alte servicii, organizații, instituții.

► **La inițiativa victimei.** De cele mai dese ori primul contact este de obicei prin intermediul liniei telefonice (în cazul contactării personalului organizației specializate – Linia Fierbinte/de Încredere). În timpul conversației, consultantul (voluntarul, lucrătorul social) oferă sprijin emoțional și, dacă este necesar, face o referire la un azil sau la alte servicii și organizații. În acest caz este necesar de:

- a afla mai multe informații despre situația persoanei care telefonează și despre motivul apelului – dacă este vorba de o femeie traficată care are nevoie de asistență urgentă sau de o femeie care a reușit să evadeze, se simte amenințată și are nevoie de ajutor, dacă apelul vine din partea familiei femeii care a fost vândută peste hotare sau din partea reprezentanților altei organizații;
- a afla nivelul de risc pentru sănătatea și viața beneficiarului; este foarte important dacă persoana care face apelul telefonic se află în situația de trafic sau dacă a evadat recent de la proxeneți;
- a oferi informația necesară pentru referire; după confirmarea solicitării beneficiarului, consultantul face o referire la un azil sau la alte servicii și organizații.

► **Referirile făcute de alte servicii, organizații și instituții.** O trăsătură comună a victimelor traficului este faptul că ele rareori încearcă singure să găsească un ajutor. Motivele rezidă în starea lor emoțională, rezultată din violență și traumă psihologică (depresie, rușine, vinovăție, pierderea încrederii și lipsa speranțelor într-un viitor mai bun). Iată de ce majoritatea beneficiarilor sînt referiți la alte organizații:

- ONG-uri străine;
- ONG-uri locale;
- poliție;
- servicii de emigrare;
- secțiile consulare;
- serviciile sociale de stat;

- serviciile medicale;
- organizațiile internaționale (OIM, etc.);
- altele.

Principii de consiliere

Una dintre cele mai cunoscute tehnici de consiliere este cea a terapiei centrate spre beneficiar, ce se realizează prin următoarele procedee:

- ▶ **Ascultarea activă.** Concentrați-vă la persoana intervievată; acordați atenție celui cu care vorbiți pentru a înțelege exact sensul exprimării; nu întrerupeți discuția. Faceți impresia unei persoane bine intenționate, pricepute. Încercați să priviți permanent interlocutorul în ochi; rămâneți încontinuu în contact cu beneficiarul.

Ascultarea activă la telefon poate fi destul de dificilă. Există foarte multe avantaje ale comunicării directe, de care noi nici nu ne dăm seama (persoana dă afirmativ din cap, strânge din umeri, gesticulează, mimica feței, poziția corpului și contactul vizual – toate ne ajută să determinăm mai clar interpretările conversației și, ca atare, să comunicăm cu persoana). Conversațiile telefonice oferă avantaje persoanei care face apelul. Ea poate pune capăt discuției oricând vrea și se simte în mai multă siguranță, deoarece dorește confidențialitate.

În continuare, oferim unele recomandări.

1. Pregătiți-vă să răspundeți la apelul telefonic. Evitați tot ceea ce v-ar putea sustrage atenția. Atunci când reveniți cu un sunet, faceți o scurtă explicație: cine sînteți și de ce telefonați. Asigurați-vă că vorbiți anumei persoanei căreia i-ați telefonat și nu alteia; nu încălcați confidențialitatea beneficiarului, spunînd unei alte persoane de unde sînteți și de ce telefonați. Nu lăsați mesaje. Întrebați dacă este ora potrivită pentru discuție.
2. Controlați-vă tonul și intonația vocii. Vorbiți clar. Încercați să mențineți o voce calmă și încurajatoare.
3. Beneficiarul a telefonat pentru că a avut nevoia să o facă. Ascultați-l și concentrați-vă asupra doleanțelor interlocutorului, și nu asupra celor ce credeți Dvs. că ar dori interlocutorul.
4. Ajutați-l pe interlocutor să identifice problemele specifice. Dacă persoana pare a fi copleșită de probleme, încercați s-o ajutați să o separe pe cea principală.
5. Examinați alternativele pe care le are interlocutorul. Ajutați-l să determine care este cea mai bună soluție. Când discutați cu victima, țineți minte și convingeți-o și pe ea de faptul că anume ea deține controlul asupra situației și că deciziile îi aparțin anume ei.
6. În timpul conversației pot apărea pauze sau tăceri. Tăcerea este pozitivă. Deprindeți-vă să o recunoașteți și nu vă grăbiți să um-

pleți aceste goluri.

7. Folosiți aptitudinile ascultării active, faceți comentarii pe un ton susținător. Amintiți-vă să reflectați sentimentele pe care le auziți și verificați periodic perceperea lucrurilor de către Dvs., în deosebi dacă sînt careva neclarități: “Am înțeles corect că dumneavoastră doriți ...?”
8. Dacă nu dispuneți de informația necesară – recunoașteți acest lucru. Nu încercați să vă prefăceți. E suficient să spuneți “Nu știu, dar am să aflu”. Niciodată nu faceți promisiuni pe care nu le puteți respecta. Fiți foarte explicit în privința posibilităților și limitărilor pe care le aveți.
9. Fiți conștient de propriile sentimente și reacții. Este firesc să împărtășiți uneori sentimentele Dvs., în special dacă ele exprimă înțelegere și empatie. Nu permiteți sentimentelor și reacțiilor Dvs. să îndepărteze miezul discuției de la interlocutor și necesitățile pe care le are.
10. Discuțiile la telefon pot fi lungi sau scurte. Sarcina Dvs. este să răspundeți la situații de criză. Concentrați-vă asupra conversației aici și acum.
11. Întotdeauna dați crezare cuvintelor victimei. Nu contează cît de stranie este povestirea sau incidentul – credeți-o.
12. Asigurați-vă interlocutorul de confidențialitate.
13. Trebuie să cunoașteți care vă sînt resursele. Faceți referiri bazate pe nevoile beneficiarului. Dacă aveți nevoie de timp pentru a verifica, spuneți interlocutorului să revină sau că o să reveniți cu un sunet.
14. La sfîrșitul discuției faceți un rezumat. Creați o atmosferă de încheiere. Revedeți sugestiile de continuare a contactului cu persoana sau alte planuri pe care le are interlocutorul.
15. Înainte de a pune receptorul, nu uitați să spuneți persoanei că v-a părut bine că a sunat. Uneori acesta poate fi un pas dificil.
16. Atunci cînd ați avut de a face cu o situație dificilă, atrageți atenție la propriile sentimente în raport cu situația. Căutați susținerea de care aveți nevoie la alți consultanți sau membri ai personalului.

- ▶ **Clarificarea.** Utilizați mai multe cuvinte, folosite de beneficiar, ceea ce o să-l facă să se concentreze mai ușor și să vorbească mai clar și fără ezitări. Clarificați problemele imediat cum apar. Nu evitați să faceți referință la alte organizații, în cazul problemelor ce nu țin de competența Dvs.

- ▶ **“Oglindirea”.** Folosiți aceleași cuvinte, maniere sau tonalitate în timp ce discutați cu persoana. Întrebările trebuie să fie concrete, dar fiți atent ce vocabular folosiți. Studiați reacțiile persoanei în pauzele conversației. Nu faceți pauze îndelungate pe parcursul discuției.

- ▶ **Parafrazarea.** Repetați pe scurt cele spuse de beneficiar și prin cuvinte proprii. Astfel vă veți asigura că ați auzit cele spuse; reformulați problemele după necesitate.
- ▶ **Reflectarea sentimentelor.** Încercați să trăiți momentele despre care vorbește beneficiarul.
- ▶ **“Liniște”.** Rezervați timp pentru liniște și pauze mai lungi. Persoana pe care o consiliați are nevoie de timp pentru a-și tempera emoțiile.

Prima întrevvedere/interviu

Întrebările care reprezintă conținutul interviului trebuie redactate cu multă rigurozitate, deoarece prin intermediul lor se obțin informații, iar beneficiarul este ajutat și încurajat să-și spună istoria sa, să-și exteriorizeze sentimentele și chiar să-și selecteze alternative pentru rezolvarea propriilor probleme. Întrebări de genul “Ce simți gândindu-te la ... ?” sau “Poți să-mi descrii ce simți” sînt des întîlnite și permit sondarea gamei de trăiri și sentimente ale beneficiarului. Un asistent social cu abilități de comunicare trebuie să-și verifice tonalitatea folosită în formularea întrebărilor, deoarece, în funcție de tipul de problemă, tonul va sugera înțelegere, empatie, recunoașterea unei stări dificile etc.⁴

Repere importante pentru prima întrevvedere

- Asigurați persoana interviuată, că este în siguranță prin comunicare verbală și non-verbală.
- Specificați că informația obținută va fi abordată confidențial și anonim – aceasta îi va permite să se simtă în siguranță.
- Întrebați despre necesitățile urgente (intervenție medicală etc.).
- Oferiți/organizați consiliere în situații de criză, posibil, cu/sau fără suportul membrilor familiei.
- Creați-i persoanei interviuate condiții confortabile (propuneți un ceai sau apă).
- Descrieți reacțiile psihice și fizice la stres ca ea să poată înțelege ce se întîmplă cu corpul său și să învețe a le învinge.
- Nu condamnați și nu faceți promisiuni false.
- Puneți întrebări simple și clare.
- Păstrați contactul vizual (priviți în ochi) cu interviuata – aceasta o va încuraja pe ea să vorbească deschis.
- Evitați întreruperea discuției, chiar dacă acest lucru e necesar pentru unele clarificări; lăsați la o parte lucruri care distrag atenția (pixul, carnetul din mîinile Dvs. etc.).

- Informați persoana interviuată despre serviciile disponibile pentru ea; asigurați-o că cineva va avea grijă ca interviuata să beneficieze de aceste servicii, organizîndu-le prin contactarea persoanelor concrete, și monitorizați situația.
- Reacționați la idei, nu la persoană.
- Concentrați-vă pe repere principale – nu veți putea memoriza totul despre ce vorbește persoana. Încercați să înțelegeți problema ca atare.
- Controlați-vă emoțiile – e posibil să vă simțiți infuriat la unele momente despre care vorbește persoana sau despre persoanele care au abuzat-o. Furia nu vă va permite să stăpîniți interviul.
- “Ascultați” cele ce nu au fost spuse – deseori momentele despre care persoana nu vorbește sînt tot atât de importante ca cele despre care vorbește. Dacă este relevant, puneți întrebări despre ceea ce credeți sau simțiți că persoana nu a vorbit sau a omis.
- Nu faceți concluzii pripite.
- Manifestați o atitudine pozitivă – nu intrați în polemică, nu criticați, nu puneți prea multe întrebări. Toate acestea ar putea să o facă să-și ascundă sentimentele, emoțiile și atitudinile.

Pentru aprecierea necesităților persoanei interviuate se va completa un chestionar (ancheta socială, profilul de caz etc.), care va permite de a le analiza și redresa. În vederea evitării chestionării duble a persoanei asistate de către instanțe diferite, chestionarul/ancheta socială va fi completată de reprezentantul instituției care a identificat victima traficului și poate fi transmisă reprezentantului organizației la care este readresată. Victima va fi interviuată numai atunci cînd informația obținută nu este suficientă pentru înțelegerea statutului curent al persoanei asistate/aprecierea necesităților ei.

Locul întrevederii

Acesta poate fi (de obicei) azilul sau locuința beneficiarului (în caz cînd beneficiarul însăși vă invită), unde el este mai comunicativ, mai deschis și prietenos. Este important să reținem că primul contact se va face într-un mediu cunoscut de victimă. Dacă este cazul, vom întreba victima unde dorește să se întîlnească (de exemplu, în urma unui apel telefonic sau a referinței directe din partea unei organizații). Discuția poate începe chiar cu un compliment sau întrebări simple (“Cum Vă simțiți? Cum ați ajuns?”), care să spulbere eventuale bariere dintre cei doi.

Desigur, asistentul social trebuie să posede înclinații speciale și multă dibăcie, pentru ca într-o singură convorbire să obțină toate datele necesare de la client. Durata primei întrevederi poate fi de 1-3 ore și va depinde de mai mulți factori, cum ar fi starea psihică și fizică a clientului, necesitatea intervenției imediate etc. Convorbirea nu trebuie să se desfășoare în prezența unei terțe persoane, deoarece nu va decurge în mod

⁴ A se vedea: Principiile buneii practici de lucru cu supraviețuitorii traficului.

normal și degajat (cu excepția cazurilor când interviuata insistă să fie însoțită de cineva). Pentru a evita revictimizarea beneficiarului, asistentul social trebuie să evite interviuarea atunci când el a fost deja interviuat recent de altcineva. Evitați la maxim interviurile multiple – încercați să cereți informația necesară de la colegii Dvs., implicați anterior în asistarea acestei persoane și care v-au făcut referința.

Evitați, de asemenea, interviuarea acestor persoane după un șablon fix sau o listă de întrebări, chestionar în care fixați răspunsurile – încercați să modelați o discuție liberă, încât să aflați prin întrebări informația de care aveți nevoie. Dacă este necesar, faceți notițe, explicând că toate datele obținute vor fi abordate prin prisma principiului de confidențialitate și anonim și că sînt necesare pentru a înțelege mai bine problema și posibilele căi de intervenție socială. Înregistrarea discuției cu folosirea echipamentului audio de obicei nu se permite ori este posibilă numai în situații deosebite și doar cu acordul persoanei interviuate.

Strategia interviului

Experiența demonstrează că practica asistenței sociale este mai eficientă atunci, când în toate activitățile asistentului social este implicat și beneficiarul. Asistentul social trebuie să cunoască așteptările beneficiarului de la implicarea lui.

Asistența socială poate fi continuată ca proces numai în cazul dacă asistentul și beneficiarul vor găsi răspuns la următoarele întrebări:

1. *Care este problema?* – problema sau nevoia trebuie identificată în fiecare caz concret, după ce va fi determinată și necesitatea soluționării ei (definirea problemei).
2. *Ce se întâmplă?* – situația trebuie să fie apreciată, explicată și înțeleasă (aprecierea situației).
3. *Ce trebuie de făcut?* – în funcție de evaluare, asistentul social și clientul decid asupra obiectivelor și scopurilor (deciderea obiectivelor).
4. *Cum se va proceda?* – se vor alege metodele prin care obiectivele vor fi atinse (plan de intervenție).
5. *Care este rezultatul?* – evaluarea tuturor efectelor obținute (evaluare).

Primul interviu este luat de către managerul de caz. Scopul lui este de a evalua situația și necesitățile beneficiarului, pentru ca apoi să-l informeze despre posibilitățile organizației.

Așadar, primul interviu conține subiecte ce țin de:

1. Securitatea beneficiarului.
2. Starea emotivă.
3. Starea lui psihică.
4. Necesitățile imediate – adăpost, mîncare, medicamente etc.
5. Experiența sa din perioada în care se afla în situația de trafic.
6. Planurile lui de viitor.
7. Prezența sau absența relațiilor cu prietenii sau rudele.
8. Resursele de care dispune pentru a face față situației.
9. Necesitățile ulterioare – primirea actelor de identitate, relațiile cu anumite instituții, găsirea unui loc de muncă etc.

În majoritatea cazurilor managerul de caz are nevoie de mai mult decît o singură întrevvedere pentru a evalua pe deplin necesitățile beneficiarului și situația în care se află el la moment.

Trebuie să fiți sigur(ă) că beneficiarul Dvs. este pe deplin informat despre programele și serviciile pe care le oferiți.

Atunci cînd îi oferiți această informație, trebuie să aveți în vedere următoarele momente:

1. Întotdeauna întrebați beneficiarul ce a încercat mai înainte pentru a face față comportamentului cauzat de traumă și ce consideră el eficient la momentul dat. Explicați-i posibilele consecințe ale alegerilor sale, însă nu-i dați sfaturi.
2. Ajutați-l să-și stabilească prioritățile – ceea ce este mai important pentru el la moment.
3. Amintiți-vă că în situații de criză beneficiarul are tendința de a uita. Faceți notițe despre fapte, folosind cuvinte pe care le înțelege. Împărțiți aceste lucruri pe etape accesibile.
4. Ajutați beneficiarul să-și mobilizeze resursele proprii și sistemul său de suport. Așa cum infractorul l-a izolat de familia și prietenii săi, el deseori pierde aceste repere și uneori pare că nu au nici un fel de resurse. Restabilirea relațiilor de o manieră satisfăcătoare este esențial pentru beneficiar – aceasta ar putea să-i deschidă noi orizonturi.

IV.4. Reabilitarea și reintegrarea supraviețuitorilor traficului. Considerente majore

Supraviețuitorii traficului de ființe umane au drepturi garantate de legislația Republicii Moldova și convențiile internaționale. Este important ca ei să fie informați de personalul asistent privind drepturile lor înainte de a propune asistența posibilă de reabilitare și reintegrare.

DREPTURILE VICTIMELOR TRAFICULUI DE PERSOANE	
DREPTURI FUNDAMENTALE	DREPTURI PROCEDURALE
(garantate de legislația Republicii Moldova și convențiile internaționale)	(garantate de legislația Republicii Moldova)
<p>DREPTURI GARANTATE</p> <ul style="list-style-type: none"> * dreptul la asistență juridică * dreptul la cazare sigură * dreptul la informare * dreptul la confidențialitate * dreptul la asistență medicală * dreptul de a nu fi supus răspunderii penale sau administrative * dreptul la reintregirea familiei * dreptul la instruire * dreptul la angajare în câmpul muncii * dreptul la asistență în vederea repatrierii (asistență din partea oficiilor consulare și ambasadelor RM) <p>DREPTURI RECOMANDATE</p> <p>(conform Convenției ONU împotriva Criminalității Organizate Transfrontaliere și Protocolului privind Prevenirea, Repri-marea și Pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, 2000; Convenției ONU privind Drepturile Copiului, 1989; Principiilor Recomandate cu privire la Drepturile Omului și Traficului de Persoane, ONU 2002):</p> <ul style="list-style-type: none"> * dreptul la reabilitare psiho-socială * dreptul la un răgaz de reflecție în vederea cooperării cu organele de drept * dreptul de a decide în baza informației disponibile asupra participării la procesul penal în calitate de victimă-martor * dreptul la un tratament deosebit în cazul victimelor-minori * dreptul la asistență în vederea reintegrării * dreptul la asistență în timpul recuperării, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> * dreptul al un remediu efectiv și accesul la justiție (art. 19, CPP) * dreptul de a fi reprezentat (art. 58, CPP) * dreptul de a fi asistat de un avocat din oficiu în cazul victimelor infracțiunilor deosebit și excepțional de grave (art. 58, CPP) * dreptul la siguranță fizică (măsurile speciale de audiere a martorilor prin păstrarea anonimatului, art. 110, CPP), includerea în programul de protecție a martorului (Legea privind protecția martorului) * dreptul la protecție (Legea privind protecția martorului) * dreptul la viață privată (posibilitatea desfășurării ședințelor de judecată cu ușile închise, art. 18, CPP), restricții privind publicarea informației confidențiale (art. 212, CPP) * dreptul la un tratament delicat și prevenirea re-traumatizării (dreptul de a fi asistat de o persoană de încredere în cazul victimei unei infracțiuni deosebit și excepțional de grave, art. 58, CPP, interzicerea adresării întrebărilor ce urmăresc insultarea și umilirea persoanei, art. 105, CPP) * dreptul la compensație (art. 58, CPP) * dreptul la un reprezentant legal în cazul minorilor (art. 91, CPP)

Procesul de asistență și/sau reabilitare a victimei poate porni în țara de destinație. Acest ajutor, ca regulă, reprezintă oferirea unui loc sigur (azil, centru temporar de plasament etc.) îndată după ce a fost salvată/recuperată din locul exploatării. Se mai acordă: asistență medicală urgentă, asistență juridică, asistență în documentare și perfectarea actelor de identitate necesare repatrierii, asistență materială, consiliere psihologică primară etc. Ajutorarea victimelor traficului într-o țară străină poate avea loc atunci când există un mecanism bine stabilit de referință la nivel internațional, care prezintă un conglomerat de specialiști și organizații competente în rezolvarea unei sarcini concrete cum ar fi, de exemplu, salvarea din rețeaua criminală (prin intermediul structurilor din cadrul Ministerului Afacerilor Interne din țara de destinație), eliberarea titlului de călătorie (ambasadele și consulatele Republicii Moldova în țara de destinație), oferirea adăpostului (organizații neguvernamentale sau religioase), acordarea asistenței medicale și consiliere psihologică (organizații neguvernamentale specializate) etc. Contactul permanent cu partenerii din țara de destinație ne permite să monitorizăm problemele curente ale victimei, să intervenim la timp și în măsura posibilităților, să planificăm și să întreprindem acțiuni pentru reabilitarea și reintegrarea cu succes a victimei îndată după reîntoarcerea ei în țara natală.

Asistența socială în procesul de reabilitare și integrare în țara natală, în general, este orientată spre:

- acordarea tutelei sociale (însoțirea socială) victimei în vederea protecției statutului ei;
- ajutorarea și patronarea socială a copiilor și persoanelor în etate din familiile vulnerabile ale victimelor.

Asistentul social, în baza anchetei sociale, după ce a cercetat situația beneficiarului, bazînd-se pe informațiile obținute în cursul investigației, elaborează un program de refacere și inspiră beneficiarului încrederea necesară că va învinge toate greutățile în munca asiduă de refacere. Victimele traficului repatriate în țară sînt, fără excepție, într-o stare sufletească (adesea și materială) dezechilibrată. Deseori ele se simt disperate, nu văd ieșire din situația creată. Asistentul social trebuie să le inspire încredere în puterea lor de rezistență, într-un viitor mai bun, mai ușor.

La elaborarea planului de reabilitare și reintegrare a victimelor traficului se va ține cont de următoarele necesități:

Cazare temporară

Oferirea unui adăpost sigur pentru o anumită perioadă de timp (în special pentru orfani și pentru persoanele care, din anumite motive, nu pot reveni în familie sau pentru persoanele a căror întoarcere în familie și mediul

Servicii medicale	asociat periclitează securitatea personală etc.), de obicei în perioada primară de tratament și pînă la aplanarea consecințelor sindromului stersului post-traumatic.
Servicii psihologice	Tratarea bolilor cu transmitere sexuală ca etapă primară și a maladiilor concomitente sau asociate la etapă secundară.
Servicii juridice	Consilierea psihologică în vederea acceptării experienței negative, realtoirea încrederii în sine și a auto-aprecierii, înlăturarea altor consecințe ale sindromului stersului post-traumatic.
Orientare și (re)instruire profesională	Restabilirea actelor de identitate, consiliere și asistență în dosare civile (de exemplu, divorț, cu cine va trăi copilul, partajul averii etc.) și penale (ce țin de trafic) etc.
Angajare în câmpul muncii	Consilierea în alegerea profesiei potrivite (în funcție de capacitățile și/sau pregătirea anterioară a persoanei și disponibilitățile de pe piața muncii) și asistență în organizarea instruirii.
Consiliere și monitoring social	Orientarea privind disponibilitățile pe piața muncii, intermedierea și/sau contactul cu angajatorul.
Necesități complementare	Consilierea privind serviciile de asistență oferite de structurile de stat, ONG și de alte organizații disponibile. Contactul continuu cu beneficiarul în vederea evidențierii necesităților curente și de viitor.
	Conform standardelor internaționale, membrii familiei persoanei traficate care sînt la curent cu cele întîmplate și parcurg etapele de reabilitare psihologică împreună cu victima (manifestă înțelegere și acordă sprijin psihologic și moral) sînt considerate victime secundare. Lucrul asistentului social cu această categorie de beneficiari este esențial și poate include în special asistență copiilor persoanelor traficate (psihologică, medicală, școlarizare, materială) pe motiv că la acea etapă necesitățile victimelor secundare capătă caracter de necesitate prioritară a victimei, astfel avînd o influență directă în procesul de reabilitare a acesteia. Deseori copiii “abandonați temporar” și lăsați pe seama altor persoane nu beneficiază la timp de tratament medicamentos, astfel starea lor fizică este subminată; au fost înregistrate multe cazuri cînd acești copii nu au fost școlarizați din neglijența sau neputința persoanelor pe seama cărora au fost lăsați (în

Lucru cu familia

special persoane în etate). În această ordine de idei, ajutorul ar putea să includă de asemenea asistență medicală și socială membrilor în etate ai familiei victimei.

Asistență în restabilirea relațiilor cu copilul, în special cînd acesta are o vîrstă fragedă și a fost lăsat pe seama altor persoane (cunoscute sau necunoscute) pentru o perioadă îndelungată de timp, astfel îndepărtîndu-l și răcindu-se relațiile; asistență socială și consilierea unor membri ai familiei în vederea reintegrării beneficiarului în ea și acceptării de către familie a experienței negative a victimei. În acest caz, asistentul social va interveni prin forme diferite, în funcție de caz și NUMAI la dorința sau solicitarea victimei:

- (a) cînd familia nu acceptă și condamnă persoana traficată – asistentul social ajută victima să-și găsească locul său în viață (ocupație și loc de trai), o ajută în restabilirea sănătății fizice și psihice, oferă suport emoțional; deseori restabilirea vieții private, stării emoționale ar putea duce la reunirea familiei;
- (b) cînd familia acceptă persoana traficată, dar nu este în stare sau nu știe cum s-o ajute – în acest caz asistența socială se desfășoară atât nemijlocit cu victima, cât și cu familia ei: membrii familiei sînt pregătiți, din punct de vedere psihologic, pentru acceptarea victimei, sînt învățați (prin intermediul discuțiilor, consultațiilor psiho-pedagogice) să o înțeleagă și să nu o judece, să manifeste empatie și să o asculte; acest lucru se înfăptuiește, repetăm, numai dacă membrii familiei acceptă asistența și numai la dorința victimei, scopul asistențelor sociale fiind propunerea acestui gen de servicii, explicarea importanței lor pentru reabilitarea grabnică a victimei; este cunoscut faptul că persoanele traficate, care sînt acceptate și susținute de familie, au mai multe șanse de a se reintegra cu succes în societate.
- (c) cînd familia acceptă persoana traficată și îi acordă suport – în acest caz persoana traficată practic revine imediat în familie și toate activitățile de reabilitare au loc cu ajutorul și suportul ei; toate acestea permit victimelor să se resimtă protejate în toate sferele vieții și activității lor, să înceapă să-și rezolve problemele de sine stătător, să facă o alegere, să ia o decizie, adresîndu-se, în caz de necesitate, la asistentul social.

După cum a fost menționat, planul de refacere se va întocmi de comun acord cu beneficiarul asistenței sociale. Consimțământul persoanei asistate și respectarea dorinței ei în limitele posibilităților sînt indispensabile reușitei reabilitării și reintegrării. Totodată, nu vom uita faptul că deseori victimele, în special la etapa pre-reabilitare, nu au capacitatea de a avea o viziune globală asupra situației, respectiv lor le este greu să deosebească prioritățile și pot lua decizii pripite. Astfel, coordonînd planul de refacere cu victima, vom găsi o simbioză dintre dorințele și trebuințele exprimate de ea, precum și necesitățile imediate, prioritare, identificate de lucrătorul social și neconsiderate la acea etapă de beneficiar. În cazul cînd lucrați cu o persoană cu un nivel redus de educație sau cu un om pornit dintr-un motiv oarecare împotriva, încercați să prezentați lucrurile astfel, încît să predispuceți beneficiarul la încredere, să-i insuflați convingerea că dorințele lui sînt considerate și că ceea ce se întîmplă este dictat de voința lui. Asistentul social va urmări ca printr-o muncă organizatorică susținută să readucă victima traficului la adevărata ei capacitate de muncă și s-o reintegreze social cu o demnitate corespunzătoare.

Cultivarea sentimentului de stabilitate și de încredere în forțele proprii

Succesul reabilitării și reintegrării supraviețuitorilor traficului va depinde mult de fortificarea/cultivarea la aceste persoane a sentimentul lăuntric de stabilitate și încredere în forțele proprii. Asistentul social și psihologul trebuie să fie la curent și să respecte căile specifice pe care beneficiarul le folosește pentru a se apăra, accentuînd asupra faptului că a procedat corect și curajos spunînd despre cum e să fii victima traficului și apelînd la serviciul de asistență socială.

Personalul implicat în organizarea asistenței beneficiarului va discuta cu ea următoarele momente:

- Cum își vede el viitorul?
- Dorește să-și continue studiile sau să-și găsească un loc de muncă?
- Care sînt aspirațiile lui?
- Ce etape crede că trebuie să parcurgă pentru a-și realiza visele?

Nu vom adresa întrebări, care ar putea să rănească beneficiarul, așa ca:

- De ce n-ai fugit mai devreme?
- Lăsînd la o parte violența și abuzul, care sînt lucrurile pe care le-ai primit/obținut pentru tine personal?
- Ce ai făcut ca să-l aduci la starea să te lovească/răpească/violeze?
- Ce ai fi putut face pentru a ameliora situația?

Victimele traficului nu-și acceptă situația pasiv. Ele încearcă mereu să pună capăt violenței și să se apere. Eforturile lor deseori rămîn neobservate pentru ceilalți și chiar pentru ele însele. Atunci cînd un om se con-

fruntă cu acte imprevizibile și iraționale de violență, cel mai bine pentru el este să încerce să se protejeze cu toată prudența. Iată de ce noi obișnuim să le numim “SUPRAVIEȚUITOARE” și nu “VICTIME”.

Acordarea ajutorului presupune...

Oferirea unui spațiu de siguranță beneficiarului în care el să se afle pe perioada de criză

Ascultare

Să întrebați beneficiarul asupra căror probleme ar dori să lucrați

Să respectați limitele stabilite de beneficiar

Să-i oferiți resurse și surse de informație

Să-l întrebați dacă are nevoie de ajutor

Să-l încurajați să se ajute pe sine însuși și pe copii lui

Să-i recunoașteți puterea lăuntrică și să i-o arătați și lui

Să-l ajutați să se bazeze pe această putere

Să-l încurajați pentru lucrul greu pe care îl face

Să contactați serviciile și organizațiile din numele beneficiarului atunci, cînd el are nevoie de ajutorul Dvs.

Să fiți cinstit(ă)

Să fiți empatic(ă)

Să conștientizați că fiecare beneficiar reacționează în mod diferit la situațiile de criză

Să vă concentrați, să fiți explicit, onest, rațional și prezent

Să aveți propriul sistem de susținere.

Acordarea ajutorului nu presupune...

Să-i spuneți beneficiarului ce ar trebuie el să simtă

Să-i spuneți beneficiarului la ce ar trebui el să lucreze

Să salvați beneficiarul și să-l încurajați să fie independent de Dvs.

Să credeți că trebuie să patronați beneficiarul

Să încurajați beneficiarul să se vadă în calitate de victimă

Să credeți că anume Dvs. veți fi acea influență care îi va schimba viața

Să presați beneficiarul să facă față problemelor pe care el nu se simte pregătit să le confrunte

Să vă simțiți frustrat(ă) pentru că lucrurile nu avansează atât de rapid cum v-ați dori

Să telefonați la alte agenții din numele beneficiarului, atunci când el nu v-a rugat

Să împărtășiți cu el sentimentele pe care le aveți vizavi de situația în care se află

Să credeți că reacțiile lui sînt neadecvate

Să nu-i acordați atenție

Să credeți că sînteți un supererou

Reabilitarea psihologică. Intervenția în situațiile de trăiri retrospective și situații de criză

Spportul emoțional

Suportul emoțional reprezintă o parte importantă a lucrului cu victime ale traficului. Scopul lui este de a susține beneficiarul, care încearcă să-și înțeleagă sentimentele puternice pe care le are. Înțelegerea stărilor lui emoționale va permite personalului de asistență să-i ofere un sprijin emoțional adecvat.

Așadar, victima traficului poate fi sau se poate simți:

Speriată: ea se teme că se află într-un mare pericol de a fi găsită și pedepsită de traficanți, se teme că nu are un statut legal și, prin urmare, poate fi urmărită penal și pedepsită de autorități, se teme că nu va fi acceptată de familia ei și că va fi respinsă de comunitate, se teme că nimeni nu va crede și nu va înțelege prin ce-a trecut, se teme că familia sa este în pericol din cauza ei, se teme că s-ar fi infectat de anumite boli sexual transmisibile inclusiv SIDA, că este absolut singură și că nu va face față celor ce o așteaptă în viitor, este foarte supărată, are coșmaruri ...

Vinovată: ea se simte vinovată că ar fi comis o greșală și s-a lăsat înșelată de traficanți, se simte vinovată că nu a adevărit așteptările familiei ei și a eșuat în eforturile de a le da un sprijin financiar, se simte vinovată că a lucrat în calitate de prostituată ...

Supărată: ea este supărată pe sine, pe proxeneți și traficanți, pe oamenii la care s-a adresat după ajutor și care nu i-au luat apărarea, pe autorită-

ți, societate, pe toți care nu au trecut prin ce a trecut ea ...

Rușinată: îi este rușine că e “murdară” și că e o “stricată”, pentru că a lucrat ca prostituată și pentru că și-a făcut familia de rușine ...

Trădată: ea se simte trădată de familie și de cei care au contribuit la traficea ei, de stat și de societate, chiar de Dumnezeu ...

Neîncrezută: ea nu mai crede că este capabilă să se descurce și nu crede în bunele intenții ale altor persoane ...

Neajutorată și disperată: pentru că și-a pierdut controlul asupra vieții sale și pentru că nu va reuși niciodată să iasă din situația în care s-a pomenit ...

Șocată: ea simte o amortire și lipsa oricăror emoții, nu mai este în stare să plîngă sau să simtă durerea ...

Are îndoieli: “se întîmplă oare aceasta în realitate”, “de ce mi se întîmplă tocmai mie una ca asta”...

Dezorientată: ea este dezorientată în timp și spațiu, nu este aptă să stea mai multă vreme în același loc, memorizează problemele, dar nu este capabilă să aprecieze riscurile ...

Rolul managerului de caz este de a ajuta beneficiarul să-și înțeleagă sentimentele sale puternice, originea și natura lor traumatică. Toate trăirile ce țin de trafic sînt o reacție normală a psihicului uman, care îl ajută să facă față incidentului traumatic.

În cadrul interviurilor, managerul de caz ascultă cu atenție și empatie; el este conștient de starea emoțională a beneficiarului și încearcă să prevină tulburările suplimentare în procesul interviului; întrebările trebuie adresate într-o manieră care denotă sprijin și lipsa oricăror prejudecăți; nu se vor cere detalii privind experiența lui dureroasă, beneficiarului i se va oferi posibilitatea de a hotărî el însăși despre care parte a experienței sale să relateze. Personalul asistent va reacționa la emoțiile și durerea beneficiarului cu înțelegere și susținere.

Intervenții în situații de trăiri retrospective

Mulți supraviețuitori ai abuzurilor sexuale suferite în copilărie (sau a altor tipuri de abuzuri, inclusiv cele suferite în perioada traficării) au trăiri retrospective. Aceste trăiri retrospective reprezintă o modalitate de eliberare de abuzul suferit inițial. Ele pot avea loc la vizualizarea unor imagini, care îi reamintesc persoanei despre abuzul la care a fost supusă, iar uneori și în lipsa unei astfel de vizualizări. Abuzul poate fi re trăit datorită unor sunete,

mirosuri, senzații sau suscitării altor amintiri corporale. Trăirile retrospective pot fi foarte reale sau detașate, creînd impresia că persoana este un spectator din exterior. Indiferent de modalitatea lor, trăirile retrospective reprezintă, de regulă, experiențe înfricoșătoare pentru supraviețuitor.

Unele sugestii pentru asistența supraviețuitorului care are trăiri retrospective.

1. Spuneți-i pe nume și analizați trăirea retrospectivă. Nu fiecare persoană înțelege că ceea ce suferă este o trăire retrospectivă.
2. Dacă persoana are la moment o trăire retrospectivă, ajutați-o să revină la realitate. Încurajați-o să respire mai rar și mai încet. Spuneți-i că acestea sînt doar amintiri și că dacă vrea, poate să-și amintească ceea ce are nevoie să știe, fără să retrăiască durerea fizică. Ați putea să o faceți să privească ușor, cu calm în jur, prin cameră, ca să vadă unde se află și să se convingă că cel care a abuzat-o nu este acolo.
3. Dacă persoana este îngrijorată pentru trăirile retrospective pe care le va avea în viitor și că atunci nu le va putea deosebi de realitate, ajutați-i să se pregătească din timp. Ajutați-o să-și aleagă un obiect care să-i fie reper al sinelui său matur. Trebuie să fie ceva ce nu a avut sau nu a putut avea în copilărie. Unele sugestii ar fi cheile de la mașină, ceasul, un inel sau alt obiect cu o conotație specială. Acest obiect trebuie să devină simbolul realității curente. Atunci cînd persoana trece printr-o altă trăire retrospectivă, acest obiect urmează să fie criteriul de apreciere a situației. El îi va aminti că trebuie să respire mai rar și mai profund, să se regăsească în prezent și să-și amintească că abuzul nu are loc la momentul dat. Ținînd minte acestea, trăirea retrospectivă se transformă într-o simplă amintire, iar supraviețuitorului îi va fi mai ușor să o depășească.
4. Informați persoana despre importanța trăirilor retrospective. Ele oferă posibilitatea de a învăța și înțelege mai multe despre abuzul concret. Ele sînt privite deseori ca un indicator al faptului că persoana este gata să-și amintească că trupul său are să-i împărtășească o informație importantă. Mulți oameni sînt foarte frustrați de lipsa memoriei; trăirile retrospective pot confirma experiența supraviețuitorului.

Intervenția în situațiile de criză (ajutorul psihologic de urgență)

78 Situațiile de criză prin care poate trece beneficiarul necesită o intervenție urgentă care, de regulă, cere asistență calificată a unui psiholog/ psihoterapeut.

- ▶ Intervenția în situațiile de criză include situația de criză și acțiunile necesare pentru eliminarea ei.
- ▶ Ea cuprinde un șir de acțiuni și comportamente verbale și non-verbale, care urmăresc un scop general – redefinirea situației.
- ▶ Intervenția în situațiile de criză este o acțiune curativă într-o situație de viață a unei persoane, avînd drept scop diminuarea influenței crizei, mobilizarea resurselor psihologice, ajutorarea persoanei pentru a reveni la starea psihică anterioară (existentă înainte de apariția situației de criză).

Sarcini terapeutice:

- Schimbarea comportamentului beneficiarului prin dialog;
- Noua determinare a situației de criză trebuie să fie convingătoare și de încredere, conform realității și potențialului beneficiarului;
- Sarcinile au termene și etape.

Diagnostică urgentă include:

- Problema actuală
- Evaluarea riscurilor
- Starea lăuntrică a persoanei
- Cele mai importante resurse ale persoanei
- Evaluarea stării generale a sănătății
- Elaborarea unui plan de securitate.

În baza acestora se întocmește un **plan de acțiuni, care definește scopul** intervenției și **termenele** de realizare.

Intervențiile reușite se bazează pe:

- poziția activă a ambelor părți – a beneficiarului și a terapeutului;
- concentrarea eforturilor beneficiarului asupra forței și resurselor sale;
- crearea unui sistem de suport – rude și prieteni.

Etapele de intervenție în situații de criză

1. **Implicarea în sistem** – acceptarea ca terapeut. Acest proces începe printr-o evaluare și un interviu. Terapeutul adoptă o atitudine simetrică beneficiarului și percepe limbajul beneficiarului, folosind cuvinte și maniera lui de exprimare.
2. **Aprecierea rezistenței la intervențiile terapeutice** – cunoașterea nivelului de rezistență este foarte important atunci cînd alegem strategia adecvată intervenției. Atunci cînd rezistența este foarte înaltă, este recomandată utilizarea tehnicilor paradoxului. Spre exemplu, dacă beneficiarul spune: “Eu n-o să mă însănătoșesc niciodată!”, te-

rapeutul poate să-i răspundă “Și eu cred la fel, lucrurile într-adevăr se înrăutățesc.” Prin intervenție în situația de criză, terapeutul face aprecierea rezistenței, atât a comportamentului verbal, cât și a celui non-verbal al beneficiarului.

3. Redefinirea situației

O nouă definiție a situației:

- Permite perceperea noilor posibilități și evoluții, care erau imposibile conform definiției anterioare;
- Oferă un imbold beneficiarului;

Redenifirea problemei permite folosirea în mod creativ a energiei care a însoțit situația anterioară de criză.

Intervenția în situații de criză trebuie făcută ținând cont de perspectiva unor schimbări neașteptate.

Considerente majore despre victimele traficului de persoane

- *Victimele traficului* uneori au fost înșelate de către rude, prieteni, cunoștințe, persoane în care aveau încredere. Acum *ele* nu au încredere în nimeni care încearcă să le ajute.
- *Ele* încearcă să se protejeze și le este frică să spună adevărul.
- *Ele* pot fi necăjite de eșecul lor de a se autoproteja în trecut.
- *Ele* pot fi stinjenite de planurile lor pentru viitor sau de incapacitatea de a-și planifica viitorul.
- E posibil că *ele* au fost abuzate de membrii propriei familii înainte de a pleca peste hotare.
- *Ele* pot fi îndrăgostite sau dependente de angajator, proxenet, de un beneficiar sau soțul violent.
- *Ele* pot folosi droguri sau alcool.
- Etc.

Lucrul în echipă și managementul cazului

Managementul cazului reprezintă o abordare filozofică a lucrului cu beneficiarii și o cale sistematică de prestare a serviciilor necesare. Din punct de vedere filozofic, beneficiarul se află în centrul acestui proces, este persoana cu care se va lucra în mod individual, care are atât necazuri, cât și *potențial intelectual pentru dezvoltare*. Principiile care stau la baza managementului cazului sînt cele de apreciere, planificare, implementare și evaluare. Beneficiarul este un partener activ în acest proces, susținut de aptitudinile speciale ale managerului de caz și de alți membri ai echipei de management. Privite în sistem, acestea sînt o serie de căi pentru a administra managementul cazului, în dependență de tipul organizației sau instituției.

Managementul cazului va cuprinde următoarele etape:

Contactul. Potențialul beneficiar contactează serviciul pentru prima dată.

Admiterea. La această etapă trebuie luată decizia privind relevanța serviciului pentru potențialul beneficiar. Tot la această etapă mai poate fi făcută referirea la alte servicii sau instituții. Admiterea este continuarea imediată a etapei anterioare. Dacă se ia decizia de a presta un serviciu, atunci persoana devine un nou beneficiar al centrului de consiliere.

Aprecierea. În timpul primului contact cu beneficiarul, lucrătorul social va face o apreciere inițială a situației lui. Această informație va fi apoi discutată cu echipa organizației, hotărîndu-se cine va fi managerul cazului și cine vor fi ceilalți membri ai echipei care vor lucra la acest caz. La etapa dată se poate determina dacă nevoile beneficiarului sînt complexe și dacă este necesară o apreciere mai minuțioasă. Aprecierile sînt prezentate și discutate la întrunirile echipei, care se vor ține cu regularitate.

Planificarea. Etapă la care se va conveni, împreună cu beneficiarul, asupra unui plan complex de acțiuni. În plan vor fi identificate scopurile, activitățile ce urmează a fi desfășurate, cine va fi responsabil și unde le vor organiza. Vor fi identificate de asemenea rezultatele așteptate. Dacă apare o problemă nouă, planul se va completa corespunzător. Deși lucrătorul social negociază planul cu beneficiarul, este necesară prezentarea și discutarea lui cu restul echipei la următoarea întrunire.

Încheierea. Serviciul ia sfîrșit. Este etapa la care fie că au fost atinse scopurile, fie că beneficiarul a hotărît să renunțe la serviciile Dvs.

Revizuirea. Asistența oferită beneficiarului este evaluată pentru a verifica dacă au fost atinse scopurile, iar dacă nu – de ce nu sau au fost atinse și care este lecția ce urmează a fi învățată. Revizuirea este prezentată la întrunirile echipei, ținute cu regularitate.

Rolul managerului de caz

Rolul managerului de caz este de a facilita procesul descris, din momentul în care este desemnat ca manager, la întrunirea pentru discutarea noului beneficiar. Managerul de caz face o apreciere a beneficiarului și identifică ceilalți membri ai echipei de management a dosarului (cine ar putea să lucreze cu beneficiarul, inclusiv din partea altor organizații și instituții). Managerul de caz întocmește un plan, împreună cu beneficiarul și membrii echipei, în baza informațiilor căpătate în rezultatul aprecierilor. În situații reale de viață, informația importantă poate fi “descoperită” la o dată ulterioară ori apar probleme și circumstanțe noi, ceea ce poate duce la modificarea planului.

Managerul de caz nu efectuează neapărat toate activitățile prevăzute în plan, însă el coordonează și facilitează fluxul informațional întru a obține cel mai bun rezultat pentru beneficiar. Definiția clară a rolului și a responsabilităților membrilor echipei de management a cazului are o importanță deosebită. Comunicarea bună și sistemele clare de înregistrare și raportare sînt esențiale pentru realizarea cazului. Informația trebuie împărtășită cu membrii echipei, precum și cu beneficiarul, atît verbal, cît și în scris, într-o formă accesibilă tuturor celor care au nevoie de ea. Formatul comun pentru informația scrisă este de a ține un dosar pentru fiecare beneficiar, în care să se conțină toată informația. Formularul standard de apreciere, planificare, monitorizare și revizuire ne va ajuta să facem dosarul mai accesibil pentru toți membrii echipei. Întrunirile ținute cu regularitate în cadrul echipei, care au o agendă specifică, vor menține un flux eficient de informație.

Lucrul în echipă și planul de acțiuni

Lucrul în echipă în cazurile de trafic este necesar, deoarece nevoile beneficiarului sînt foarte diverse și deseori solicită implicarea unui lucrător social voluntar. Cazurile de trafic presupun convocarea unor discuții în cadrul echipei pentru o mai bună coordonare a lor și pentru prevenirea apariției simptomului arderii.

Informația acumulată dintr-un apel telefonic făcut de supraviețuitor sau din comunicarea cu organizația de referire, este prezentată la întrunirea echipei. În baza acestei informații se fac pregătirile de lucru cu beneficiarul prin discutarea măsurilor necesare de siguranță și elaborarea unui plan de lucru preliminar asupra cazului. Este desemnat un manager de caz, responsabil de lucrul propriu-zis cu femeia, precum și de comunicarea cu alte organizații de asistență. Managerul de caz întreține relații strînse cu beneficiara. Anume în el/ea femeia are cea mai mare încredere și cu el/ea discută toate problemele și planurile sale.

Managerul de caz ajută beneficiarul să răspundă mai întîi la întrebări referitoare la starea ei de nesiguranță, iar apoi decide ce pași vor urma. De

competența lui ține stabilirea priorității necesităților emoționale, fizice și sociale ale supraviețuitoarei și elaborarea, împreună cu ea, a planului de asistență socială a cazului. Acesta ar putea include siguranța la sosirea ei, asigurarea cazării într-un azil, internarea într-un spital (după caz), asigurarea cu mîncare, stabilirea legăturii cu familia, obținerea documentelor etc. Beneficiarul trebuie să fie foarte explicit în privința aspectelor de lucru la care au convenit împreună și să le accepte. Managerul de caz implică lucrătorii sociali și voluntarii pentru asistență socială și comunică cu alte servicii și organizații.

Cum să ajutăm beneficiarul să-și recapete controlul asupra vieții lui

Majoritatea persoanelor care au supraviețuit traficului sînt persoane adulte, care întîmpină dificultăți, în special, datorită traumei suferite. Infractorii le privează de sentimentul de control și demnitate. Atunci cînd lucrăm cu persoanele care suferă de pe urma violenței, principiul călăuzitor este să o facem să-și recapete sentimentul de control asupra situației. Iată cîteva recomandări în acest context.

1. Dați-i posibilitate beneficiarului să ia decizii de sine stătător. Nu încercați să o convingeți și nu insistați cu aserțiuni de genul: “Trebuie să depui mărturie împotriva proxenetului tău” sau “Nu trebuie să te întorci înapoi în sfera prestării serviciilor sexuale”.
2. Nu uitați că unele victime părăsesc și se întorc înapoi la situația de exploatare sexuală de cîteva ori, înainte de a o abandona pentru totdeauna. Ele simt nevoia de a ști că undeva există un loc în care ele vor fi acceptate oricum și nu vor fi învinovățite.
3. Dați-i victimei posibilitatea să vorbească despre sentimentele sale controversate față de proxenet. Practica de a-l idealiza pe infractor, pe de o parte, și de a-l vedea ca pe o figură demonică, pe de altă parte, reprezintă o componentă a traumei ei. Cu cît mai mult ea va vorbi despre aceasta, cu atît mai degrabă va fi în stare să rupă legătura emotivă pe care o are cu el.
4. Împăcați-vă cu faptul că fiecare beneficiar trebuie să găsească o decizie proprie privind viața lui. De exemplu, unele victime găsesc imposibilă viața în afara situației de a fi traficată și exploatată sexual. Deseori aceste persoane nu au încredere în sistemul de drept și social, deoarece ele consideră că acesta este discriminator. Pentru cei care evadează din viața dificilă pe care o aveau în țara lor de origine, revenirea la situația oribilă a traficului poate fi mai acceptabilă decît reîntoarcerea acasă.
5. Deseori pare că persoanele care au supraviețuit violența întîmpină dificultăți în a lua decizii, gîndesc irațional și acționează impulsiv. Acceptați faptul că oamenii se schimbă încet și pentru aceasta au nevoie de timp. Cînd victima obține informații noi despre trafic și se simte sprijinită, cînd își face planuri pe viitor, ea poate să-și schimbe deciziile, dîndu-le o orientare mai sănătoasă (să se îngrijească, să se adreseze autorităților de drept pentru a obține protecție etc.) decît alegerea de a rămîne și mai departe în mrejele infractorului.
6. Întotdeauna adresați-i întrebări de tipul: “Cum aș putea să te ajut? Ce ai de gînd să faci?” Ascultați cu atenție întrebările ei și încercați să-i dați un răspuns.

IV.5. Mecanismul Național de Referire pentru identificarea, asistența și protecția persoanelor traficate

Mecanismul Național de Referire pentru identificarea, asistența și protecția persoanelor traficate (în continuare MNR) reprezintă o strategie inovatoare de contracarare a traficului cu ființe umane, care înglobează cele mai bune realizări teoretice și practice ale diferitelor țări în acest domeniu. În opinia experților de la diverse organisme internaționale, inclusiv OSCE, elaborarea și implementarea acestui mecanism în țările de destinație, tranzit și origine ale traficului ar permite eficientizarea semnificativă a contracarării traficului cu ființe umane, în mod special, acordarea asistenței și protecției victimelor traficului ar căpăta un nivel calitativ nou.

Modalitatea de acordare a asistenței și protecției persoanelor traficate în majoritatea statelor europene este departe de perfecțiune. Deseori, victimele traficului cu ființe umane sînt considerate infractori care au încălcat regimul de intrare și staționare în țara respectivă și sînt deportate fără a se clarifica circumstanțele cazului respectiv și, bineînțeles, nu li se acordă asistența și protecția cuvenită.

Pentru consolidarea eforturilor de contracarare a traficului de persoane, depășirea clișeele existente de acordare a asistenței și protecției victimelor, este necesar să se renunțe la strategiile represive și să se implementeze un concept nou, orientat pe respectarea drepturilor omului. O atare modalitate de abordare și reprezintă conceptul MNR, mecanism care unește structurile de stat și subiecții societății civile (organizații neguvernamentale, grupuri de inițiativă etc.) și care, prin specificul activității ce o desfășoară, contactează cu persoane traficate într-un sistem unic de colaborare, activitatea lui bazîndu-se pe principii unice și fiind coordonată dintr-un singur centru.

Colaborarea structurilor de stat și subiecților societății civile în cadrul MNR permite armonizarea intereselor societății în combaterea activității criminale a traficantilor și a intereselor persoanelor traficate. Numai manifestînd o grijă sinceră față de victimă, acordînd asistența și susținerea de care aceasta are nevoie, protejînd-o real de riscurile asociate depunerii mărturiilor, putem căpăta încrederea ei și putem asigura contribuția ei succesivă în procesul de urmărire penală a infractorilor, succesul dosarului penal și prevenirea noilor infracțiuni.

MNR poate fi creat în baza legii sau altor acte normative (hotărîre de Guvern, directive ale departamentelor etc). În unele țări, MNR s-a creat în baza memorandumului multilateral (un acord de colaborare între actorii implicați). Important este ca acest document să specifice participanții la MNR, competența și responsabilitățile fiecărui participant, principii și

standarde de lucru cu persoanele traficate, precum și mecanismul de coordonare a tuturor acțiunilor.

Organizațiile neguvernamentale, membre ale MNR, asigură identificarea persoanelor traficate și acordarea asistenței complexe prin referirea la organizații/instituții specializate. Procesul de referire trebuie să fie transparent, iar monitoringul persoanelor traficate se va face de un centru unic de coordonare. Ca reprezentanți ai societății civile, organizațiile neguvernamentale nu numai că, de fapt, completează asistența acordată de structurile de stat persoanelor traficate, dar și asigură un control public asupra respectării responsabilităților asumate de către structurile de stat. Fiecare proces în interiorul MNR trebuie să fie monitorizat și evaluat prin prisma respectării drepturilor omului și standardelor de lucru cu persoanele traficate.

Este absolut necesar ca drepturile victimei, precum și procedura de familiarizare a ei cu drepturile pe care le are, să fie stipulate în lege. Fiecare victimă are dreptul să beneficieze de un pachet standard de servicii: asistență medicală, psihologică, consultanță juridică etc. Pachetul standard se acordă necondiționat, indiferent de faptul dacă victima este de acord sau nu să depună mărturii, indiferent de vîrstă, tipul exploatării, dacă a fost traficată în interiorul țării sau peste hotare. Se interzice utilizarea azilului sau localului unde este cazată victima pentru interogatoriul operat de poliție. Asistența victimei nu se impune, ci se acordă voluntar, în funcție de necesitățile ei individuale.

Fiecare persoană traficată are dreptul la o perioadă de reflecție, pe o perioadă minimă de o lună (adică i se acordă posibilitatea de a staționa legal în țara străină pentru stabilizarea stării fizice și psihice, ca să poată lua o decizie cumpătată: să colaboreze sau să nu cu poliția). Victima nu va fi lipsită de dreptul de a lucra, de a-și continua studiile sau de a căpăta o profesie. Asistența și suportul trebuie acordat o perioadă îndelungată de timp pentru a asigura (re)integrarea socială definitivă a persoanei traficate.

Este foarte important de a reglementa prin lege dreptul persoanelor traficate la protecție, de a stabili un sistem de gradații pentru aprecierea riscului și posibilitățile de schimbare a metodelor de protecție în dependență de circumstanțe. Fiecare victimă are dreptul la informație cu privire la riscurile asociate implicării ei în procesul penal în calitate de martor. Numai decizia bine informată de colaborare cu poliția în procesul de urmărire penală va asigura continuitatea participării martorului în proces, chiar și atunci cînd victima va simți presiune psihologică și emoțională din partea apărării sau rudelor acuzatului.

Drepturile victimei trebuie să apară înainte de procesul penal și pe parcursul lui, precum și după proces de avocați independenți, experi-

mentați, angajați de organizații neguvernamentale. Victima are dreptul să depună mărturii anonime. Mecanismul de asigurare a anonimatului trebuie prevăzut în lege.

Pe lângă asistență juridică pe parcursul evoluției dosarului, care poate dura luni sau chiar ani, victimei-martor i se va acorda asistența psihologică corespunzătoare. Acest tip de asistență la fel ține de competența organizațiilor neguvernamentale.

Victima-martor trebuie informată despre posibilitatea de a intenta o acțiune civilă pentru despăgubiri materiale și morale. Prin lege trebuie reglementată și procedura de utilizare a averii confiscate de la traficanți, mijloacele de la realizarea acesteia trebuie depozitate într-un fond special, din care se vor plăti compensații materiale și morale persoanelor traficate.

Coordonarea activităților participanților MNR se va realiza în mai multe nivele. Mai întâi, aceste acțiuni trebuiesc coordonate la nivel național. În acest scop de regulă se crează un comitet național (un grup de lucru multidisciplinar, comisie sau alt organ de competență națională), în componența căruia intră reprezentanți ai structurilor de stat, organizațiilor neguvernamentale, interguvernamentale, active în domeniul contracarării traficului cu ființe umane. Comitetul național trebuie să soluționeze cele mai importante (strategice) momente de coordonare. De competența acestuia mai ține analiza periodică a funcționării MNR, informarea despre experiența altor state și elaborarea măsurilor de contracarare a traficului cu ființe umane.

Pentru soluționarea problemelor curente, ce țin de cazuri concrete de trafic, se formează grupuri de lucru din rândul specialiștilor organizațiilor participante la MNR. Grupul de lucru trebuie să fie mobil și disponibil 24 din 24 de ore. În unele țări sînt create comitete de coordonare la nivel local sau regional, ceea ce permite cooperarea și interacțiunea cu administrația publică locală (APL).

Pentru a stabili și dezvolta relații de colaborare la nivel internațional în domeniul combaterii traficului cu ființe umane, vom avea nevoie de relații cu organizații-parteneri de încredere din țările de origine, tranzit și destinație. Existența unor MNR dezvoltate în țările semnatare ale acordurilor de cooperare internațională va face această cooperare mult mai eficientă și mai durabilă.

Crearea MNR este o contribuție importantă la constituirea și dezvoltarea instituțiilor democratice a unui stat bazat pe drept, care asigură protecția drepturilor și libertăților general umane prin intermediul unor garanții politico-juridice. Societatea civilă capătă pîrghii reale de influență asupra structurilor de stat, care îi permit să controleze onorarea de către stat a

responsabilităților internaționale pe care și le-a asumat în domeniul respectării drepturilor omului și soluționării unei probleme stringente, cum ar fi traficul cu ființe umane. Experiența de colaborare a societății civile cu structurile de stat în cadrul MNR este deosebit de importantă pentru statele în tranziție.

MNR permite asigurarea următoarelor obiective:

- sporirea numărului de persoane traficate identificate și facilitarea accesului lor la asistență;
- protecția drepturilor persoanelor traficate în conformitate cu standardele internaționale;
- asigurarea accesului la pachetul standard de servicii tuturor categoriilor de victime ale traficului cu ființe umane;
- diversificarea și perfecționarea calității serviciilor acordate persoanelor traficate;
- persecutarea (urmărirea în justiție) cu succes a traficanților;
- stabilirea unui temei de colaborare fructuoasă la nivel regional și internațional în domeniul contracarării traficului cu ființe umane.

Reguli și principii de comunicare cu organizația de referire

Necesitățile persoanei traficate pot fi readresate prin referire la o altă organizație/persoană competentă în domeniu, asigurîndu-se, în același timp, anonimatul și confidențialitatea. Astfel, asistentul social trebuie să se familiarizeze și să cunoască posibilitățile și oportunitățile de asistență și sprijin, disponibile și accesibile atît în localitatea de reședință a beneficiarului, cît și în alte regiuni.

Este important, totodată, să reținem că dezvoltarea și aplicarea unui sistem de referință în vederea readresării necesităților beneficiarului, nu reclamă obligarea persoanei traficate să povestească cele împlinite diferitelor persoane de mai multe ori.

Acest principiu solicită asistentului social să se asigure că organizația sau persoana căreia i se va face referință este instruită în domeniu, cunoaște principiile și momentele critice în asistența victimelor traficului, anumite reguli stabilite de conduită și comunicare (a se vedea Principiile Standard ale Drepturilor Omului privind Tratatamentul Persoanelor Traficate).

În perioada de refacere și acceptare victimele, în mod normal, se împacă cu situația, cu gîndul că ceea ce i s-a întîmplat este deja în trecut și, inconștient, încep să întreprindă măsuri de autovindecare. Acceptarea situației este cheia reabilitării și a procesului de vindecare.

În cazurile cînd beneficiarul are nevoie de asistență care nu ține de

competența organizației (medicală, juridică, a poliției, legată de primirea instruirii sau de întoarcerea într-o altă țară etc.), managerul de caz trebuie să-l refere la alte servicii. Beneficiarii sînt referiți, de regulă, la organizații și persoane care au fost contactate din timp pentru a le solicita cooperare, iar procedurile de cooperare au fost stabilite printr-o înțelegere comună privind traficul și victimele acestuia. Dacă este necesar, beneficiarul va fi însoțit de un reprezentant al organizației. Atunci cînd este iminentă referirea la servicii, organizații și persoane cu care organizația nu a mai lucrat în trecut, managerul de caz ia legătura cu acestea și stabilește o întrevvedere cu beneficiarul, convenind asupra tipului de asistență scontată. Dacă e necesar, beneficiarul va fi însoțit. Este desemnată o persoană de contact, managerul de caz urmînd să conlucreze în continuare cu ea asupra cazului.

Managerul de caz poate organiza o echipă multidisciplinară, cu participarea reprezentanților diferitelor organizații și a specialiștilor în diferite domenii, în special atunci cînd este vorba de un caz de trafic a tinerilor și minorilor. Ca practician specializat în lucrul cu victimele traficului, managerul de caz este răspunzător de buna coordonare și schimbul de informații dintre toți membrii echipei multidisciplinare.

Atunci cînd beneficiarul este referit la o altă organizație, se iau toate măsurile pentru a preîntîmpina victimizarea ei repetată de către angajații care nu cunosc problema traficului de persoane și experiențele victimelor acestuia. Lucru care poate fi făcut personal sau prin telefon, dar se recomandă să fie făcut și în scris. Deseori, pentru respectarea cerințelor de confidențialitate nu se face publică informația despre faptul că persoana a fost traficată.

Pentru asigurarea referirilor eficiente, trebuie operate unele cercetări prealabile despre potențialele locuri de referire:

- ce forme de asistență oferă ei;
- cum poate fi luată legătura cu ei (telefonul, adresa, orele de lucru);
- care sînt grupurile de persoane cărora ei acordă asistență;
- care sînt informațiile personale de care ei au nevoie despre beneficiarii serviciilor lor;
- care este atitudinea angajaților față de traficul de persoane și victimele lui;
- alte informații.

O parte importantă a lucrului preliminar cu alte servicii și organizații este sensibilizarea lor asupra problemelor traficului. Lucrul asupra cazurilor specifice în cadrul echipelor multidisciplinare este de asemenea o modalitate eficientă de a transmite experiență și de a schimba atitudini.

Între organizațiile care garantează siguranța beneficiarului trebuie să existe o comunicare impecabilă. Acest lucru este foarte important mai ales cînd victima se întoarce în țara de origine, în care există pericolul să fie traficată din nou. Principiul comunicării impecabile se aplică în toate celelalte situații în care victima are nevoie de a se deplasa dintr-un loc în altul, fără a se expune riscurilor. Buna comunicare dintre serviciile care lucrează cu victimele traficului reprezintă de asemenea o măsură de siguranță și pentru membrii echipei.

Referirea la alte organizații se va face prin fax, telefon, poștă sau e-mail, iar uneori prin stabilirea legăturii personale. Măsuri speciale urmează a fi luate pentru asigurarea confidențialității cazului.

Ațiuni necesare în cazul referirii victimei la organizația-partener.

1. Obținerea de la organizația partener a cît mai multor informații posibile despre victimă înainte de reîntoarcerea ei – numele, vîrsta, date personale, locul nașterii, statutul matrimonial, copii, starea psihică și fizică, necesitățile declarate. De asemenea, sînt necesare informații generale despre situația ei de trafic – cît timp s-a aflat în situația de trafic, în ce țări a fost, cum a reușit să evadeze și ce planuri are. Dacă dorește să ia legătura cu familia ei, dacă are careva planuri de viitor; dacă are unde să se ducă, dacă ea vrea să se întoarcă la rudele sale; dacă ea sau familia ei au fost amenințate, dacă pentru ea este periculos să se întoarcă în țară; alte informații relevante cazului respectiv. Această informație este foarte importantă pentru ca echipa să poată organiza întîlnirea persoanei, să găsească posibilități de cazare sau să ia careva măsuri speciale de securitate, după caz.
2. După posibilități, trebuie de insistat ca reprezentantul organizației să vorbească personal cu persoană dată pentru ca el să afle de la dînsa de ce are nevoie, care sînt problemele sau temerile ei. Contactul personal stabilește o relație de încredere între serviciu și persoana asistată. Astfel, ea se poate simți în siguranță și va manifesta mai multă încredere în lucrătorii sociali.
3. Cînd victima se întoarce în țara ei, este necesar de aflat unele date din timp (cel puțin cu cîteva zile mai devreme) despre timpul și locul sosirii preconizate. În acest scop, este necesară o informare exactă, din partea organizației care face referirea, despre tipul de transport cu care va călători persoana, timpul și locul sosirii ei – aeroport, gara de trenuri sau autobuze, numărul zborului etc. De asemenea, sînt necesare date suplimentare despre posibilitatea de recunoaștere a acestei persoane.

Aceleași principii trebuie respectate și la referirea victimei făcută de un ONG local sau o instituție guvernamentală. Dacă este posibil, victima trebuie să fie însoțită.

Cîteva informații utile pe care trebuie să le cunoaștem la referire

- ▶ Dacă beneficiarul solicită ceva anume, ce serviciul Dvs. nu-i poate oferi, ar fi bine să indicați persoana de contact care ar putea să o facă.
- ▶ Atunci cînd faceți acest lucru, trebuie să explicați motivele, astfel încît el să înțeleagă că a fost ascultat și să nu refuze informația oferită.
- ▶ Fiți conștient de faptul că beneficiarul ar putea încerca sentimentul de frustrare, dacă ar trebui să vorbească din nou despre problemele sale unui alt serviciu
- ▶ Dacă îi veți oferi informații despre un alt serviciu, trebuie să verificați că beneficiarul a înțeles corect, că el știe cum să o facă, că a înregistrat în mod corespunzător informația pe care i-ați oferit-o.
- ▶ În caz de lipsă a unui serviciu adecvat, specializat în anumite probleme, este mai bine să-i spuneți beneficiarului că nu cunoașteți un serviciu care ar putea să-l ajute sau că Dvs. nu știți ce posibilități are acesta, decît să-i oferiți informații false sau speranțe deșarte.
- ▶ Verificați din timp toate detaliile, pentru a vă asigura că informația oferită este corectă.
- ▶ Niciodată nu ziceți “Sînt sigur că ei vă vor ajuta”, pentru că nu știți dacă partenerii într-adevăr au să o facă.
- ▶ Puteți oferi beneficiarului cîteva perspective, astfel încît el să poată face o alegere sau să nu facă nici una. Amintiți-vă că el are dreptul să aleagă singur dacă va acționa sau nu, cum va acționa.
- ▶ Mulți beneficiari simt nevoia pur și simplu de a vorbi cu cineva.

Cazuri specifice

Cazurile specifice sînt acelea, care impun derogarea de la regula confidențialității din anumite considerente juridice sau din considerente de amenințare a securității echipei de lucru sau a sănătății și vieții victimei. Asemenea cazuri pot fi:

- ▶ Cînd victimele traficului sînt **minore**. Diferite țări au diferite reglementări legale privind lucrul cu persoanele care nu au atins majoratul. De cele mai multe ori este cerut consimțămîntul părinților. Totuși, ne vom strădui să evităm contactarea prea frecventă a părinților, pentru că acest lucru ar putea dăuna beneficiarului – acestea

sînt, de regulă, cazurile în care părinții demonstrează violență fizică față de copilul lor, în care chiar ei l-au vîndut, cînd și-au abandonat copilul și nu manifestă interes față de soarta lui. În asemenea cazuri trebuie aplicată Legea cu privire la protecția drepturilor copilului din țara respectivă și implicate serviciile competente. Managerul de caz menține contactul cu beneficiarul și monitorizează respectarea drepturilor omului.

- ▶ Cînd există un risc înalt de **suicid**. În asemenea cazuri este necesară spitalizarea de urgență, indiferent dacă avem sau nu consimțămîntul beneficiarului.
- ▶ Atunci cînd beneficiarul **mai menține încă legătura cu traficanții**, le oferă informații despre organizația care acordă ajutor și pune în pericol siguranța echipei și a altor beneficiari. În asemenea cazuri orice legături cu ea trebuie încetate temporar și se regurge la ajutorul poliției.
- ▶ Cînd există pericolul de comitere a **omorului**. Managerul de caz trebuie să informeze structurile relevante de poliție.
- ▶ Atunci cînd însăși beneficiarul dorește acest lucru. De exemplu, dacă el dorește să înceapă o **campanie de sensibilizare** despre cazul lui și dacă acesta este unicul mod de apărare a drepturilor sale.

În cazurile descrise mai sus, managerul de caz are obligația de a informa beneficiarul despre necesitatea de a face o excepție de la regula confidențialității. Atunci cînd victima însăși dorește să iasă la iveală, managerul de caz trebuie să conlucreze cu ea pentru ca ea să ia o decizie justă, fiind informată despre consecințele acesteia.

IV.6. Însoțirea și monitoringul reintegrării sociale a victimelor

Pentru acordarea unui ajutor social efectiv victimelor traficului este important a menține contactul cu ele pe toată durata reabilitării și etapei inițiale a reintegrării sociale – monitoringul statutului curent al victimei. Lor le este foarte greu să-și explice ceea ce simt, să-și coordoneze comportamentul, să-și facă planuri pentru viitor. În acest scop se elaborează schema monitoringului, luînd în considerare starea victimelor și complexitatea situației în care ele se află în perioada dată. De exemplu, Centrul Internațional “La Strada” efectuează monitoringul prin menținerea contactului continuu cu persoanele asistate fie telefonic, fie prin întrevăderi regulate, deplasări la domiciliu (în cazul în care persoana este de acord) etc. În mod clasic, acest monitoring se desfășurează timp de șase luni (în unele cazuri și mai mult): o dată în fiecare săptămână – primele două

luni, de două ori pe lună – în luna a treia și a patra și o dată pe lună – în luna a cincea și a șasea după întoarcerea în țara natală. Monitoringul are ca scop evidențierea problemelor curente ale victimei traficului, statutului ei, necesitățile vitale/suplimentare.

Fiecare organizație își dezvoltă propria modalitate de evidență a cazurilor. Profesioniștii implicați în asistență trebuie să hotărască de ce informație au ele nevoie și cât timp urmează a fi ea păstrată. Ea poate fi păstrată ca fișiere în computer sau în dosare pe suport de hirtie.

În ambele cazuri se va respecta cu strictețe confidențialitatea informației.

**INFORMAȚIA NU TREBUIE SĂ PĂRASEASCĂ NICIODATĂ OFICIUL!
DOAR ANUMITE PERSOANE POT AVEA ACCES LA EA!
EA TREBUIE PĂSTRATĂ ÎNTR-UN LOC SIGUR!**

Păstrarea înregistrărilor despre beneficiarii-victime ale traficului este o chestiune foarte importantă. Acest lucru ne va permite preluarea cazului atât la referirea de la o organizație la alta, cât și la traficare repetată. Această informație poate fi prelucrată și folosită apoi în scopuri statistice, pentru analize și cercetări.

Criteriile și condițiile de utilizare a acestei informații:

Însoțirea socială a victimelor traficului prevede munca de tutelă socială, asistență și patronaj atât a persoanelor social-defavorizate, cât și membrilor familiilor acestora cu scopul depășirii situațiilor dificile din viața lor și îmbunătățirii statutului lor social.

În cazul traficului de ființe umane subiecții ai însoțirii sociale pot fi:

- *victimele traficului cu ființe umane;*
- *membrii familiilor (în special copiii) persoanelor traficate.*

Este important ca victimelor traficului care sînt în relații bune cu familia să li se acorde asistența socială nemijlocit la locul de trai. Lucru care poate fi realizat printr-un sistem de referință care să includă organizații guvernamentale locale și structuri de stat.

IV.7 Sindromul arderii profesionale

“Arderea” presupune pierderea energiei și a sentimentului de a avea un rost (scop), situație înregistrată la oamenii implicați în activitățile de acordare a asistenței beneficiarilor în rezultatul condițiilor muncii lor (pregătire insuficientă, exces de ore de muncă, remunerare joasă, birocrație, clienți nerecunoscători).

Există patru etape ale procesului de “ardere”.

1. Entuziasmul

Ține de speranțe mari, entuziasm puternic și așteptări nefondate. La această etapă persoana nu are nevoie de nimic mai mult decît de serviciu, care promite să însemne totul în viața sa. Identificarea exagerată cu beneficiarii și așteptările foarte mari și ineficiente de la serviciu sînt principalele riscuri la această etapă.

Oamenii își încep serviciul ca asistenți sociali sau psihologi, mai degrabă pentru a ajuta, și nu pentru a cîștiga bani. Deși sentimentul de inegalitate a remunerației în sectorul public și umanitar poate căpăta pondere după ce persoana a investit ani de studii și muncă în profesia aleasă, ea continuă să fie conștientă de faptul că este plătit insuficient. Motivația ar trebui să fie dorința de a ajuta oamenii. Persoanele devin profesioniști, deoarece le place acest lucru și doresc să schimbe viața oamenilor.

La etapa entuziasmului persoana își privește serviciul ca fiind lumea întreagă și crede că orice satisfacție provine din muncă. Această experiență dezechilibrată se transformă într-un cerc vicios. Pe de altă parte, așteptările exagerate la serviciu îndepărtează toate celelalte necesități.

Identificarea exagerată cu beneficiarul este cea mai periculoasă verigă din lanțul care duce de la entuziasm la sindromul “arderii” deoarece:

- a) îl face pe consultant să acționeze într-un mod periculos pentru beneficiar;
- b) consultantul transpune factorul bunăstării sale la viața beneficiarului și așteptările lui sînt nefondate.

Identificarea exagerată cu beneficiarul se datorează “excesului” de energie, lipsei de cunoștințe și experiență în domeniu, confundării intereselor proprii cu cele ale beneficiarului.

Problema celor care lucrează în sfera publică rezidă în faptul că ei trebuie să fie suficient de realiști pentru a face față condițiilor descurajatoare, ca să nu piardă definitiv doza de idealism și să nu-și erodeze total sentimentele.

2. Stagnarea

Stagnarea este un proces de pierdere a vitezei (blocare) după consumarea inițială a entuziasmului. De regulă, persoana pierde speranța și dorința, care inițial au făcut-o să îmbrățișeze profesia de asistent social sau psiholog. Apoi oamenii încep să conștientizeze faptul că sînt remunerați insuficient, deși prestează ore prelungite de mun-

că. Frustrarea care urmează după această etapă nu este suficientă pentru a pune sub semnul întrebării activitatea, însă este suficientă pentru a pune sub semnul întrebării toate celelalte rosturi ale vieții.

În perioada de stagnare persoana își face lucrul, deși nu mai voalează necesitățile personale privind un anumit mod de trai, privind respectul lumii din afara serviciului și dorința de a avea o familie; această stare încă nu echivalează cu o insatisfacție acută. Inițial, această stare de insatisfacție nu este acută, ci mai degrabă se manifestă ca o descumpănire, care face persoana să se întrebe de ce lucrul nu este așa cum se aștepta să fie. Tocmai sentimentul că ascensiunea profesională s-a potolit constituie nodul stărnării.

3. Frustrarea

Oamenii care oferă altor persoane ceea de ce ei înșiși au nevoie, la momentul dat se prind la gândul că nici ei nu au primit ceea ce au dorit. Esențial este că ei nu ajută cu adevărat. Pe lângă salariile joase, zile lungi de lucru și un statut social inferior, există și o frustrare mai fundamentală pentru angajații cu profesii de asistență – dificultatea nemaipomenită de a schimba oamenii.

Problema penuriei sentimentelor se atestă la multe nivele ale profesiei de asistent. Acest lucru este deosebit de evident printre persoanele care se află “pe prima linie”, pe ultimele verigi ierarhice în procesul decizional.

Sentimentul de neputință este unul universal. Implicația sa generală rezidă în situația de imposibilitate de a schimba sistemul și de a-și controla pacienții, persoanele supravegheate, pe superiorii lor din cadrul serviciului. Această frustrare conduce în mod direct la apariția sindromului “arderii”. Sursele de entuziasm și control sînt fundamentale pentru profesia de asistent. Unii oameni se plîng de faptul că nu le ajunge entuziasm, alții, dimpotrivă, că l-ar avea în exces.

Iresponsabilitatea sistemului față de cei care lucrează pentru el este perceput ca o lipsă de recunoștință. Oamenii cărora nu li se încredințează responsabilități și care nu sînt consultați în deciziile lor, tind să creadă că ei nu sînt apreciați la justa lor valoare de superiorii lor sau de sistem în general.

Terapeutul începe să-și evite beneficiarii, fie pentru că aceștea nu-i mai plac, fie pentru că el nu-i mai poate ajuta cu nimic, fie pentru că el pur și simplu este extenuat fizic. Unii oameni își abandonează serviciul, se despart de idealismul și entuziasmul lor. După care ei ar putea să se înfurie și să revină la entuziasmul anterior. Alții, însă, intră în perioada de apatie.

4. Apatia

Majoritatea oamenilor își păstrează munca dintr-un singur motiv – de a supraviețui. Persoana urmează cursul celor ce se întîmplă, însă nu poate schimba nimic. Cea mai dificilă intervenție este anume la etapa apatiei. În situația în care nu există posibilități de a interveni sau de a schimba serviciul, apatia poate dura la infinit.

5. Disperarea

Disperarea este un produs al problemelor nesoluționate. Atunci cînd își pierde speranța, persoana ade cade în starea de stagnare, apatie sau frustrare.

Disperarea poate fluctua dintr-o etapă în alta, descreascînd și crescînd periodic, făcînd persoana să se simtă de parcă și-a trădat funcția de asistent profesionist. Atunci cînd persoana ajunge a fi disperată, ea manifestă tendințe de comportament negativist, evită să-și exprime gândurile și sentimentele sale, care ar putea fi calificate ca “neprofesionale”, se comportă așa de parcă mai deține controlul asupra situației – și chiar se descurcă destul de bine. În plus, persoana ar putea să creadă că ea e unica care are asemenea probleme.

Intervenții

- Este foarte important a delimita clar muncă și alte domenii ale vieții. Numărul orelor de lucru este clar stabilit, însă cealaltă parte a zilei se află exclusiv la discreția persoanei.
- O modalitate importantă ar fi intervențiile prin intermediul relației cu persoanele apropiate și din familie. Dezvoltarea lor necesită timp, generează emoții și reclamă obligații, care permit persoanei să se detașeze de la serviciu. În privința depășirii sindromului “arderii” importanța prietenilor este foarte mare. Atunci cînd persoana este iubită și susținută de familia și prietenii săi, dragostea și susținerea colegilor și a superiorului, problemele de la serviciu nu mai constituie o chestiune de viață și moarte.
- Alte intervenții pot include tehnici de izolare temporară planificată de societate. Profesioniștii, de regulă, au nevoie de cel puțin ceva timp pentru a se distanța de cei care, de obicei, constituie sursa lor de stres – beneficiarii și chiar uneori administrația. Acest lucru se poate obține prin distanțare fizică și emoțională și prin concedii lungi.
- O alternativă este “rutina decompresantă” dintre părăsirea locului de muncă și reîntoarcerea acasă – timp în care ei ar putea să se ocupe de alte genuri de activități, de preferință, exerciții fizice, pentru a obține relaxare cît mai bună.
- Unii profesioniști își petrec timpul liber de obligațiile de serviciu, pentru a se implica în diferite activități și cu diferite persoane.

ANEXA 1.

GLOSAR

Activitate socială – tipul de activitate umană, a cărei scop este de a optimiza realizarea rolului subiectiv al oamenilor în toate sferile vieții sociale în procesul de asigurare și a existenței active a personalității, familiei, a grupurilor și a păturilor sociale.

Lucrător migrant – persoana care migrează în altă țară cu scopul de a se angaja în câmpul muncii; este vulnerabilă în fața abuzului în țara de destinație.

ONG – organizație non-guvernamentală.

OIM – Organizația Internațională pentru Migrație.

Persoană deportată – persoana trimisă forțat în țara de baștină pentru încălcarea regimului de viză sau pentru orice altă infracțiune săvârșită în țara de destinație.

Persoană traficată (victima traficului de ființe umane, supraviețuitorul traficului) – persoana recrutată, transportată, cumpărată, vândută, transferată, primită sau adăpostită, după cum este descris în definiția “Trafic de/cu ființe umane/persoane”, inclusiv un copil (potrivit definiției și în conformitate cu principiile din Convenția privind Drepturile Copilului), cu sau fără acceptul copilului.

Persoană vulnerabilă – persoana aflată în situații disperate, fie psihice, afective, familiale, fie materiale, sociale sau economice și care poate deveni ușor prada structurilor criminale.

Politică socială – o anumită orientare și un sistem de măsuri în vederea optimizării dezvoltării sociale în societate, relațiilor între diferite grupuri sociale, crearea condițiilor pentru satisfacerea necesităților vitale ale reprezentanților acestora.

Protecție socială – totalitatea de relații sociale bazate, pe de o parte,

pe fondurile nebugetare cu menire socială și, pe de altă parte, pe unele alocații bugetare în scopul satisfacerii cerințelor cetățenilor (și ale membrilor familiilor lor), dacă aceștia își pierd sursa de întreținere.

Proxenet – persoana care mijlocește sau înlesnește practicarea prostituției.

Reabilitare – acțiuni de recuperare sau recăpătare a statutului psihologic ori fizic de până la stadiul de afectare.

Reabilitare socială – procesul de recuperare a funcțiilor sociale esențiale ale personalității, a instituției sociale, a grupului social, a rolului lor social ca subiecți ai sferelor esențiale ale vieții sociale.

Reintegrare socială – acțiuni îndreptate spre repunerea persoanei reabilitate în drepturile sale, reintegrarea ei în societate.

Repatriere – aducere sau întoarcere în patrie a unei persoane care, de bună voie sau silită, o părăsise pentru un timp.

Trafic de/cu ființe umane/persoane – recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea, vinderea sau primirea persoanelor prin amenințare cu forță sau prin folosirea forței sau a altor forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de putere sau situație de vulnerabilitate sau prin oferirea sau acceptarea de plăți sau foloase pentru obținerea consimțământului unei persoane care deține controlul asupra unei alte persoane în scop de exploatare. Exploatarea va include, la nivel minim, exploatarea prostituției altora sau alte forme de exploatare sexuală, muncă sau servicii forțate, sclavie sau practici similare sclaviei, servitute sau prelevare de organe (Protocolul privind prevenirea, combaterea și sancționarea traficului cu ființe umane, în special a traficului de femei și copii, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva crimei organizate transfrontaliere, aprobat la 15 decembrie 2000 la Palermo)

Traficant – persoana fizică sau juridică, care comite sau este complice la acțiunile descrise în definiția traficului de persoane.

Țară de destinație – țara unde persoana locuiește din momentul ce a migrat ori a fost traficată.

Țară de origine – țara unde persoana a locuit până a migra ori a fi traficată.

Țară de tranzit – țara prin care se trece din țara de origine spre țara de destinație, cel mai frecvent, cu scopul de a obține acte de călătorie, de mariaj ori vize.

ANEXA 2:

Principii Standard ale Drepturilor Omului privind Tratamentul Persoanelor Traficate

Drept rezultat al inițiativelor și eforturilor Fundației Regatului Țărilor de Jos împotriva traficului de femei (STV), a Alianței Globale Împotriva Traficului de Femei (GAATW) și a Grupului Internațional privind Drepturile Omului (IHRLG), în anul 1999 au fost elaborate Principiile Standarde ale drepturilor omului privind tratarea victimelor traficului de femei (PS). Un astfel de document a fost absolut necesar pe motivul că, ținând cont de complexitatea problemei, la baza oricărei strategii de combatere a fenomenului trebuie să stea principiul respectării drepturilor omului, în cazul dat a femeii traficate.

Aceste standarde, au ca punct de pornire mai multe instrumente legislative privind drepturile omului, precum și norme legislative internaționale recunoscute oficial. Ele au drept scop protejarea și promovarea atitudinii respectuoase față de drepturile omului ale persoanei care a devenit victimă a traficului, inclusiv ale celor care au fost supuși aservirii, muncii forțate și altor practici de tip sclavie. PS protejează drepturile persoanei traficate prin asigurarea unui remediu juridic eficient, protecție juridică, tratament nediscriminatoriu, recuperare și reintegrare socială.

În spiritul actelor internaționale, statele sînt obligate să respecte și să asigure respectarea drepturilor omului, inclusiv obligația de a preveni încălcarea drepturilor, de a investiga încălcările și de a întreprinde măsuri corespunzătoare împotriva infractorilor, precum și a-și asuma remedierea și repararea prejudiciilor aduse persoanelor care au suferit în urma infracțiunilor în cauză.

*Alianța Globală împotriva Traficului de Femei
Fundația împotriva Traficului de Femei
Grupul Juridic Internațional privind Drepturile Omului*

Standardele Drepturilor Omului privind tratamentul persoanelor traficate

ianuarie 1999

Sumar

Aceste Standarde sunt extrase din instrumentele internaționale privind drepturile omului și normele juridice internaționale recunoscute formal. Ele au drept scop apărarea și promovarea drepturilor omului persoanelor care au fost victime ale traficului, inclusiv acele care au fost supuse servituții involuntare, muncii forțate și/sau practicilor similare sclaviei. Standardele apără drepturile persoanelor traficate prin asigurarea lor cu remediu juridic eficace, protecție juridică, tratament non-discriminatoriu, precum și restituție, compensație și reabilitare.

Potrivit dreptului internațional, statele au datoria să asigure respectarea legislației cu privire la drepturile omului, inclusiv prevenirea încălcărilor, de a investiga cazurile de încălcare, de a lua măsuri adecvate față de infractori și de a prevedea remedii și despăgubiri pentru cei care au avut de suferit în urma acestor infracțiuni.

Conform Standardelor se adoptă următoarea definiție a traficului și Statele își asumă următoarele obligații față de persoanele traficate:

Trafic: Toate acțiunile și tentativele de acțiuni care includ recrutarea, transportarea în interiorul sau în afara unei țări, cumpărarea, vânzarea, transferul, primirea sau adăpostirea unei persoane, înșelarea, utilizarea forței (inclusiv utilizarea sau amenințarea cu forța sau abuzul de putere) sau a constrîngerii de povara datoriei în scopul ținerii persoanei date, cu sau fără plată, într-o situație de servitute involuntară (casnică, sexuală sau reproductivă), la munci forțate sau munci în contul datoriei sau în condiții similare sclaviei, într-o comunitate diferită de cea în care persoana dată a viețuit în momentul înșelăciunii, constrîngerii fizice sau constrîngerii de povara datoriei.

Principiul Non-discriminării: Statele nu vor manifesta discriminare față de persoanele traficate în dreptul material, sau dreptul de procedură, politică sau practică.

Siguranța și Tratamentul echitabil: Statele vor recunoaște că persoanele traficate sunt victime ale încălcărilor grave ale Drepturilor Omului, vor apăra drepturile lor fără a ține cont de statutul de imigrare, și le vor apăra de represalii și provocarea daunelor.

Accesul la justiție: Poliția, procuratura și judecătoriile vor asigura ca eforturile lor de a pedepsi traficanții să fie implementate în cadrul unui sis-

tem care respectă și apără drepturile victimelor traficului de ființe umane la confidențialitate, demnitate și siguranță. O persecutare adecvată a traficantilor include urmărirea, după caz, pentru viol, atac sexual și alte forme de abuz (inclusiv, fără limitare, omor, sarcini și avorturi forțate), răpire, tortură, tratament crud, inuman sau degradant, sclavie sau practici similare sclaviei, munci forțate sau prin constrângere, povara datoriei sau căsătorie forțată.

Accesul la Despăgubiri în mod individual: Statele trebuie să asigure persoanelor traficate dreptul de a cere despăgubiri de la traficantii precum și asistență pentru intentarea proceselor în caz de necesitate.

Statutul de reședință: Statele vor asigura persoanele traficate cu reședință temporară, vize (inclusiv dreptul la muncă) în timpul unui proces penal, civil sau de alt gen și va asigura persoanele traficate cu dreptul de a cere azil și va examina riscul de represalii în procedurile de deportare.

Servicii medicale și alte servicii: Statele vor asigura persoanele traficate cu servicii medicale și alte servicii sociale adecvate în perioada șederii temporare.

Repatrierea și reintegrarea: Statele vor asigura ca persoanele traficate să se întoarcă acasă în siguranță, dacă ele doresc aceasta, și atunci când ele sunt în stare să o facă.

Cooperarea între State: Statele trebuie să coopereze pentru a asigura implementarea deplină a Standardelor date.

Introducere

Aceste Standarde sunt extrase din instrumentele internaționale privind drepturile omului și normele juridice internaționale recunoscute formal. Ele au drept scop apărarea și promovarea drepturilor omului persoanelor care au fost victime ale traficului, inclusiv cele care au fost supuse servitutii involuntare, muncii forțate și/sau practicilor similare sclaviei. Standardele apără drepturile persoanelor traficate prin asigurarea lor cu remediu juridic eficace, protecție juridică, tratament non-discriminatoriu, precum și restituție, compensație și reabilitare. Victimele traficului care sunt tratate ca obiecte sau mărfuri de traficantii, care aplică forța, înșelătoria sau povara datoriilor pentru a lipsi victimele de libertățile lor fundamentale, cum ar fi capacitatea lor de a-și controla corpul și munca lor. Pentru a remedia această nedreptate și a satisface necesitățile victimelor, Standardele reprezintă un instrument de protecție a drepturilor victimelor. Ele apără drepturile persoanelor traficate prin asigurarea lor cu remediu juridic eficace, protecție juridică, tratament non-discriminatoriu, restituție, compensație și reabilitare.

Statele au responsabilitatea de a asigura protecția persoanelor traficate potrivit Declarației Universale a Drepturilor Omului (UDHR) și prin ratificarea sau aderarea la alte instrumente internaționale și regionale. Acestea și alte instrumente la care au aderat sau pe care le-au ratificat Statele sunt obligatorii, iar declarațiile care nu se referă la tratate și standardele adoptate de Adunarea Generală au un caracter încurajator și stabilesc un standard prin care pot fi și sunt măsurate practicile naționale. Instrumentele internaționale privind drepturile omului impun Statele să respecte și să asigure respectarea legislației privind Drepturile Omului, inclusiv datoria de a preveni și investiga încălcările, de a lua măsuri adecvate față de infractori și de a prevedea remedii și despăgubiri pentru cei care au suferit în urma acestor infracțiuni. Cu toate acestea, la moment, puține State și-au îndeplinit datoria de a realiza aceste angajamente sau de a asigura protecția adecvată a Drepturilor Omului ale persoanelor traficate

Măsurile de protecție stipulate în aceste Standarde se aplică tuturor persoanelor traficate - femei, bărbați și copii. Totuși, trebuie menționat că traficul afectează în mod disproporțional femeile și fetele. Majoritatea covârșitoare a persoanelor traficate pentru a munci în întreprinderi cu condiții improprii de muncă și bordeluri sunt femei și fete din cauza statutului lor inferior și vulnerabil în majoritatea societăților. Caracterul gender al traficului rezultă din prezența universală și istorică a legilor, politicilor, obiceiurilor și practicilor care justifică și promovează tratamentul discriminatoriu al femeilor și fetelor și previn aplicarea unei serii întregi de legi privind Drepturile Omului în cazul femeilor și fetelor¹.

Legătura istorică a "femeilor și copiilor" s-a dovedit a fi problematică în mai multe privințe. Această legătură deseori proclamă o atitudine față de femei de parcă ele ar avea doar capacitatea de folosință și neglijează drepturile femeii atribuite maturității, cum ar fi dreptul de a exercita controlul asupra vieții și corpului propriu. Legătura dată stimulează atribuirea femeilor unicului rol, cel de îngrijitoare a copiilor și contribuie

¹ Pactul Internațional privind Drepturile Civile și Politice (ICCPR), Pactul Internațional privind Drepturile Economice, Culturale și Sociale (ICESCR), Convenția împotriva Torturii și alte tratamente Crude, Inumane sau Degradante (CAT), Convenția privind Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare față de Femei (CEDAW), Convenția privind Drepturile Copilului (CRC).

Convenția privind Sclavia (SC) și Convenția Suplimentară privind Abolirea Sclaviei, Comerțul cu Sclavi și Instituțiile și Practicile Similare Sclaviei (SCAS)

Convenția Internațională privind Apărarea drepturilor tuturor Lucrătorilor-emigranți și a Membrilor Familiilor lor (ICPRMW) (deocamdată, nu a intrat în vigoare)

Convențiile Organizației Internaționale a Muncii Nr. 29 privind Munca Forțată (OIM Nr. 29) și Nr. 105 Privind Abolirea Muncii Forțate (OIM Nr. 105).

Vezi Declarația privind Eliminarea Violentei față de Femei, Adunarea Generală, A/RES/48/104 (2/23/94).

la neglijarea caracterului schimbător al rolului femeii în societate, în special, creșterea rolului femeii în asigurarea familiei mai ales al copiilor și, prin urmare, femeia în căutarea unui loc de lucru se transformă în emigrant economic. Aproape jumătate din emigranți în momentul actual sunt femei. Prin urmare, Standardele se axează pe drepturile și necesitățile adulților și acordă o atenție deosebită problemelor și necesităților femeilor - victime ale traficului. Standardele nu conțin prevederi specifice care ar aborda statutul special, drepturile și necesitățile fetelor minore sau copiilor în general. Statutul juridic al adulților, în special al femeilor, și necesitatea remediilor juridice nu sunt întotdeauna identice cu statutul juridic și necesitățile copiilor. Drepturile și necesitățile speciale ale copiilor trebuie să fie apărate potrivit principiilor stipulate în Convenția privind Drepturile Copilului. Al doilea component al Standardelor este persecutarea eficace a traficantilor, care depinde de cooperarea victimelor. Totuși, persoanele traficate de obicei se tem de autorități și nu au încredere în poliție. Traficanți exploatează persoanele din medii sărace și abuzive, din regiunile în care persistă discriminarea genurilor, violența de gen și conflictele armate. Abilitatea traficantilor de a activa în continuare depinde de existența reprezentanților organelor de drept corupți iar traficantii deseori ocupă posturi de conducere. Astfel, un component important în depistarea, investigarea și pedepsirea traficantilor este consimțământul persoanelor traficate de a participa la procesele penale intentate traficantilor. Recunoscând și apărând drepturile persoanelor traficate, Standardele încurajează persoanele traficate să se adreseze autorităților și să depună mărturie. Sprijinind aplicarea deplină a drepturilor persoanelor traficate, îndemnăm Statele să întreprindă toate măsurile necesare pentru adoptarea și modificarea legilor, după caz, și să implementeze legile și politicile, prin aplicarea Drepturilor fundamentale ale omului, unanim acceptate în cazul persoanelor traficate. Ca minimum, legile și politicile de stat menționate trebuie să conțină prevederile stipulate mai jos.

I. DEFINIȚII

Statele vor adopta și/sau vor implementa, vor revedea și vor analiza periodic legislația pentru a asigura conformitatea ei cu următoarele definiții:

Trafic: Toate acțiunile și tentativele de acțiuni care includ recrutarea, transportarea în interiorul sau în afara unei țări, cumpărarea, vânzarea, transferul, primirea sau adăpostirea unei persoane:

(a) care implică înșelarea, utilizarea forței (inclusiv utilizarea sau amenințarea cu forța sau abuzul de putere) sau a constrîngerii de povara datoriiilor

(b) în scopul ținerii persoanei date, cu sau fără plată, într-o situație de servitute involuntară (casnică, sexuală sau reproductivă), la munci forțate sau munci în contul datoriei, sau în condiții similare sclaviei, într-o comunitate diferită de cea în care persoana dată a viețuit în momentul înșelăciunii, constrîngerii fizice sau constrîngerii de povara datoriiilor.

Comentariu: Traficul poate implica o persoană sau o rețea de persoane începînd cu recrutaorul și terminînd cu ultima persoană care cumpără sau primește victima (cum ar fi proprietarul unei întreprinderi cu condiții improprii de muncă) sau persoana care ține o altă persoană în condiții de sclavie sau supune persoana dată unor practici similare sclaviei, muncii forțate sau unei alte servituți. Persoanele sunt traficate într-o multitudine de situații exploatare sau abuzive, cum ar fi întreprinderile de confecții, gospodăriile agricole, industria piscicolă, cerșitul, sex-business și alte întreprinderi, precum și în gospodăria casnică în calitate de servitori sau prin intermediul “căsătoriilor” forțate în care ele sunt ținute drept prizonieri virtuali, violate permanent de “soții” lor și deseori forțate să devină însărcinate cu scopul asigurării “soților” lor cu copii. Traficul nu implică neapărat traversarea hotarului. O mare parte din traficul modern constă în deplasarea persoanelor dintr-o regiune în alta a aceleiași țări. Victimele traficate în interiorul țării nu sunt mai puțin supuse abuzurilor și violenței decît cele traficate peste hotare. De exemplu, trauma suferită de o persoană traficată la cîteva mii de kilometri în interiorul țării poate fi la fel de gravă sau chiar mult mai gravă decît trauma suferită de o persoană traficată la cîteva sute de kilometri peste hotare.

Elementele principale ale traficului sunt prezența înșelăciunii, forței sau constrîngerii de povara datoriiilor în scop de exploatare. De obicei, înșelătoria se referă la condițiile de muncă sau la tipul muncii. De exemplu, victima ar fi căzut de acord să lucreze în sex-business dar nu să fie ținută în condiții similare sclaviei sau să lucreze la o fabrică dar nu la un bordel.

Tipul muncii sau serviciilor prestate, inclusiv cele din sex-business², nu au nici o atribuție cu întrebarea dacă drepturile omului ale victimei sunt încălcate sau nu. Aplicarea de către traficant a înșelăciunii, forței sau constrîngerii cu povara datoriiilor pentru a forța victima să lucreze în condiții similare sclaviei, lipsesc victima de capacitatea de a-și controla corpul său, ceea ce constituie o încălcare gravă a drepturilor fundamentale ale tuturor ființelor umane. Definiția repetă standardele internaționale ale drepturilor omului existente interzicînd astfel de acțiuni. Convenția privind Sclavia, articolul I(I), definește sclavia ca: “statut sau condiție a unei persoane asupra căreia se exercită cîteva sau toate puterile atribuite dreptului de proprietate.” Convenția Suplimentară la Convenția privind Sclavia, articolul I, îndeamnă la eliminarea condițiilor similare

sclaviei în care se află multe persoane traficate. Ea cheamă la “abolirea completă sau abandonul ... constrîngerii de povara datoriilor, adică, statutului sau condiției care apare din amanetarea debitorului a serviciilor sale personale sau ale unei persoane controlate de acesta în calitate de garanție în schimbul unei datorii, dacă valoarea serviciilor date, potrivit unei aprecieri raționale, nu se aplică la lichidarea datoriei sau durata și tipul serviciilor date nu sunt limitate și definite respectiv”, căsătoriei forțate, transferului unei femei “pentru o valoare primită sau altfel”, și transferului unui copil “unei alte persoane, cu sau fără recompensă, cu scopul exploatării copilului sau tînărului sau a muncii sale.” Articolul 6.2 interzice actul de “convîngere a unei alte persoane să se ofere pe sine sau o persoană dependentă de ea în calitate de sclav, care rezultă din orice instituție sau practică menționată în Articolul 1....”

Organizația Internațională a Muncii de asemenea condamnă astfel de practici similare sclaviei.³

Articolul 2 al Organizației Internaționale a Muncii Nr. 29 interzice utilizarea muncii forțate sau prin constrîngere, definite ca “orice muncă sau serviciu cerută de la orice persoană sub amenințarea oricărei pedepse și pentru care persoana dată nu s-a oferit voluntar.” De asemenea, în Articolul 4 se menționează că “autoritatea competentă nu va impune sau nu va permite impunerea muncii forțate sau prin constrîngere în favoarea persoanelor fizice, companiilor sau asociațiilor.”

Persoană Traficată: Persoana recrutată, transportată, cumpărată, vîndută, transferată, primită sau adăpostită, după cum este descris mai sus în definiția “Traficului”, inclusiv un copil (potrivit definiției și în conformitate cu principiile din Convenția privind Drepturile Copilului), cu sau fără acceptul copilului.

Comentariu: Definiția face distincție între adulții, care acceptă benevol să călătorească (în interiorul sau în afara țării) și care sunt pe deplin in-

² Organizația Internațională a Muncii a recunoscut oficial că activitatea sexuală este o formă a muncii. *Sectorul Sexului: Baza economică și socială a prostituției în Asia de Sud-Est*, red. de Lin Lean Lim (OIM 1998). În mod analog, Organizația Internațională de Combateră a Sclaviei propune re-definirea prostituției ca activitate sexuală drept o condiție preliminară pentru stăpînirea de către angajații din industria sexului a drepturilor lor depline de muncă și a drepturilor omului. *Redefinind prostituția ca activitate sexuală în agenda internațională*, Organizația Internațională de Combateră a Sclaviei cu participarea d-lui Jo Doezeema (Rețeaua Proiectelor de Activitate Sexuală) (iulie 1997). Aceste Standarde adoptă aceeași poziție și motivează că drepturile omului ale angajaților din industria sexului pot fi realizate doar prin recunoașterea, aplicarea și apărarea aceluiași drepturi și protecția angajaților din industria sexului care este disponibilă și pentru alți lucrători.

³ OIM Nr. 105, art. 1, obligă fiecare stat-membru să-și asume angajamentul “pentru a suprima și a nu utiliza nici o formă de muncă forțată sau prin constrîngere...ca o metodă de mobilizare și utilizare a muncii în scopurile dezvoltării economice.” Vezi de asemenea, UDHR, art. 4; ICCPR, art. 8.5

formați despre tipul și condițiile de muncă sau servicii, pe care ei urmează să le presteze și adulții, care nu acceptă în nici un fel sau ale căror consimțire aparentă, implicită sau explicită este invalidată prin utilizarea înșelătoriei, forței sau constrîngerii de întoarcerea împrumutului. Ea respectă dreptul adulților să ia decizii despre viața lor, inclusiv decizia de a munci în condiții abuzive sau exploatare față de alte opțiuni disponibile. Totuși, chiar atunci cînd emigranții cunosc tipul de muncă dificilă și chiar periculoasă, care se cere de la ei, ei deseori devin victimele traficului deoarece traficanții de obicei le confiscă pașapoartele, îi țin în detenție, și îi lipsesc pe alte căi de libertatea circulației și alegerii.

În situațiile în care condițiile de muncă nu sunt mai rele decît cele la care se așteaptă lucrătorul și lucrătorul nu este lipsit de libertatea circulației sau de alegere, infractorul sau exploatatorul poartă răspundere penală pentru alte crime, cum ar fi atacul, detenția ilegală, și încălcarea legislației cu privire la muncă, dar și pentru infracțiuni administrative și civile relevante. Existența consimțămîntului de a lucra în astfel de condiții nu scutește infractorul sau exploatatorul de la sancțiuni maxime conform legislației interne, care interzice astfel de practici.

În sfârșit, definiția recunoaște că copiii au nevoie de protecție specială și că “consimțămîntul” nu poate servi drept mijloc de apărare în cazul acuzării de trafic de copii.

Traficant: Persoana sau entitatea care, intenționează să comită, este complice la, sau aprobă, oricare din acțiunile descrise în definiția “Traficului” de mai sus.

Comentariu: Definiția are drept scop pedepsirea numai acelor persoane sau entități care dispun de capacitatea de exercițiu, inclusiv persoanele și entitățile care ignoră în mod intenționat modalitatea în care acțiunile lor contribuie la rețeaua de trafic. Aceasta exclude persoanele și entitățile care inconștient (și fără nici un motiv de suspectare a existenței traficului) devin parte la rețeaua de trafic, cum ar fi un șofer de taxi nevinovat sau un proprietar de hotel.

II. RESPONSABILITĂȚILE STATELOR

După cum s-a menționat în Introducere, toate Statele au obligații de a recunoaște și a apăra drepturile omului ale tuturor persoanelor în conformitate cu Declarația Universală a Drepturilor Omului și alte instrumente internaționale privind drepturile omului. Statele sunt obligate să respecte și să apere drepturile omului ale persoanelor de pe teritoriul lor, și să le permită acestor persoane să realizeze drepturile date, ceea ce include conceptul că Drepturile Omului cuprind nu numai obligațiile Statelor de a respecta și a apăra dar și obligația lor de a asigura sau a oferi mijloacele

(inclusiv informația, capacitatea și structurile) pentru realizarea posibilă a drepturilor de către fiecare persoană.

Recunoscînd și respectînd obligațiile date, toate Statele trebuie să adopte și/sau să implementeze, să revadă și să analizeze periodic legislația pentru a asigura conformitatea ei cu standardele internaționale ale drepturilor omului și eficacitatea ei în combaterea traficului și în apărarea tuturor drepturilor persoanelor traficate⁴.

Respectiv, Statele trebuie să respecte:

Principiul Non-Discriminării

1. Vor garanta prin legislație sau în practică ca persoanele traficate să nu fie supuse tratamentului discriminatoriu pe motiv de rasă, gen, orientare sexuală, vîrstă, limbă, religie, opinii politice sau de alt gen, convingeri sau practici culturale, origine națională, etnică sau socială, statut de proprietate, sau alte statute⁵, inclusiv statutul lor de victime ale traficului sau angajați din industria sexului.
2. Vor înceta aplicarea și vor anula toate măsurile menite să prevină sau să împiedice circulația voluntară a cetățenilor sau rezidenților legali ai săi pe teritoriul țării de reședință⁶, în țară sau în afara ei pe motiv că cetățeanul sau rezidentul legal ar putea deveni, ar putea fi, sau a fost victimă a traficului⁷.

Comentariu: Traficul de femei este de obicei facilitat de intersecția practicilor și convingerilor discriminatorii despre femei dintr-un anumit grup etnic, rasial, de clasă sau alte grupuri marginalizate sau dezavantajate. În numele “protecției” tuturor femeilor de nedreptăți, măsurile de combatere a traficului nu trebuie să lipsească nici o femeie de nici unul din drepturile sale umane, deoarece principiile non-discriminării și universa-

⁴ Multe din prevederile acestor Standarde se conțin și în Declarația Ministerială de la Haga privind Ghidul European pentru Măsuri Eficace de Prevenire și Combatere a Traficului de Femei cu Scopul Exploatării Sexuale, 24 – 26 aprilie 1997. Vezi și ICPRMW, care conține obligațiile detaliate ale statelor față de lucrătorii emigranți; Strategii-model și Măsuri Practice privind Eliminarea Violentei față de Femei în Domeniul Prevenirii Crimelor și Justiției Penale, Anexă la Rezoluția Adunării Generale A/RES/52/86, par. 9 (2 feb. 1998), care Strategii-model servesc “drept model pentru ghidul care urmează a fi folosit de Guverne în eforturile lor de abordare, în sistemul justiției penale, a diverselor manifestări de violență față de femei;...”; și Declarația Principiilor fundamentale de Justiție pentru Victimele Crimelor și Abuzului de Putere, GA res. 40/34 (29 Nov. 1985).

⁵ UDHR 2; ICCPR 2.1, 3; ICESCR 2.2, 3; CEDAW 1, 2, 16; CRC 2; ICPRMW 7, 25; Strategii-model 4-6(a); Declarația Principiilor Fundamentale, art. 3.

⁶ UDHR 13.I; ICCPR 12.I

⁷ UDHR 13.2; ICCPR 12.2-4.; CEDAW 15.4; sICPRMW 8.

lității normelor drepturilor omului sunt fundamentale și non-derogatorii. Statele au datoria să asigure apărarea tuturor drepturilor procedurale și individuale, inclusiv dreptul la aplicarea și interpretarea non-discriminatorie a legii.

Siguranța și Tratamentul Echitabil

3. Vor asigura accesul la:
 - a. ambasada sau consulatul țării, a cărei cetățenie o deține persoana traficată sau, dacă nu există ambasadă sau consulat, va asigura accesul la un reprezentant diplomatic al Statului care își asumă responsabilitatea pentru interesele statului sau oricare autoritate națională sau internațională care are sarcina să apere astfel de persoane,⁸ și
 - b. organizații non-guvernamentale care oferă servicii și/sau consultanță persoanelor traficate⁹.
4. Va asigura protecția persoanelor traficate și martorilor într-o modalitate care nu condiționează siguranța și integritatea persoanelor traficate sau martorilor intereselor anchetei penale, inclusiv:
 - a. Înainte, în timpul și după toate procedurile penale, civile sau alte proceduri legale, măsurile de apărarea persoanelor traficate de la intimidare, amenințări cu represalii din partea traficantilor și asociaților lor, inclusiv represalii din partea persoanelor cu funcție de răspundere și, după caz, va asigura în mod analog și protecția membrilor familiei și prietenilor persoanelor traficate¹⁰.
 - b. Schimbarea actelor de identitate, după caz.
 - c. Va lua în considerație necesitatea de siguranță a persoanei traficate, a membrilor familiei și prietenilor săi în timpul deciziilor privind arestul, detenția și termenii de eliberare a traficantului, și va înștiința persoana traficată pînă la eliberarea de sub arest sau detenție a persoanelor arestate pentru, sau condamnate de trafic, abuz sau exploatare a persoanei traficate¹¹.
5. Va informa toate persoanele traficate, precum și persoanele care ar putea fi victime ale traficului (cum ar fi migranții ilegali arestați) des-

⁸ Reguli Minimale Standarde pentru Tratamentul Prizonierilor 38; ICPRMW 23.

⁹ Strategii-model 10; Declarația Principiilor Fundamentale 14-15.

¹⁰ Statutul Curții Internaționale Penale de la Roma (ICC) 57.3, 64.2, 64.6(e),68; ICPRMW 16.2; Declarația Principiilor Fundamentale 6(d); Strategii-model 6(c), 7(h), 9(h).

¹¹ Vezi Strategii-model 7(i), 8(c), 9(b).

pre drepturile lor și procedurile legale disponibile pentru solicitarea compensației, restituției și reabilitării ca urmare a actului de trafic¹².

6. Nu va reține, întemnița sau urmări nici o persoană traficată pentru infracțiuni referitoare la statutul de victimă a traficului, inclusiv pentru lipsa unei vize valabile (inclusiv a vizei de lucru), cerșire, prostituție, ședere ilegală și/sau folosirea unei vize, documente de călătorie sau alte acte false; și nu va ține persoanele traficate într-un centru de triere, sau închisoare, în orice moment, pînă la, în timpul și după toate procedurile civile, penale sau alte proceduri juridice¹³.
7. Va interzice dezvăluirea publică a numelor persoanelor traficate în industria sexului și/sau folosirea, de către oricare persoană, a “istoriei” de traficare a persoanei întru cît poate cauza daune acesteia, familiei sau prietenilor săi sub nici o formă, în special în ce privește dreptul la libertatea călătoriei, căsătoriei, sau căutării unui serviciu bine-plătit¹⁴.
8. Va stabili, după posibilitate, unități specializate în cadrul poliției și procuraturii care vor fi instruiți și se vor ocupa de problemele complexe legate de gen și necesitățile specifice ale victimei traficului de ființe umane¹⁵.

Comentariu: Prevederile de mai sus, precum și altele, au drept scop tratarea persoanelor nu ca infractori dar ca victime a crimei, care reprezintă încălcări grave ale drepturilor omului. Recent Adunarea Generală a chemat toate Statele “să încurajeze și să acorde asistență femeilor supuse violenței în depunerea și examinarea pînă la capăt a plîngerilor formale”¹⁶. Aceste prevederi sînt orientate la instituirea echității și constituie unul din elementele ce stau la baza urmărilor judiciare reușite. Din păcate, majoritatea guvernelor continuă să trateze persoanele traficate ca migranți ilegali, victimizînd astfel această categorie. Practica arată că politicile curente în majoritatea Statelor împiedică persoanele traficate să se adreseze autorităților, deoarece adresarea se poate solda cu arest, detenție și/sau expulzare. Decizia de a intenta un dosar poate avea consecințe majore pentru persoanele implicate, atît în ce privește siguranța lor, în contextul riscului de represalii față de persoană sau familia sa (în special în caz de crimă organizată), cît și în legătură cu perspectivele lor viitoare, în contextul riscului de stigmatizare, excludere socială și/sau

¹² ICPRMW 16.5 - .7; Strategii-model 10(a).

¹³ ICPRMW 16.4.

¹⁴ Strategii-model 7(c).

¹⁵ ICC 42.9; Strategii-model 11(f).

¹⁶ Strategii-model 16(b).

hărțuire de către autorități. Pentru a realiza persecutarea eficientă a traficantilor, Statele trebuie să implementeze politici și legi care vor înlătura frica majorității persoanelor traficate față de autorități și lege, și vor asigura în continuare stimulenți care vor încuraja persoanele traficate să ceară ajutor, să se adreseze autorităților și, după dorință, să apară în calitate de martori în dosarele intentate. Numele persoanelor traficate nu trebuie să fie înregistrate în nici un document al judecătoriei sau alte documente publice. Ele nu trebuie divulgate nici presei nici publicului, inclusiv membrilor familiei, fără consimțămîntul persoanelor traficate.

Accesul la Justiție

9. Vor lua toate măsurile necesare pentru a asigura toate persoanele traficate, indiferent de statutul lor de imigrare, legalitatea sau ilegalitatea muncii prestate (inclusiv cerșitul sau activitatea sexuală) cu dreptul de a depune acuzații penale împotriva traficantilor și altor persoane care le-au exploatat sau abuzat. În cazul unui traficant cu imunitate diplomatică, Statele vor depune un efort de bună credință ca să obțină ridicarea imunității sau, în mod alternativ, vor expulza diplomatul. Statele trebuie să adopte un mecanism de informare imediată a persoanelor traficate despre drepturile lor de a cere această și alte forme de compensații¹⁷.
10. Vor pune la dispoziția persoanelor traficate un translator competent, calificat și un reprezentant juridic înainte de, și în timpul tuturor proceselor penale, civile, administrative și de alt gen, la care persoana traficată este martor, reclamant, inculpat sau altă parte, și va oferi gratis transcrieri sau copii ale tuturor documentelor și a rapoartelor referitoare la anchetă, în limba lor maternă.
Persoanele traficate și inculpații vor avea traducători și reprezentanți juridici diferiți. Dacă persoana traficată nu-și poate permite să plătească, reprezentanța juridică și serviciile translatorului atunci acestea vor fi oferite gratis¹⁸.
11. Vor recunoaște că traficul este deseori numai una din crimele comise față de persoana traficată¹⁹. Drept motiv suplimentar de acuzare față de traficant, Statele trebuie să ia în considerație următoarele:
 - a. Viol, atac sexual și alte forme de violență (inclusiv, fără limitare, omor, sarcini și avorturi forțate) și răpire de persoane²⁰.
 - b. Tortură, tratament crud, inuman sau degradant²¹.

¹⁷ UDHR 8; ICCPR 2.3; ICPRMW 16.2; Declarația Principiilor Fundamentale 4-5.

¹⁸ ICCPR 14.3; ICPRMW 18.3.

¹⁹ Strategii-model 8a, 9(a)(i).

²⁰ UDHR 3; ICCPR 6; CEDAW 2(f), 6 și Recomandarea 19 privind Violența față de Femei.

²¹ UDHR 5, ICCPR 7; CAT, toate, CRC 37(a); ICPRMW 10.

- c. Slavie sau practici similare sclaviei, servitute involuntară, muncă forțată sau în contul datoriei²².
 - d. Constrângeri de povara datoriilor²³.
 - e. Căsătorie forțată, avort forțat, sarcină forțată²⁴.
12. Va asigura ca procesul de judecată să nu fie în detrimentul sau să nu lezeze drepturile persoanei traficate și să fie compatibile cu siguranța fizică și echilibrul psihologic a persoanelor traficate și martorilor²⁵. Cel puțin, Statele trebuie să garanteze că:
- a. Sarcina probării înainte de, și în timpul oricărei acuzări a persoanei, care se presupune a fi vinovată de trafic, revine acuzării și nu persoanei traficate²⁶.
 - b. Procurorul trebuie să cheme cel puțin un martor-expert privind cauzele și consecințele traficului și efectele traficului asupra victimelor sau să consulte expertul dat la pregătirea procesului penal²⁷.
 - c. Metodele de investigare, depistare, colectare și interpretare a probelor minimizează amestecul nejustificat, nu dezonorează victimele, exclud prejudecăți legate de gen. De exemplu, oficialii nu vor folosi date din dosarul personal sau informația privind activitatea victimei traficului de ființe umane împotriva persoanei traficate, nici nu le va cita drept motiv pentru descalificarea plîngerii persoanei traficate sau pentru a decide să nu acuze traficanții de ființe umane²⁸.
 - d. Inculpaților nu li se permite să prezinte drept probă de apărare dosarul sau informație personală, ocupația curentă sau anterioară (de ex., prostituată sau servitoare) a persoanei traficate²⁹.
 - e. Persoanelor traficate, care au fost supuse și au fost martori la violență sexuală li se permite să prezinte probe în sala de judecată sau prin mijloace electronice sau alte mijloace speciale, după ce se iau în considerație toate circumstanțele și după audierea depozițiilor victimei sau martorului³⁰.

²² UDHR 4; ICCPR 8; SC, toate; SCAS, toate; ILO Nr. 29 și Nr. 105, toate; CRC 32; ICPRMW 11.

²³ SCAS 1(a).

²⁴ UDHR 16.1-2; ICESCR 10.1; ICCPR 23; CEDAW 16; SCAS 1(c).

²⁵ Strategii-model 10(d).

²⁶ UDHR 11.1; ICCPR 14.2; ICPRMW 18.2. "Responsabilitatea primară pentru inițierea acuzării revine organelor de procuratură și nu revine femeilor supuse violenței," Strategii-model 7(b).

²⁷ ICC 42.9.

²⁸ ICC 21.3, 54.1(b); Strategii-model 7(d) și 8(b).

²⁹ ICC 21.3, 68.1; Strategii-model 7(d).

³⁰ ICC 68.2; Strategii-model 7(c).

- f. Vor informa persoanele traficate despre rolul și drepturile lor în procesul de judecată, despre desfășurarea procesului și starea cauzei lor³¹.
- g. Punctele de vedere ale persoanelor traficate pot fi prezentate și urmează a fi examinate de instanță fără prejudecăți la orice etapă a procesului, relevantă intereselor personale ale victimelor și în conformitate cu sistemul național relevant de justiție penală³².

13. Va garanta că, în cazul cînd persoana traficată este inculpată într-o cauză penală:

- a. Aceasta să poată prezenta ca probă de apărare privațiunea de libertate sau constrîngerea din partea traficantului și această probă să fie considerată drept o circumstanță atenuantă la formularea sentinței³³.
- b. În cazurile care implică acuzații de comitere a crimei împotriva unuia sau mai multor traficanți, inclusiv omucidere, persoana poate să invoce auto-apărarea și să prezinte o probă de traficare și aceeași probă să fie considerată drept o circumstanță atenuantă la formularea sentinței³⁴.
- c. Procesele, care implică persoane traficate ce au emigrat se desfășoară în conformitate cu aceste Standarde, cu prevederile relevante din articolul 5 al Convenției de la Viena privind Relațiile Consulare (VCCR) și articolele 16-19 ale Convenției despre apărarea drepturilor tuturor lucrătorilor migranți. Statele care acordă asistență cetățenilor proprii în virtutea VCCR vor acționa, în interesele persoanei traficate și în conformitate cu cerințele sale.

Comentariu: Orice acțiune de combatere a traficului trebuie să fie îndreptată asupra infractorilor și nu asupra victimelor acestor practici. Însă adesea în fața instanței este chemată victima, și nu infractorul. Astfel fiind subminată în continuare încrederea victimei în capacitatea sistemului de drept de a face dreptate. Legislația privind combaterea traficului, care este deseori preocupată mai mult de migrarea ilegală și urmărirea penală decât de drepturile și necesitățile victimelor, este deseori folosită de către guverne în calitate de instrument de reprimare pentru pedepsirea și criminalizarea și marginalizarea persoanelor traficate și lezează drepturile umane fundamentale ale lor. Legile care abordează ocupațiile tipic "feminine" de regulă ocrotesc femeile și le împiedică să adopte același gen de decizii pe care le pot adopta bărbații. De exemplu,

³¹ Declarația Principiilor Fundamentale 6(a).

³² Declarația Principiilor Fundamentale 6(b).

³³ Vezi ICCPR 14.3(d).

³⁴ Vezi ICCPR 14.3(d).

legile privind combaterea traficului de ființe umane ar putea interzice femeilor să emigreze în scopuri de angajare în câmpul muncii, astfel lăsându-le pradă traficantilor. În plus, multe femei sunt împiedicate să contacteze autoritățile din cauza tratamentului discriminatoriu față de femeile emigrante, în special a celor angajate în industria sexului. În mai multe țări, poliția și procurorii au manifestat tendința de a submina credibilitatea femeilor-victime ale traficului și de a categoriza femeile drept “depravate” sau “fără virtute”, iar prin urmare drept persoane, ale căror drepturi umane nu merită să fie respectate. De aceea, este nevoie de a lua măsuri pentru încurajarea și asistența persoanelor traficate ca acestea să se adreseze autorităților și să acționeze drept martor, precum și pentru asigurarea “tratamentului echitabil” de sistemul de justiție penală, a siguranței și integrității persoanelor traficate.

Accesul la proces civil și despăgubiri

14. Vor lua toate măsurile necesare care garantează toate persoanele traficate, indiferent de statutul lor de imigrare, legalitatea sau ilegalitatea muncii prestate (de exemplu, cerșitul sau munca în sex-business) au dreptul să depună acuzații penale împotriva traficantilor și altor persoane (inclusiv funcționarii publici și, după caz, persoanele cu imunitate diplomatică), care ar fi putut să le exploateze sau abuzeze, și au acces la alte forme de compensație prin lege (inclusiv a salariilor pierdute), restituția și reabilitarea din cauza daunelor economice, fizice și psihologice³⁵.

Compensația materială (nu salariul) și reabilitarea psihologică și socială vor fi proporționale gravității încălcărilor și daunelor rezultate.

15. Vor confisca toate bunurile traficantilor condamnați și folosi bunurile date pentru achitarea tuturor dispozițiilor judecătorei privind compensația și restituirea prejudiciilor morale și daunelor fizice în favoarea persoanei traficate.

16. Vor garanta ca autoritățile competente, la cererea persoanei traficate și/sau reprezentantului său legal, să pună la dispoziția solicitantului (solicitanților) toate documentele și alte informații relevante în procesul soluționării cererii persoanei traficate, valoarea compensației și a despăgubirilor.

³⁵ ICCPR 2.3; ICC 75; ICPMW 22.6 și .9, 68.2; Declarația Principiilor Fundamentale 8-11; Strategii-model 10(c); vezi și, Dreptul la restituție, compensație și reabilitare pentru victimele încălcărilor grave ale drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, adoptate de Consiliul Economic și Social, Raportul Consiliului Economic și Social pentru anul 1998, A/53/3 par. 202; (Proiect) Principiile și directivele de bază privind dreptul la reparație al victimelor încălcărilor grave ale Drepturilor Omului și a Dreptului Umanitar Internațional, Comisia privind Drepturile Omului, UN (E/CN.4/1997/104, aprilie 1997), care a format baza pentru examinarea cauzei de către Comisie.

Comentariu: Traficul cu ființe umane comportă mari consecințe economice, emoționale, psihologice și fizice pentru victime, familiile și prietenii lor. Aceste consecințe nu sunt remediate prin investigarea și urmărirea penală a infractorului. Asistența și sprijinul adecvat, precum și compensația financiară servesc nu numai la înlăturarea sau remedierea consecințelor, ci servește și drept piedică pentru traficantii prin întărirea poziției persoanelor traficate, întrucât, victimele încălcărilor Drepturilor Omului au rămas în mare măsură în afara atenției naționale și internaționale. Totuși, în ultimii ani, necesitatea de a acorda atenție drepturilor victimelor, în special dreptul la reparație, este recunoscut tot mai mult drept o cerință esențială a justiției. Această tendință este exemplificată de instrumentele citate în nota de subsol 34.

Statutul de Rezident

17. Vor preveni expulzarea imediată, aplanarea examinării cauzei de deportare și vor asigura statutul de rezident (inclusiv dreptul la muncă) pe o perioadă inițială de șase luni, pe parcursul căreia persoana traficată va putea decide să intențeze sau nu un proces civil sau să fie martor într-un proces penal împotriva traficantilor³⁶. Dacă persoana traficată decide să intențeze un proces civil sau să devină martor într-un proces penal, sau să întreprindă ambele acțiuni, atunci statul va oferi persoanei traficate statut de rezident (inclusiv dreptul la muncă) pe durata acestor procese, inclusiv toate apelurile.

18. Nu vor deporta nici o persoană traficată dacă există motive serioase să se creadă că această persoană va fi în pericol de a fi supusă torturii. Toate deportările vor fi executate în conformitate cu legea³⁷.

19. Vor oferi persoanelor traficate informații și posibilitatea de a solicita reședință permanentă conform legislației naționale și tratatelor internaționale. La examinarea cererilor de azil, persoana traficată va avea permisiunea de a prezenta probe în favoarea declarației că repatrierea ar putea să perecliteze grav viața sa, cum ar fi riscul sperit de represalii din partea traficantilor, persecuție sau hărțuire din partea autorităților³⁸. Vor fi respectate directivele care recunosc acordarea

³⁶ ICCPR 13; ICPMW 22.1-.5. Potrivit Legislației Olandeze, victima presupusă sau reală a traficului are dreptul la o “perioadă de meditație” de trei luni, în timpul căreia să decidă dacă vrea sau nu să înainteze acuzații penale împotriva traficantului (traficantilor) și să se prezinte în calitate de martor. Dacă persoana decide să înainteze acuzații penale, ea are dreptul la permis de reședință temporară pe durata procesului penal, inclusiv apelurile, în același timp, ea are dreptul la beneficii (de exemplu, asistență socială, locuință, asistență medicală, servicii sociale, asistență juridică, consultanță) în aceeași măsură ca și pentru cetățeni. Circulara cu privire la cetățeni străini Ch. B17 (1988, rev. 1993 și 1994), TBV 1996/3. Belgia a adoptat măsuri similare. Circulară Ministerială, Monitorul Belgian (1 iulie, 1994; 13 ianuarie 1997).

³⁷ CAT 3.13

³⁸ Convenția privind Statutul Refugiaților, I.A.2 ; UDHR I4.

azilului în baza persecuției pe motiv de discriminare a genurilor.

20. Dacă statul, a cărei cetățenie o deține persoana traficată, potrivit declarației sale, refuză pentru un motiv oarecare să recunoască declarația persoanei traficate, se va lua în considerație dacă există vreo probabilitate ca persoana traficată să fi fost născută în și/sau să fi fost petrecut majoritatea vieții sale în țara dată. În acest caz, țara, în care își are reședința (legală sau ilegală) persoana traficată, trebuie să ofere persoanei traficate toate drepturile și privilegiile acordate altor persoane apatride, care sunt stipulate în Convenția ONU privind Statutul Persoanelor Apatride.

Comentariu: Multe persoane traficate se abțin să solicite ajutor sau să contacteze autoritățile din cauză temerii de a fi deportate. Deși, la prima vedere, deportarea ar părea că reprezintă o cale de a scăpa de situația de trafic, realitatea este mult mai complicată.

Deseori, victima împrumută bani pentru a achita plățile agenților de recrutare. Ea poate avea o datorie și față de propria familie precum și față de persoanele, care au recrutat-o în țara de origine. Deportarea ar însemna întoarcerea acasă “cu mâinile goale”, datorii pe care ea niciodată nu le va putea stinge și lipsa altor perspective pe viitor. Dacă se află că o femeie a fost angajată în industria sexului, ea riscă să fie expulzată din familie sau comunitatea sa. Mai mult, nu se știe dacă deportarea înseamnă o cale de evadare din districtul judecătoresc penal. De multe ori femeile se întorc acasă doar pentru a găsi traficanții care așteaptă a să le reîntoarcă imediat. Traficanții amenință adesea victima că vor informa familia despre activitățile sale, dacă ea nu se va supune cerințelor lor. Deportarea, deseori, înseamnă că persoana traficată este “dată în grija” traficanților din nou, fără a fi apărată de autorități sau societate. De multe ori, persoanele traficate nu numai că se tem de represalii din partea traficanților lor, dar și de hărțuire, arest sau detenție din partea autorităților din țările natale. Asigurarea victimei cu aplanarea deportării, reședința temporară în timpul proceselor penale și civile și posibilitatea de a solicita reședință permanentă înlătură frica persoanelor traficate de deportare. Aceste opțiuni oferă două avantaje: în primul rând, persoana traficată poate să se restabilească și să-și reia controlul asupra vieții sale și, într-al doilea rând, acestea permit o urmărire judiciară eficace a traficanților prin încurajarea victimelor de a contacta autoritățile și de a acționa în calitate de martor.

Asistența medicală și alte Servicii

21. Vor promova și vor sprijini dezvoltarea cooperării între persoanele traficate, organele ordinii de drept și organizațiile non-guvernamentale capabile să ofere asistență persoanelor traficate³⁹. Toate persoanele, care prestează servicii (medicale, juridice etc.) trebuie să primească

instruire pentru a fi sensibilizate privind drepturile și necesitățile persoanelor traficate și trebuie să fie instruite privitor la Directivele existente pentru a oferi ajutor potrivit și prompt⁴⁰.

22. Vor acorda asistență medicală și psihologică adecvată, confidențială și accesibilă în aceeași măsură ca și pentru cetățenii Statului⁴¹.
23. Vor oferi servicii strict confidențiale de testare la HIV/SIDA și alte boli sexual-transmisibile, dar numai la solicitarea persoanei, în plus, oricare și toate testările trebuie să fie însoțite de consultații adecvate până la și după testare. Nu se va lua nici o măsură de pedepsire sau restricție împotriva oricărei persoane traficate, testul căreia va fi pozitiv pentru HIV/SIDA sau oricare altă boală sexual-transmisibilă. Testarea trebuie să se efectueze conform standardelor stipulate în “Raportul despre Consultația Internațională privind SIDA și Drepturile Omului (Centrul ONU pentru Drepturile Omului și Organizația Mondială a Sănătății, Geneva, iulie 1989).
24. Pe parcursul perioadei statutului de reședință temporară, vor asigura⁴²:
- Condiții de trai adecvate și sigure
 - Accesul la toate serviciile medicale și sociale oferite de stat
 - Consultanță în limba maternă a persoanei traficate
 - Asistență financiară adecvată
 - Posibilități de angajare, educație și instruire

Comentariu: În majoritatea cazurilor, persoanele traficate nu au loc de trai sau mijloace de întreținere, după ce evadează de sub controlul traficanțului. Ele ar putea să nu cunoască limba locală, nici să aibă rude care să le poarte de grijă în locul la care au ajuns, deseori, ele au fost supuse violenței fizice, condițiilor de lucru nesigure (de exemplu, expunerea la substanțe chimice), avorturi forțate sau contacte sexuale fără protecție și au nevoie urgentă de asistență medicală. În afară de abuzul fizic, ele pot fi grav traumatizate prin violența fizică și psihologică suportată și suferită din cauza mai multor boli psihologice și psiho-somatice. Mai mult, deseori lipsesc posibilitățile de angajare în condiții viabile drept urmare a traficului. Asistența și posibilitățile de angajare și instruire potrivite permit victimelor traficate să reia controlul asupra vieții lor și să-și îmbunătățească perspectivele.

³⁹ Strategii – model 11, 12.

⁴⁰ Declarația Principiilor Fundamentale, 16

⁴¹ ICPRMW 28; Declarația Principiilor Fundamentale 14-15, 16.

⁴² Strategii-model 11(a).

Repatrierea și Reintegrarea

25. Când și dacă persoana traficată se va întoarce în țara natală, vor acorda fonduri necesare pentru întoarcerea lor⁴³ și, după caz, vor elibera, sau vor asigura asistența la eliberarea, unor noi acte de identitate.
26. Vor asigura programe de asistență și suport pentru reintegrarea persoanelor traficate, care doresc să se întoarcă ori s-au întors în țara sau comunitatea lor natală pentru a reduce problemele pe care acestea le înfruntă la reintegrarea în comunitățile lor.

Asistență pentru reintegrare este esențială pentru prevenirea sau depășirea dificultăților suferite ca urmare a respingerii din partea familiei sau comunității, incapacitatea de a găsi un serviciu viabil, și hărțuielilor, represaliilor sau persecuțiilor din partea traficantilor și/sau autorităților. Programele de reintegrare trebuie să includă posibilități de educație, instruire profesională și asistență practică și să nu stigmatizeze sau victimizeze persoanele traficate. Toate programele trebuie să garanteze confidențialitatea persoanei traficate⁴⁴.

Comentariu: În majoritatea cazurilor, traficantii deposează persoanele traficate de mijloace financiare necesare pentru întoarcerea în țara sau comunitatea natală. Pe lângă lipsa mijloacelor financiare, persoanele traficate pot să nu dispună nici de documente de călătorie, deoarece traficantii de obicei confiscă pașapoartele sau actele de identitate ale victimelor lor. În lipsa banilor și a actelor, persoanele traficate nu pot să se întoarcă în țara sau comunitatea natală. Aceasta se poate solda cu reținerea lor în centre de triere sau detenție, deseori timp de mai mulți ani și în condiții inumane. Persoanele traficate care pot să se întoarcă în țara sau comunitatea natală, fie voluntar fie în urma deportării, se confruntă cu mai multe probleme. Lipsa sprijinului și posibilităților adecvate la întoarcerea lor le expune la un risc sporit de abuz repetat și exploatare, inclusiv trafic repetat.

Cooperarea între state

27. Vor coopera prin mecanisme bilaterale, regionale, inter-regionale și internaționale la elaborarea strategiilor și acțiunilor comune pentru a preveni traficul de persoane, inclusiv cooperarea transfrontalieră în urmărirea judiciară a traficantilor și protecția vieții și drepturilor persoanelor traficate.
28. Vor coordona repatrierea sigură și voluntară a persoanelor traficate.

⁴³ ICPRMW 67.1.15

⁴⁴ ICPRMW 67.2.

29. Vor asigura finanțarea programelor, inclusiv a celor inițiate de organizații non-guvernamentale, pentru educație și campanii de sensibilizare a opiniei publice privind cauzele și consecințele traficului.

Comentariu: Cooperarea între state este absolut esențială pentru realizarea Standardelor. Traficul este crimă internațională, care trebuie să fie combătută multilateral. Statele trebuie să aplice strategii multidisciplinare și de mai multe niveluri pentru a combate rețelele sofisticate care activează în lume. Statele și organizațiile non-guvernamentale trebuie să conlucreze pentru a asigura ca traficantii să nu poată găsi “paradisul” nicăieri în lume. În lipsa unei astfel de măsuri organizate și coordonate, traficul nu va fi niciodată stopat sau chiar redus.

ANEXA 3:

INSTRUCȚIUNILE PENTRU PROTECȚIA DREPTURILOR COPILOR VICTIME ALE TRAFICULUI ÎN EUROPA DE SUD-EST (MAI, 2003)

Următoarele instrucțiuni stabilesc o practică bună în ce privește protecția și asistența copiilor-victime ale traficului din momentul identificării inițiale pînă la integrarea și recuperarea finală a copilului. Aceste instrucțiuni au fost elaborate în baza instrumentelor relevante internaționale și regionale și explică direct politicile și practicile necesare pentru implementarea și protecția drepturilor copiilor-victime ale traficului. Aceste instrucțiuni intenționează să ghideze Guvernul și Actorii de Stat, organizațiile și ONG-urile internaționale în elaborarea procedurilor pentru măsurile speciale de protecție a copilului-victimă a traficului.

DEFINIȚIA

- ▶ Traficul copilului este o acțiune de recrutare, transportare, transferare, găzduire sau primire a copilului în scopul exploatării în țară sau în afara ei.
- ▶ Consimțământul copilului-victimă privind exploatarea intenționată nu este relevant, chiar și în cazurile cînd nici unul din mijloacele următoare nu au fost folosite: “forță, constrîngere, răpire, înșelare, abuz de putere sau acțiuni întreprinse în cazul cînd o persoană se află într-o stare vulnerabilă sau sub controlul altei persoane”
- ▶ Copil-victimă a traficului (copil-victimă) este orice persoană sub vîrsta de 18 ani.

PRINCIPII GENERALE

Următoarele principii formează Ghidul Bunei Practici și trebuie luate în considerare la toate etapele de îngrijire și protecție a copiilor-victime ale traficului în țările de destinație, tranzit și origine.

Drepturile copilului

- ▶ Toate acțiunile întreprinse în vederea copiilor-victime trebuie să se bazeze pe principiile de protecție și respect pentru drepturile omului după cum stipulate în Convenția ONU cu privire la drepturile copilului (1989).
- ▶ Copiii-victime au dreptul la măsuri speciale de protecție, atît în calitate de victime, cît și în calitate de copii, conform drepturilor și nevoilor lor speciale.
- ▶ Implicarea copilului-victimă în activități criminale nu trebuie să submineze statutul lui de copil și victimă.

Interesul superior al copilului

- ▶ În toate acțiunile ce afectează copiii-victime, indiferent dacă sunt întreprinse de instituții de protecție socială de stat sau private, instanțe judecătorești, autorități administrative sau organe legislative, interesul superior al copilului trebuie luat în considerație cu prioritate.

Dreptul de a nu fi discriminat

- ▶ Copiii-victime, necetățeni, precum și cetățeni și copiii care locuiesc pe teritoriul țării, au dreptul la aceeași protecție și drepturi. Ei trebuie considerați în primul și în primul rînd copii. Statutul, naționalitatea, rasa, sexul, limba, religia, originea etnică sau socială, statutul la naștere sau orice alt statut trebuie să fie considerate secundare.

Respectul pentru opiniile copilului

- ▶ Copilul-victimă capabil de a-și formula propriile opinii are dreptul de a-și exprima liber opiniile în toate acțiunile care îl afectează, de exemplu, în luarea deciziei privind posibila întoarcere la familia sau țara de origine.
- ▶ Opiniile copilului vor fi luate în considerare avîndu-se în vedere vîrsta, gradul său de maturitate și interesul său superior.

Dreptul la informare

- ▶ Copiii-victime vor primi informații accesibile despre, de exemplu, situația și drepturile lor, serviciile disponibile și procesul de reunificare a familiei și/sau repatriere.
- ▶ Informația trebuie prezentată în una din limbile pe care copilul-victimă le înțelege. În toate cazurile în care copilul-victimă este chestionat/intervievat sau necesită acces la servicii el va fi asistat de interpreți adecvați.

Dreptul la confidențialitate

- ▶ Nu se vor divulga informațiile despre copilul-victimă, care ar putea pune în pericol copilul sau membrii familiei sale.
- ▶ Toate măsurile necesare trebuie întreprinse pentru a proteja statutul de persoană privată și identitatea copilului-victimă. Nu se va face publică adresa, numele sau altă informație despre copil care ar putea duce la indentificarea copilului-victimă sau a membrilor familiei sale.
- ▶ Se va solicita permisiunea copilului-victimă, într-un mod corespunzător vârstei lui, înainte ca informația sensibilă să fie divulgată.

Dreptul de a fi protejat

- ▶ Statul are obligația de a proteja și asista copiii-victime ale traficului și de a asigura securitatea lor.
- ▶ Toate deciziile ce afectează copiii-victime vor fi luate în mod expeditiv.

INSTRUCȚIUNILE PENTRU MĂSURI SPECIFICE

IDENTIFICAREA

Măsuri pro-active de identificare

- ▶ Statele vor lua toate măsurile necesare pentru a stabili proceduri eficiente pentru identificarea rapidă a copiilor-victime.
- ▶ Se vor depune eforturi în vederea coordonării schimbului de informație între agenții și persoane individuale (inclusiv organele de drept, sănătate, educație, agenții și ONG-uri de asistență socială) pentru a asigura identificarea copiilor-victime și asistarea lor cât mai curând posibil.
- ▶ Autoritățile de imigrație, frontieră și organele de drept vor instaura proceduri de identificare a copiilor-victime la punctele de intrare și în

alte locuri.

- ▶ Autoritățile de sănătate, servicii sociale sau educație vor contacta autoritățile relevante de drept în cazul când se cunoaște sau se suspectează că are loc exploatarea sau traficul unui copil sau copilului este supus riscului de a fi exploatat sau traficat.
- ▶ ONG-urile/organizațiile societății civile trebuie să contacteze autoritățile de drept și/sau autoritățile serviciilor sociale în cazurile când se știe sau se suspectează că un copil este exploatat sau traficat sau este supus riscului de a fi exploatat sau traficat.

Prezumția de vîrstă

- ▶ În cazul în care nu se cunoaște vîrsta victimei, dar sunt motive de a considera că victima este copil, prezumția va fi că victima este copil.
- ▶ În așteptarea verificării vîrstei victimei, victima va fi tratată drept copil, acordîndu-se toate măsurile speciale de protecție stipulate în aceste instrucțiuni.

NUMIREA UNUI TUTORE

Procesul de numire a tutorelui

- ▶ De îndată ce victima a fost identificată, se va numi un tutore care îl va însoți pe copil pe durata întregului proces pînă în momentul în care se stabilește și se implementează o soluție durabilă/permanentă în interesul superior al copilului. În măsura posibilităților, una și aceeași persoană va fi numită pentru însoțirea copilului pe durata întregului proces.
- ▶ Autoritățile serviciilor sociale sau alte instituții adecvate vor institui un serviciu de tutelă care va fi implementat direct sau prin intermediul organizațiilor acreditate oficial.
- ▶ Serviciul de tutelă va numi un tutore de îndată ce a fost informat despre identificarea unui copil-victimă.
- ▶ Serviciul de tutelă va purta responsabilitate pentru toate acțiunile tutorelui numit.
- ▶ Statul va asigura ca serviciul să fie total independent, permițîndu-i să întreprindă orice acțiuni pe care le consideră a fi în interesul superior al copilului-victimă.
- ▶ Persoanele numite ca tutori trebuie să aibă experiență relevantă în îngrijirea copiilor și cunoștințe, și înțelegere a nevoilor speciale ale copiilor-victime și a particularităților de gen.
- ▶ Tutorii trebuie să beneficieze de pregătire specializată și sprijin profesional.

Responsabilitățile tutorelui

- ▶ Indiferent de statutul legal al persoanei numite în calitate de tutore (de ex. Tutore legal, tutore temporar, curator/representant, asistent social sau lucrător al ONG) responsabilitățile lui vor fi următoarele:
 - a) să asigure ca toate deciziile luate să fie în interesul superior al copilului,
 - b) să asigure ca victima-copil să primească îngrijire adecvată, găzduire, îngrijire medicală, sprijin psiho-social, educație și sprijin lingvistic,
 - c) să asigure ca victima-copil să aibă access la reprezentare juridică și de altă natură în caz de necesitate,
 - d) să-l consulte, sfătuiască și să-l informeze pe copil despre drepturile lui,
 - e) să contribuie la identificarea unei soluții durabile în interesul superior al copilului,
 - f) să asigure o conexiune între copilul-victimă și diferite organizații care pot acorda servicii copilului,
 - g) să ajute copilul-victimă în căutarea familiei,
 - h) să asigure ca repatrierea sau reunificarea familiei să se facă în interesul superior al copilului
- ▶ După chestionarea inițială de către organele de drept, tutorele va însoți copilul la un adăpost/azil adecvat.
- ▶ Tutorele va fi responsabil de garantarea interesului superior al copilului-victimă pînă cînd copilul nu va fi plasat în custodia OIM, Ministerului Afacerilor Interne sau altor organizații competente responsabile de procesul de repatriere sau nu e întors părinților sau tutorele legal. Tutorele va urmări ca să fie îndeplinite toate documentele relevante de plasare temporară a copilului în custodia Ministerului Afacerilor Interne. Pînă la găsirea unei soluții durabile pentru copil, acesta va rămîne în custodia statului în tutela ex officio (din oficiu) a tutorelui numit.
- ▶ Tutorele va avea dreptul să refuze să depună mărturie în procesele (judiciare) penale și civile, dacă aceasta este în interesul superior al copilului.
- ▶ Tutorele va fi prezent la toate interviurile poliției cu copilul. În cazul în care pe parcursul acestor interviuri tutorele consideră că ar fi bine ca copilul să beneficieze de consiliere juridică/avocat, el va avea dreptul și responsabilitatea de a informa poliția despre necesitatea întreruperii interviului pînă la momentul în care va fi prezent un consilier juridic/avocat.

CHESTIONAREA, INTERVIURILE ȘI ACȚIUNILE INIȚIALE

Înregistrarea

- ▶ Autoritățile de drept (adică poliția) trebuie să înregistreze copiii-victime prin chestionarea inițială.
- ▶ Autoritățile de drept trebuie imediat să deschidă un dosar al copilului-victimă și să înceapă a colecta informații care ar facilita procedurile judiciare precum și măsurile care trebuie întreprinse pentru soluționarea cazului copilului.

Chestionarea inițială

- ▶ Copilul victimă trebuie să fie chestionat într-un mod adecvat statutului său de copil.
- ▶ Numai membrii special pregătiți ai autorității de drept vor chestiona copilul-victimă. În toate cazurile posibile, copilul-victimă va fi chestionat de ofițeri de drept de același sex.
- ▶ Chestionarea inițială a copilului-victimă va avea ca scop doar colectarea datelor biografice și a informației despre situația socială (vârsta, naționalitatea, limbile vorbite, etc.).
- ▶ La această etapă nu se va urmări colectarea informației referitoare la experiența copilului-victimă din perioada traficului sau a informației pe care ar putea-o deține despre anumite activități ilegale etc.
- ▶ Autoritățile de drept trebuie să evite chestionarea copilului-victimă în incinta sediilor lor sau în locurile unde copilul a fost exploatat și/sau în prezența sau proximitatea fizică a vreunei persoane suspectate de a fi un traficant. Ori de cîte ori este posibil, chestionarea inițială va fi amînată pînă la transferarea copilului într-o încăpere unde el poate fi în siguranță.

Acțiunea inițială

- ▶ La identificarea copilului-victimă sau cînd există prezumpția că victimă este copil, autoritățile de drept vor fi responsabile de organizarea imediată a transferului copilului-victimă la un adăpost/loc sigur pentru a fi găzduit.
- ▶ După identificarea copilului-victimă, autoritățile de drept/poliția trebuie să contacteze, cît mai curînd posibil, serviciile de tutelă pentru numirea unui tutore.
- ▶ În procesul de numire a tutorelui, autoritățile de drept vor respecta confidențialitatea și statutul de persoană privată a copilului.

- ▶ Ministerul Afacerilor Interne sau alte agenții relevante de drept trebuie să facă disponibilă tuturor stațiilor de drept datele de contact ale serviciului de tutelă.
- ▶ Ofițerul de poliție cu cel mai înalt grad/ofițerul interimar al investigație va fi responsabil de contactarea serviciului de tutelă și de încredințarea copilului în îngrijire tutorelui.
- ▶ La prezentarea tutorelui, ofițerul responsabil va semna documentele necesare (care vor fi prezentate de tutore) care confirmă transferul copilului în protecție tutorelui ex officio (din oficiu): în cazul dat, ei trebuie să recunoască dreptul tutorelui de a solicita întreruperea procesului, de a vorbi singur cu copilul și de a lua toate măsurile necesare care sunt în interesul superior al copilului.
- ▶ Autoritățile relevante de drept vor asigura ca tutorele numit să însoțească copilul-victimă peste tot.

Intervievarea copilului-victimă despre experiența trăită

- ▶ Poliția și alte autorități de drept vor chestiona copilul-victimă despre experiența din perioada traficului doar în prezența tutorelui adecvat.
- ▶ Autoritățile de drept vor reduce la minim durata și scopul chestionării pentru a reduce la minim trauma ulterioară și stresul psihologic al copilului-victimă.
- ▶ Autoritățile de drept vor solicita tutorelui informație care nu necesită în mod juridic mătură directă a copilului.
- ▶ Deoarece consimțământul copilului nu este relevant pentru scopuri juridice, autoritățile de drept vor folosi astfel de informație doar pentru scopurile generale ale investigației.
- ▶ Consimțământul aparent al copilului-victimă privind exploatarea intenționată nu va fi folosit:
- ▶ În calitate de probă în înnaintarea învinuirilor penale împotriva copilului care țin de statutul de victimă a traficului sau statutul de copil,
- ▶ Ca bază unică pentru reținerea copilului în custodia poliției pentru chestionarea ulterioară – directă sau indirectă.
- ▶ Autoritățile de drept (procurorii și judecătorii) vor asigura ca copiii-victime să nu fie supuși procedurilor sau sancțiunilor penale pentru faptele ce țin de situația lor de persoane traficate.
- ▶ Autoritățile de drept vor asigura ca victimele-copiii să nu fie niciodată deținuți din motive ce țin de statutul lor de victimă.

Determinarea vârstei

- ▶ La verificarea vârstei victimei se va lua în considerare:
- ▶ experiorul și maturitatea psihologică a copilului,

- ▶ declarațiile victimei,
- ▶ documentele,
- ▶ se va verifica cu ambasadele și alte autorități relevante,
- ▶ opinia medicului în baza examenului medical cu consimțământul copilului.

REFERIREA/TRIMITEREA ȘI COORDONAREA/COOPERAREA

Referirea/trimiterea la serviciile adecvate

- ▶ Copiii-victime vor fi referiți/trimiși în mod expeditiv serviciilor adecvate.
- ▶ Statul, prin intermediul ministerelor relevante, va ajuta autorităților de drept, autorităților serviciilor sociale, organelor administrative relevante, organizațiilor internaționale și ONG-urilor/organizațiilor societății civile în stabilirea unui mecanism eficient de referire pentru copiii-victime.

Cooperarea între agenții

- ▶ Toate ministerele și organele guvernamentale relevante (inclusiv poliția, autoritățile serviciilor sociale, Ministerele de Interne) implicate în referirea și asistența copiilor-victime vor adopta politici și proceduri care favorizează schimbul de informație și lucrul în rețea între agenții și persoane individuale care lucrează cu copiii-victime pentru a sigura un lanț eficient de îngrijire și protecție pentru ei.
- ▶ Ministerul Afacerilor Interne va numi un “ofițer de legătură” care va fi responsabil de legăturile/relațiile cu autoritățile serviciilor sociale/serviciul de tutelă și, în mod particular, tutorele victimei.
- ▶ Pentru a asista organele judiciare și administrative relevante în achiziționarea informației și documentelor necesare pentru a ajunge la o decizie informată ce vizează măsurile ce trebuie întreprinse pentru soluționarea cazului copilului, Ministerul Afacerilor Interne va ajuta în stabilirea contactelor cu autoritățile corespunzătoare din țara de origine a copilului. Astfel de asistență va fi acordată autorităților relevante și în formă de sprijin și coordonare a relațiilor lor de colaborare cu Ministerului Afacerilor Externe și, dacă este cazul, a contactelor lor cu reprezentanții ambasadelor țării de origine a copilului.
- ▶ Ofițerul de legătură va stabili legături cu membrii agențiilor relevante de drept care se ocupă de copiii-victime.
- ▶ Ofițerii de legătură (când e cazul, împreună cu consilierul juridic pentru Minister) vor fi responsabili să reprezinte Ministerului Afacerilor Interne la ședințe la care, în comun cu alte organe administrative și judiciare relevante, se decide asupra măsurilor finale privind copilul.

ÎNGRIJIREA ȘI PROTECȚIA INTERIMARĂ

Îngrijire și protecție

- ▶ Copiii-victime au dreptul să primească îngrijire și protecție imediată, inclusiv siguranță, hrană și găzduire într-un loc sigur, acces la servicii de sănătate, sprijin psihologic, asistență juridică, servicii sociale și educație.
- ▶ Îngrijirea și asistența se vor baza pe respectul pentru identitatea/originea culturală, genul și vârsta copilului.
- ▶ Asistență adecvată va fi acordată copiilor cu nevoi speciale, în special în cazurile de dizabilități, stres psihologic, boală și graviditate.
- ▶ Copiii-victime vor fi îngrijiți de specialiști pregătiți adecvat care cunosc nevoile speciale ale copiilor-victime.
- ▶ Autoritățile serviciilor sociale vor acorda astfel de îngrijire prin cearea serviciilor adecvate și, unde e cazul, prin cooperarea cu organizațiile internaționale și ONG-urile relevante.
- ▶ Tutorii, în cooperare cu autoritățile serviciilor sociale și ONG-uri, vor efectua o evaluare a nevoilor speciale pentru fiecare copil-victimă pentru a determina prevederile de îngrijire și protecție.

Găzduirea într-un loc sigur

- ▶ Copiii-victime vor fi plasați într-un loc sigur și potrivit (adică adăpost temporar sau îngrijire alternativă) cât mai curînd posibil după identificarea lor.
- ▶ Autoritățile serviciilor sociale, în cooperare cu ONG-uri și organizații internaționale, vor elabora standarde de îngrijire pentru localurile unde sunt găzduiți copiii-victime.
- ▶ Copilul, în nici un caz, nu va fi plasat într-o instituție de detenție a organelor de drept. Aceasta include detenție în, de exemplu, centre de detenție, celule ale poliției, penitenciare sau alte centre speciale de detenție pentru copii.

REGLEMENTAREA STATUTULUI

- ▶ Ministerele de Interne și/sau alte autorități relevante de stat vor stabili politici și proceduri pentru a asigura că copiii-victime, care nu sunt cetățeni/locuitori ai țării în care se află, primesc Vize Umanitare Temporare și au dreptul să stea în țară pe bază legală valabilă pînă la găsirea soluției durabile/permanente.
- ▶ Pentru copiii care nu au documente, Ministerele de Interne și/sau alte autorități relevante de stat vor acorda documente provizorii.

- ▶ În comun cu Ministerul Afacerilor Interne și, în dependență de caz, autoritățile serviciilor sociale, tutorele va fi responsabil de inițierea procedurilor de înnaintare a cererii pentru emiterea Vizei Umanitare Temporare și a permisului concordant de ședere, acționînd din numele copilului în orice prezentări și proceduri administrative necesare.
- ▶ Acest statut va fi acordat copilului-victimă pînă cînd organele judiciare și administrative relevante vor lua decizia privind măsurile pentru soluționarea cazului copilului.

EVALUAREA CAZULUI INDIVIDUAL ȘI IDENTIFICAREA UNEI SOLUȚII DURABILE

- ▶ Copilul-victimă va fi întors în țara sa de origine numai dacă, anterior întoarcerii, un îngrijitor potrivit, cum ar fi un părinte, altă rudă, alt adult care ia în îngrijire copii, o agenție guvernamentală, o agenție de protecție a copiilor din țara de origine și-a dat consimțămîntul și este în stare să-și asume responsabilitate pentru copil și să-i acorde îngrijire și protecție adecvată.
- ▶ Opiniile copilului se vor lua în considerare la examinarea posibilității de reunificare a familiei și/sau întoarcere în țara de origine și la identificarea soluției durabile pentru copil.
- ▶ Autoritățile serviciilor sociale, în cooperare cu Ministerele de Interne, în caz de necesitate, vor lua toate măsurile necesare pentru a găsi, identifica și localiza membrii familiei și a facilita reunificarea copilului-victimă cu familia sa, dacă aceasta este în interesul superior al copilului.
- ▶ Ministerele respective, în comun cu autoritățile serviciilor sociale relevante și/sau tutorele, vor fi responsabile pentru a stabili dacă repatrierea copilului-victimă este sau nu lipsită de pericol și a asigura că procesul are loc într-un mod care respectă demnitatea copilului și este în interesul superior al copilului.
- ▶ Ministerele Afacerilor Externe, Ministerele de Interne și alte autorități de stat relevante vor stabili acorduri și proceduri de colaborare pentru a asigura că se efectuează o investigație minuțioasă a circumstanțelor individuale și familiale ale copilului-victimă pentru a determina cursul optim al acțiunilor pentru copil.
- ▶ Tutorele, acționînd prin și cu asistența Ministerului Afacerilor Interne sau alte autorități de stat relevante și autoritatea serviciilor sociale relevantă, va demara procesul de dobîndire a documentelor și informației din țara de origine a copilului pentru a conduce o evaluare a riscurilor și securității în baza căreia se va lua decizia de a reuni sau nu copilul cu familia sa sau de a-l întoarce sau nu în țara sa de origine.
- ▶ După ce s-au acumulat suficiente documente și informație, auto-

ritățile serviciilor sociale relevante vor decide în comun cu tutorele, Ministerul Afacerilor Interne (sau alte Ministere relevante) și, dacă e cazul, reprezentanții ambasadei țării de origine, despre dispoziția finală făcută în favoarea copilului.

- ▶ Dacă decizia luată este împotriva reunificării familiei și/sau repatrierii, tutorele va rămâne în continuare responsabil pentru copilul-victimă pînă cînd organul judiciar adecvat va numi un tutore legal pentru copil.
- ▶ Pentru a asista organele judiciare și administrative relevante în achiziționarea informației și documentelor necesare în baza cărora s-ar lua o decizie privind măsurile pentru soluționarea cazului copilului, Ministerul Afacerilor Interne va asista acele autorități în stabilirea contactelor cu autoritățile corespunzătoare din țara de origine a copilului. Astfel de asistență va fi acordată deasemenea autorităților relevante în formă de sprijin pentru și coordonare cu relațiile lor cu Ministerul Afacerilor Externe și, dacă e cazul, contactele lor cu reprezentanții ambasadelor țării de origine a copilului.

IMPLEMENTAREA SOLUȚIEI PERMANENTE

Integrarea locală

- ▶ Copiii-victime, atît acei care sunt cetățeni, cît și cei care nu sunt cetățeni/rezidenți ai țării în care se află, au dreptul să primească protecție și îngrijire pe termen lung, inclusiv acces la serviciile de sănătate, sprijin psihologic, servicii sociale și educație.
- ▶ În situațiile în care întoarcerea sigură a copilului la familia sa și/sau țara sa de origine nu este posibilă sau cînd întoarcerea nu este în interesul superior al copilului, autoritățile de protecție socială vor lua măsuri adecvate de îngrijire pe termen lung.
- ▶ Astfel de măsuri trebuie să favorizeze măsurile familiale și comunitare și nu îngrijirea rezidențială.
- ▶ Autoritățile serviciilor sociale vor asigura ca fiecare copil-victimă să aibă un tutore legal și ca pentru fiecare copil să se elaboreze un plan individual de integrare.

Întoarcerea în țara de origine

- ▶ Copiii-victime care nu sunt cetățeni/locuitori ai țării în care se află, ca principiu general, au dreptul de a fi întorși în țara lor de origine.
- ▶ Copiii-victime nu vor fi întorși în țara lor de origine dacă, în urma unei evaluări a riscurilor și securității, sunt motive de a considera că siguranța copilului sau a familiei sale este în pericol.
- ▶ Ministerul de Interne sau alte autorități de stat relevante vor stabili

acorduri și proceduri pentru întoarcerea sigură a copiilor-victime în țara lor de origine.

- ▶ Tutorele sau un asistent social care se ocupă de caz, va însoți copiii-victime care urmează a fi întorși pînă la plassarea acestora în custodia Ministerului Afacerilor Interne, OIM sau alte organizații responsabile de întoarcere.
- ▶ Statele vor stabili proceduri pentru a garanta primirea copilului în țara de origine de către un membru responsabil al serviciilor sociale din țara de origine numit pentru aceasta și/sau părinții, sau tutorele legal al copilului.

Integrarea în țara de origine – primirea și reintegrarea

- ▶ Copiii-victime au dreptul să primească îngrijire și protecție pe termen lung, inclusiv siguranță, hrană, găzduire într-un loc sigur, acces la serviciile de sănătate, sprijin psiho-social, asistență juridică, servicii sociale și educație în vederea reintegrării lor sociale.
- ▶ Se va acorda asistență adecvată copiilor cu nevoi speciale, în special în cazurile de dizabilități, stres psihosocial, boli și sarcină.
- ▶ Copiii-victime vor fi îngrijiți de specialiști pregătiți în mod adecvat care cunosc nevoile speciale și drepturile copiilor-victime și particularitățile de gen.
- ▶ Autoritățile serviciilor sociale vor acorda astfel de îngrijire prin crearea serviciilor adecvate și, unde este cazul, prin cooperarea cu organizațiile internaționale și neguvernamentale.
- ▶ Autoritățile serviciilor sociale vor efectua o evaluare a nevoilor individuale pentru fiecare copil-victimă pentru a determina prevederile de îngrijire și protecție.
- ▶ Autoritățile serviciilor sociale, în cooperare cu organizațiile internaționale și neguvernamentale, vor monitoriza situația copilului ulterior reunificării cu familia și/sau plasamentul în îngrijire alternativă.
- ▶ Autoritățile serviciilor sociale vor asigura ca fiecare copil-victimă să aibă un tutore legal și un plan individual de integrare.
- ▶ Autoritățile serviciilor sociale vor lua măsuri de îngrijire alternativă pentru copiii-victime privați de mediul familial favorizînd măsurile familiale și comunitare și nu îngrijirea rezidențială.
- ▶ Ministerul Educației vor stabili programe speciale de educație inclusivă și profesională pentru copiii-victime.

Reașezarea și integrarea în o a treia țară

- ▶ În situațiile în care întoarcerea sigură a copilului în țara sa de origine și integrarea în țara de destinație nu sunt posibile sau cînd aceste

soluții nu sunt în interesul superior al copilului, statele ambelor țări vor asigura reșezarea copilului-victimă în o a treia țară.

- ▶ Astfel de prevederi se vor face în favoarea măsurilor bazate pe familie și comunitate și nu pe îngrijirea rezidențială.
- ▶ Autoritățile serviciilor sociale vor urmări ca fiecare copil-victimă să aibă un tutore legal și ca un plan individual de integrare să fie elaborat pentru fiecare copil.
- ▶ Copiii-victime au dreptul să primească îngrijire și protecție pe termen lung, inclusiv acces la serviciile de sănătate, sprijin psiho-social, servicii sociale și educație.

ACCESUL LA JUSTIȚIE

Proceduri penale

- ▶ Copiii-victime au dreptul să fie informați pe deplin despre problemele ce țin de securitate și procedurile penale înainte de a lua decizia privind depunerea sau nu a mărturiei în procesul penal împotriva persoanelor care sunt suspectate de a fi implicate în exploatarea și/sau traficul de copii.
- ▶ Copiii-victime ale traficului au “dreptul la timp pentru recuperare” anterior deciziei privind inițierea procedurilor penale împotriva traficantilor.
- ▶ Asistența acordată copilului-victimă a traficului nu va fi în nici un caz condiționată de voința lui de a depune mărturie.
- ▶ Luare ulei declarații de către ofițerul de drept sau judecătorul investigației nu va stopa sau întârzia reunificarea sau întoarcerea copilului-victimă în țara de origine dacă aceasta este în interesul superior al copilului.
- ▶ Se va evita la maximum contactul direct al copilului-victimă cu infractorul suspect pe perioada procesului sau investigației și urmării penale, precum și pe perioada audierea cazului în instanță.
- ▶ Autoritățile de drept, în cooperare cu serviciile sociale și organizațiile neguvernamentale, vor asigura reprezentarea legală necesară, precum și traducerea în limba maternă a copilului în caz de necesitate.
- ▶ Statele vor analiza, în caz de necesitate, introducerea amendamentelor la codurile lor de procedură penală pentru a permite, inter alia, înregistrarea video a mărturiei copilului și prezentarea mărturiei înregistrate în instanță în calitate de probă oficială. Poliția, procurorii, judecătorii și magistrații vor aplica practici prietenoase copiilor.

Proceduri civile

- ▶ Copiii-victime trebuie să primească informație referitor la dreptul lor de a iniția proceduri civile împotriva traficantilor și a altor persoane implicate în exploatarea lor.
- ▶ Autoritățile de drept vor adopta măsuri necesare pentru protecția drepturilor și intereselor copiilor-victime la toate etapele procesului judiciar împotriva presupușilor infractori pe perioada procedurilor pentru obținerea compensațiilor.
- ▶ Autoritățile de drept sunt obligate să asigure copiilor-victime acces la justiție și proces echitabil, restituire și compensații, inclusiv reparare neîntârziată.
- ▶ Autoritățile de drept, în cooperare cu serviciile sociale și organizațiile neguvernamentale vor face disponibilă reprezentarea legală necesară pentru a intenta un proces în curtea sau tribunalul adecvat, precum și traducerea în limba maternă a copilului în caz de necesitate.

PROTECȚIA ȘI SECURITATEA VICTIMEI/MARTORULUI

- ▶ Copiilor-victime care sunt de acord să depună mărturie li se vor acorda măsuri speciale de protecție pentru a garanta siguranța lor și a membrilor familiilor lor atât în țara de destinație cât și în cea de tranzit și origine.
- ▶ Ministerele de Interne și alte autorități de drept relevante vor adopta toate măsurile necesare pentru a proteja copiii-victime și membrii familiilor acestora, inclusiv prin intermediul cooperării internaționale.
- ▶ În cazul în care protecția victimei/martorului nu poate fi asigurată nici în țara de destinație, nici în cea de origine, se vor lua măsuri care ar permite reșezarea într-o a treia țară.

PREGĂTIREA PROFESIONALĂ

- ▶ Toate agențiile care sunt implicate în lucrul cu copiii-victime vor stabili practici speciale de recrutare și programe de pregătire profesională pentru a asigura că persoanele responsabile pentru îngrijirea și protecția copiilor-victime înțeleg nevoile lor și particularitățile de gen și posedă deprinderile necesare pentru a asista copii.

ANEXA 4:

Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii “La Strada”

Centrul Internațional “La Strada” (denumirea scurtă) face parte din rețeaua internațională pentru **Prevenirea Traficului de Femei în Europa Centrală și de Est** care include 8 țări din regiune atât de destinație cât și de origine și anume Polonia, Cehia, Ucraina, Bulgaria, Belarus, Bosnia-Herzegovina, Moldova, Macedonia. Programul apare odată cu căderea cortinei de fier în 1989, ca rezultat al schimbărilor politice și economice, când țările UE devin alarmate de proporțiile pe care le-a luat fenomenul traficului de femei în Europa Centrală și de Est și Noile State Independente (NSI). Eforturile sînt realizate sub coordonarea generală a Fundației Olandeze Împotriva Traficului de Femei. În Republica Moldova, Programul “La Strada” a fost lansat în martie 2001, odată cu fondarea a însăși Centrului “La Strada”.

Statut: Organizație neguvernamentală, non-profit

Fondată: Martie 2001

Înregistrată: August 2001

Misiunea: Centrul Internațional “La Strada” este o organizație neguvernamentală de drepturile omului, care există pentru a contracara fenomenul traficului de femei din Republica Moldova prin acțiuni de prevenire, asistență și lobby.

Valori: Respectarea drepturilor omului: considerăm traficul de persoane, drept încălcare flagrantă a drepturilor omului; Abordare holistică, de jos în sus a problemei traficului de femei și conlucrare la nivel național și internațional; Respect față de decizia beneficiarului, tratare individuală și cu demnitate a beneficiarilor; Spirit de echipă, exigență și responsabilitate.

Viziunea: Centrul Internațional «La Strada» își dorește o societate bazată pe principiul respectării dreptului omului, sensibilă la problema traficului de ființe umane unde există condiții favorabile pentru (re) integrarea victimelor.

Direcții de activitate:

- Asistență socială persoanelor traficate
- Prevenire și Școlarizare în domeniul anti-trafic
- Informare și sensibilizare privind traficul de ființe umane
- Dezvoltarea colaborării la nivel internațional

Statut de membru:

- Comitetul Național Pentru Combaterea Traficului de Ființe Umane al Republicii Moldova
- Rețeaua Internațională «La Strada» pentru Prevenirea Traficului în Europa Centrală și de Est
- Rețeaua internațională “Change”a ONG-lor active în domeniul anti-trafic
- Alianța Națională a ONG-lor Active în Domeniul Social

Personal: 11 specialiști, 23 voluntari

Parteneri principali: Fundatia Olandeză Impotriva Traficului de Femei, Asociația Animus / La Strada Bulgaria, Asociația Creștină a Femeilor Tinere din Belorusia / La Strada Belarus, Centrul de Dezvoltare pentru Femei / La Strada Bosnia-Herzegovina, La Strada Republica Cehă, Organizația “Open Gate” / La Strada Macedonia, Fundația La Strada Împotriva Traficului de Femei / La Strada Polonia, Centrul Internațional pentru Protecția Drepturilor Femeii / La Strada Ucraina,

Organizația Internațională pentru Migrație Misiunea în Moldova, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa Misiunea în Moldova, UNICEF, Moldova, Bordul Internațional pentru Cercetări și Schimburi (IREX), Moldova, Corpul Păcii,

Federația Internațională Helsinki pentru Drepturile Omului, Austria, ONG “Solwodi”, Germania, Centrul Național Pentru Prevenirea Abuzului Fata de Copii, Moldova, Centrul Național de Studii și Informare pentru Problemele Femeii, Moldova, Asociația Femeilor de Carieră Juridică, Moldova, Misiunea religioasă catolică “CARITAS-Moldova”, Societatea medicilor creștini din Moldova, Clinica “Emanuil”, Moldova, Asociația religioasă “Diaconia”, Moldova

Capacitatea instructivă a Centrului: Seminare de sensibilizare pentru grupuri profesionale (reprezentanții organelor de drept, APL, cadre didactice, lucrători sociali, jurnaliști, etc)

Seminare de sensibilizare pentru potențiali migranți (elevi, studenți)

Traininguri de instruire pentru cadre didactice “Rolul școlii în prevenirea traficului cu ființa umană”

Traininguri pentru lucrători sociali “Rolul și sarcinile lucrătorului social în acordarea asistenței sociale persoanelor traficate și profilaxia fenomenului”

Traininguri pentru reprezentanții Agențiilor de Ocupare a Forței de Muncă “Metodologii eficiente pentru profilaxia traficului cu ființe umane și acordarea protecției sociale victimelor traficului”

Traininguri “Abilități de consiliere la linia fierbinte”

Trainigurile și seminarele sunt flexibile și sunt ajustate la necesitățile participanților

Publicații: “Prevenirea traficului de femei”, culegere de materiale în ajutorul profesorului preuniversitar (română, rusă)

“Contracarea traficului cu ființe umane” suport informațional (română)

“Asistența socială acordată victimelor traficului de femei și profilaxia fenomenului” îndrumar practic (Ediția I, 2003),

materiale informative pentru potențiali migrați și pentru victimele traficului de femei

Contacte: Republica Moldova, MD-2012, Chișinău, C.P. 259.
Tel: (+373 22) 23 49 06, fax: (+373 22) 23 49 07
Linia Fierbinte 0 800 77777
(+373 22) 23 33 09 (pentru apeluri din străinătate)
email: office@lastrada.md
web: www.lastrada.md

ANEXA 5:

Linia Fierbinte a Centrului Internațional “La Strada”

- informație privind migrația și pericolul traficului
- informație și asistență în cazuri de trafic de persoane
0 800 77777

gratis pentru apeluri din orice localitate RM

23 33 09

pentru apeluri de peste hotare

CARE ESTE REGIMUL DE LUCRU?

- ▶ 24/24
- ▶ apeluri gratuite de pe teritoriul RM
- ▶ confidențialitate și anonim
- ▶ consultații în Română, Rusă și Engleză

CINE POATE SUNA LA LINIA FIERBINTE?

La Linia Fierbinte pot apela persoane de orice vîrstă și sex care:

- ▶ Intenționează să plece peste hotare la lucru, studii, căsătorie, turism sau alte scopuri avînd sau nu o ofertă concretă și care pot primi informație privind procedura, condițiile și posibilitățile de plecare;
- ▶ Rudele sau apropiații persoanelor care se află în captivitate, sunt exploatate peste hotare, nu au posibilitatea să scape și au nevoie de asistență
- ▶ Persoane care au fugit din locul exploatării, se reîntorc/s-au reîntors acasă și au nevoie de ajutor.

CE INFORMAȚIE POTI OBTINE LA LINIA FIERBINTE ?

Informație privind plecarea la lucru peste hotare:

- ▶ Verificarea legalității firmei de angajare la muncă precum și a ofertei;
- ▶ Modalitățile, procedura și documentele necesare pentru angajare la lucru peste hotare;
- ▶ Procedura de eliberare a vizei/permisului de muncă;
- ▶ Altă informație utilă.

Informație privind plecarea cu scop de turism:

- ▶ Verificarea legalității ofertei sau firmei turistice;
- ▶ Procedura de eliberare a vizei turistice;
- ▶ Altă informație și recomandări utile;

Informație privind plecarea la studii / sistemul au-pair:

- ▶ Informație despre sistemul au-pair
- ▶ Procedura, cerințe și documente pentru participare;
- ▶ Procedura de eliberare a vizei de studii;
- ▶ Informație și recomandări;

Informație privind plecarea peste hotare pentru a se căsători:

- ▶ Modalități de înregistrare a căsătoriei,
- ▶ Procedura și documentele necesare;
- ▶ Sfaturi utile ce țin de căsătoria cu un străin;

Consultație referitor la acordarea asistenței sociale:

- ▶ Asistență victimelor traficului de femei în recuperare și repatriere;
- ▶ Asistență victimelor traficului în reabilitare și reintegrare;

ALTĂ INFORMAȚIE

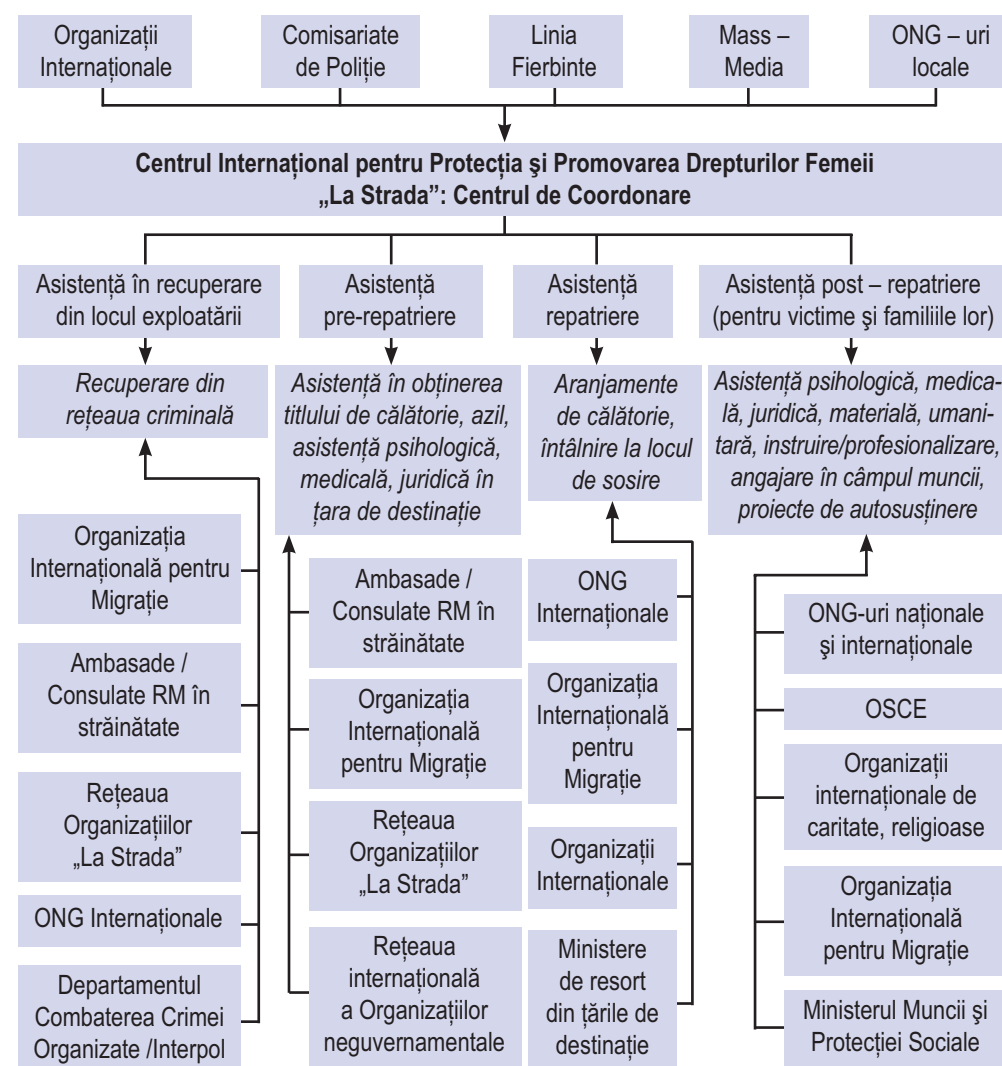
Informație generală privind plecare peste hotare

- ▶ Regimul VISA (procedura și documentele generale necesare pentru obținerea vizei) în țara în care persoana dorește să plece în funcție de scop;
- ▶ Contactele organizațiilor și instituțiilor competente să acorde asistență/ informație în domeniul migrației și/sau anti-trafic inclusiv misiuni diplomatice, organizații pentru migranți, de caritate, din țară

- și peste hotare;
- ▶ Sfaturi și recomandări cum să recunoști riscurile și situații dubioase/ evitarea pericolului traficului de ființe umane/protejarea drepturilor și libertăților migranților;
- ▶ Prevederile legislative a unui șir de țări privind lucrătorul migrant, căsătorii cu cetățeni străini, studii.
- ▶ Altă informație utilă.

ANEXA 6:

Informație vis-a-vis de serviciile prestate de Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada” în domeniul asistenței victimelor traficului de femei

ANEXA 7:

LISTA SITE-urilor UTILE

American Anti-Slavery Group

<http://www.iAbolish.org>

Amnesty International

<http://www.amnesty.org>

Anti Slavery

<http://www.antislavery.org>

Council of Europe

<http://www.coe.int>

Free The Slave

<http://www.freetheslaves.net>

Global Alliance against Traffic in Women

<http://www.thai.net/gaatw>

Human Rights Watch

<http://www.hrw.org>

International Helsinki Federation for Human Rights

<http://www.ihf-hr.org>

International Organization for Migration

<http://www.iom.int>

La Strada Ukraine

<http://www.brama.com/lastrada>

La Strada Czech Republic

<http://www.strada.cz>

La Strada Poland

<http://free.ngo.pl/lastrada>

La Strada Bulgaria/Animus
www.animusassociation.org

STV
www.fo-stvkennisnet.nl

La Strada Moldova
www.lastrada.md

ONU
<http://www.un.org>

Open Society Institute
<http://www.soros.org>

STOP TRAFFIC list archives
<http://www.friends-partners.org>

Q Web - A Women's Empowerment Base
<http://www.qweb.kvinnoforum.se>

Legal Agenda for Migrant Prostitutes and Trafficked Women on the Internet
www.femmigration.net

Asian Women Human Rights Council
www.lolasonline.org

Organizația Internațională pentru Migrație
www.iom.int

ANEXA 8:

BIBLIOGRAFIE

1. Acordarea asistenței sociale și reabilitarea victimelor traficului de femei. Buletin "MÂINE" al Asociației "ACASĂ", nr.6, 2002
2. «Animus Association» foundation. Annual report 2001, European UNION, European Commission, 2001
3. Animus Foundation. Trafficking in Women, Questions and Answers. 2001
4. Bulgaru M., Dilion M. Concepte fundamentale ale asistenței sociale. Chișinău, 2000
5. Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii "La Strada". Prevenirea Traficului de Femei. Culegere de materiale în ajutorul profesorului preuniversitar. Chișinău, 2003
6. Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii "La Strada". Contracararea traficului cu ființe umane. Suport informațional, Chișinău, 2004
7. CIA THE WORLD FACT BOOK 2001-MOLDOVA
8. CNPAC, NCCAP, National Center of Child Abuse Prevention. Raport 2000
9. Colin Cotterill. The psychological Rehabilitation of Children who have been Commercially Sexually Exploited. 2000
10. Copiii – victimele traficului de ființe umane. Buletinul CNPAC «IMPACT», nr.3, 2002
11. Creating a Healing Environment. Vol.I Psycho-Social Rehabilitation and Occupational Integration of Child Survivors of TRafficking and other Worst forms of Child Abuse. ILO-IPEC, Nepal, 2002
12. Cressey D. Le conceptions opposees de la victimologie et leurs implications dans la recherche, în: Deviance et Societe.1987. Vol.11, nr.3
13. D. Misail-Nichitin, A.Revenco, V. Seuță, L. Gorceag. Prevenirea traficului de femei. Culegere de materiale în ajutorul profesorului preuniversitar. Centrul Internațional "La Strada", Chișinău, 2003

14. Drepturile victimei traficului de ființe umane. Extrase din acte normative ale R. Moldova. Editat de Asociația Femeilor de Carieră Juridică. Chișinău, 2003
15. Edna B. Foa. Treating the Trauma of Rape. Cognitive-Behavioral Therapy for PTSD; The Guilford Press, 1992
16. Elain Pearson. Human traffic, Human Rights: Redefining victim protection, 2002
17. Fundația "Tineri pentru Tineri", Manual de educație pentru viața de familie, UNFPA, România (USAID), Chișinău, 2002
18. Global Alliance Against Traffic in Women. Practical Guide to Assisting Trafficked Women, Bangkok 1997
19. Grand Lopez. Violența sexuală asupra copiilor, Cluj-Napoca, 2001
20. Guide to the new UN trafficking protocol, European women Lobby; AFEM 2001
21. Helbrun R., Gerard C., Martin P. Peut-on aider les victims? Toulouse, 1983
22. Justice for Victims of Crime and Abuse of Power, 7.
23. "La Strada" – Program de prevenire a traficului de femei și de reabilitare a victimelor acestui fenomen. Buletin al Buletin "Măine" al Asociației "ACASĂ", nr.4, 2001
24. Livia Popescu, Maria Roth. Asistența socială ca activitate de mediere în societate. Cluj-Napoca, 1995
25. Migration Trends in Eastern Europe and Central Asia, 2001 – 2002 Review, IOM
26. Marjan Wijers, Lin Lap-Chew. Labor and Prostitution, STV, Utrecht, 1997
27. Metode și tehnici în asistență socială, M. Bulgaru, (coordonator) UNICEF, Chișinău 2002
28. Modul de instruire "Consolidarea capacităților lucrătorilor sociali și psihologilor în vederea acordării asistenței persoanelor traficate și familiilor lor", elaborat de Asociația "Animus", Republica Bulgaria, cu susținerea financiară a Misiunii OSCE în Moldova. Chișinău, 2004.
29. National Referral Mechanisms: Joining Efforts to Protect the Rights of Trafficked Persons. A Practical Handbook. OSCE/ODIHR, 2004
30. NGOs in Combating Trafficking in Women in the RM, IOM, 2002
31. OSCE Mission in Kosovo. Victim advocacy introductory manual: working with victims of crime. 2002
32. Perspectives on trafficking in human beings, CCEM-Mars 2002
33. Psychological support to groups of victims of human trafficking in transit situations. Psychological Notebook. Vol.4, February 2004. IOM 2004.

34. R.Bering. The Trauma and the Needs of the Victim. Posttraumatic Stress Disorder. 2003
35. Regional Conference "Creating of Anti-Trafficking network in the Balkans", OSCE, 2002
36. Robert Bering, Alexianer Hospital Krefeld Draft Anti-trafficking Manual for Judges and Prosecutors, Chapters 3, The Trauma and the Needs of the Victim, Germany, 2003
37. Stability Pact for South Eastern Europe task force on trafficking in human beings, UNICEF; UNHCHR, OSCE/ODIHR, June 2002
38. Traficul de persoane. Profil statistic. OIM, Moldova (perioada 2000-2003)
39. Statistica Centrului Internațional "La Strada" la cazurile de trafic (2001 – 2004)
40. Studiu sociologic "Traficul de ființe umane din Moldova pentru exploatarea sexuală și a muncii", Centrul "CIVIS", Chișinău, 2003
41. The situation of children and Women in RM, UNICEF, Moldova, 2000
42. Trafficking in beings in Southeastern Europe, UNICEF, UNOHCHR, OSCE, 2002
43. Trafficking in Human Beings, Bureau NRM the Hague, 2002
44. Trafficking in Human Beings: Implication for the OSCE, OSCE, ODIHR, 1999
45. Trafficking in Women and Children for sexual Exploitations, Republic of Moldova. IOM 2002
46. Trafficking in Women, Forced Labour and Slavery-like Practices in Marriage Domestic Labour and Prostitution. Marjan Wijers, Lin Lap-Chew; STV GAATW 1999
47. Traficul de femei și copii în scopul exploatării lor sexuale: Republica Moldova, OIM, Chișinău, August 2001
48. Traficul de ființe umane, protecția martorilor și cadrul legislativ al Republicii Moldova: Raport de evaluare. Angelika Kartusch și Katy Thompson, OSCE misiunea Moldova, 2003
49. Traficul de ființe umane în scopul exploatării sexuale, Council of Europe, 2001
50. Traian Ionescu, Petre Mureșan. Management și Marketing sanitar, asistență socială. București, 2001
51. UN-Handbook on Justice for Victims. On the use and application of the Declaration of Basic Principles of Justice for Victims at Crime and Abuse of Power.
52. V. Coulched. Asistența socială: Practica asistenței sociale. UNICEF în România, 1993

53. Winrock International-Inițiativa Civică. Prevenirea violenței în familie și a traficului de ființe umane. Chișinău 2002
54. Women today, Helsinki Citizens Assembly, 2001
55. Zamfir E., Zamfir C. Politici sociale. București, 1995
56. Волкова Г. Изнасилованные судьбы. Малоохтинский Дом Трудолюбия. Санкт-Петербург, 2001
57. Ла Страда Украина. Социальная работа по предупреждению торговли людьми и оказанию помощи потерпевшим. Киев 2001
58. Проблема торговли людьми. Задачи ОБСЕ. ОБСЕ БДИПЧ 2002
59. Руководящие принципы по пересмотру законодательства против торговли людьми с особым акцентом на регионы восточной-Европы ОБСЕ, БДИПЧ, 2001
60. «Ты не товар» - цикл статей о рамках программы по предотвращению торговли женщинами опубликованных в газете «Маклер», 28.05.2003, 03.07.2004, и т.д.
61. Центр по изучению транснациональной преступности и коррупции. Торговля людьми, Москва 2002
62. “Sindromul complex al stresului post-traumatic: Sindromul supraviețuitorilor traumelor repetate în perioade îndelungate”, Journal of Traumatic Stress, vol.5, No.3, 1992.

